

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(İTALYAN DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

“ROMANTİK MANZONI’NİN AYDINLANMACILIĞA YAKLAŞIMI”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YELDA GÜRLEK

ANKARA

2013

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(İTALYAN DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

“ROMANTİK MANZONI’NİN AYDINLANMACILIĞA YAKLAŞIMI”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YELDA GÜRLEK

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. NEVİN ÖZKAN

ANKARA

2013

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(İTALYAN DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

“ROMANTİK MANZONI’NİN AYDINLANMACILIĞA YAKLAŞIMI”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

Tez Jürisi Üyeleri:

Adı ve Soyadı

İmzası

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tez Sınav Tarihi: .....

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(...../...../200...)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Yelda GÜRLEK

(İmzası)

ÖNSÖZ

Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, İtalyan Dili ve Edebiyatı Bölümüne bağlı olarak yapılan bir Yüksek Lisans tezidir. Tez konusu ise “Romantik Manzoni’nin Aydınlanmacılığa Yaklaşımı”dır. Bu tezde, İtalyan Yazın Sanatına yön veren Aydınlanmacılık ve Romantizm akımlarının temel prensipleri ışığında Alessandro Manzoni’nin Romantik kimliğinde gizlenen Aydınlanmacı sanat unsurları, yazarın eserleri ve yaşam öyküsünün incelenmesiyle oluşturulmuştur.

Yüksek Lisans dersleri sırasında Alessandro Manzoni’nin “Nişanlılar” adlı eserini incelerken, yazarı daha yakından tanımak arzusuyla bu tez konusunu seçmiş bulunmaktayım. Edebi formasyonunu Aydınlanma çağında tamamlayan ve İtalya’daki Romantizm hareketine yenilikçi görüşleriyle yön veren yazar Manzoni’nin iki farklı kültür hareketine ne derece yakın olduğunu araştırmak ve ortaya çıkarmak üzere araştırmaya yöneldim.

Çalışmalarına, yazarın yaşam öyküsünü ve aile ilişkilerini mektupları aracılığıyla aktaran Natalia Ginzburg’un “La famiglia Manzoni” adlı biyografik çalışmasını okuyarak başladım ve edindiğim bilgilerin ışığında tez çalışmama duyduğum heyecan bir kat daha arttı. Bu tezde, yazarın yaşamında ve başyapıtında görünmez bir güç olan tevekkül kavramını, ahlak anlayışını, tarihi gerçeklerin

önemini “Romantik Manzoni’nin Aydınlanmacılığa yaklaşımı” başlığı altında inceledim. Bu yolla, edebiyata ilgi duyan kişilere yazar Alessandro Manzoni’yi ve onun dünya görüşünü yakından tanıtmak ve onlara aydınlatıcı bilgiler sunmak arzusundayım.

Araştırmalarım sırasında bana yön veren, gerek ders döneminde gerekse tez aşamasında değerli görüşleriyle çalışmalarımı destekleyerek beni yüreklendiren tez danışmanım, değerli hocam Sayın Prof. Dr. Nevin Özkan’a; Yüksek Lisans derslerim sırasında engin bilgileriyle yolumu aydınlatan, tezin konusunu belirlemede bana öncülük eden, değerli hocam Sayın Prof. Dr. Necdet Adabağ’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ROMANTİK MANZONI'NİN AYDINLANMACILIĞA YAKLAŞIMI

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	iv
GİRİŞ	1
I. ALESSANDRO MANZONI'NİN YAŞAMI	6
I.1. ALESSANDRO MANZONI'NİN YAŞAMI: BİR ZAMANDİZİN	11
I.2. MANZONI'NİN YAPITLARINDA ÖZYAŞAMSAL ÖĞELER	16
II. DİN OLGUSU VE TEVEKKÜL KAVRAMI	39
III. YAZIN SANATINDA TARİH ANLAYIŞI	49
IV. YAZAR KİMLİĞİNDE AYDINLANMACI İZLER	58
V. ROMANTİZMİN MANZONI ÜZERİNDE ETKİLERİ	71
VI. ULUSAL BİRLİK'TE DİLİN ÖNEMİ	82
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	89
ÖZET	100
SUMMARY	102
KAYNAKÇA	104

GİRİŞ

Bu çalışmanın konusu edebi bir araştırma yapmak üzere belirlenmiş olup, gerek güncel gerekse geçen yüzyıla ait edebi ve tarihsel kaynakların araştırılarak incelenmesi neticesinde meydana getirilmiştir. Tez, Manzoni'nin doğumundan ölümüne kadar geçen süre içinde, ilk formasyonundan başlayarak yazarın kişiliğinde öne çıkan görüşlerini, inançlarını, gelişimini destekleyen aydın çevresindeki kişileri ve aile ilişkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada yazarın başyapıtı dışındaki diğer eserlerine yeri geldikçe değinilecek, ancak bütün eserleri ayrıntılı olarak ele alınmayacaktır.

Konusu kapsamında derin bir araştırma gerektiren Aydınlanma ve Romantizm dönemlerinin yazarın üzerindeki etkileri sadece edebiyat açısından değil, aynı zamanda tarihsel gerçekler, toplumsal olaylar üzerinden incelenirken, yazarın yaşamını derinden etkileyen durumların rastlantısal etkileri de nesnel bakış açısıyla bir zamandizin çalışmasında ele alınacaktır. Aydınlanmacılığın ve Romantizmin yazarın öznel ve yazınsal kimliği üzerindeki etkileri çok yönlü bir inceleme gerektirdiğinden, bu incelemelerin ışığında beliren başka başka olaylardan ve kişilerden de tezin konusu kapsamında yeri geldikçe söz edilmesi uygun görülmektedir. Yazar Manzoni'nin yaşam öyküsünden yola çıkılarak hazırlanan bu tez kapsamında, tezin kuramsal çerçevesinin dışına çıkılmamasına özen gösterilmiştir.

Alessandro Manzoni, Aydınlanmacı bir çevrede yetişmiş ve Romantik çağın sanat anlayışını benimsemiş, İtalyan Edebiyatının önemli bir roman yazarı, şairi ve tiyatro yazarıdır. Onun doğumundan ölümüne kadar geçen süre içinde yaşamından

izler taşıyan eserlerine esin kaynağı olan kişi ve olaylar araştırılmıştır. Eserlerindeki Aydınlanmacı romantik yansımaların izleri, temsilcisi olduğu edebi akım içinde birer yenilikçi hareket olarak değerlendirilmektedir. Manzoni'nin özellikle ulusal dil birliğinin oluşturulmasına yönelik İtalyan edebiyatına sunduğu ilerici görüşleri ve konusunu tarihten alan roman yazma sanatına katkılarını ortaya koymak bu tezin amacını oluşturmaktadır. Ayrıca, ileride bu konu üzerine çalışmalarını yoğunlaştırmayı amaçlayan diğer araştırmacılara kaynak oluşturması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde, Alessandro Manzoni'nin yaşam öyküsü ana hatlarıyla ele alınırken, edebi kimliğine yön veren kişi ve olaylar bir zamandizin çerçevesinde sunulmaktadır. Yazarın aile yaşamı, evlilikleri, eşlerinin ve çocuklarının peş peşe gelen ölümleri neticesinde biçimlenen yaşam felsefesi ile dönemin siyasal ve toplumsal olayları tezin ilgili bölümlerinde ele alınan konulara netlik kazandıracığı düşünülmektedir. Aynı başlık altında incelenen zamandizin ise, Manzoni'nin eserlerine ve sanatçı kişiliğine ışık tutan bir yol haritası niteliğindedir.

Tezin ikinci bölümünde, din olgusu ve tevekkül anlayışına yer verilecektir. Yazarın yaşamına ve eserlerine yön veren tevekkül kavramı ve din anlayışına ilişkin düşüncelerinin ölümsüz eserlerindeki yansımaları tezin bu bölümünde örneklerle açıklanacaktır. Dini okullarda başlayan eğitim yaşamının ardından Paris'in Aydınlanmacıları arasında filizlenen edebi kimliğinde tanrıtanımaz ve materyalist bir tavır sergileyen Manzoni'nin yeniden Hıristiyan kimliğine dönme sürecini başlatan olaylar dikkat çekici özelliktedir. Aydınlanmacı düşüncenin akılcılık ve gerçekçilik

ilkelerine bağlı kalmayı sürdüren romantik Manzoni'nin sanatçı kimliğindeki din faktörünün ne denli önemli olduğu üzerinde hassasiyetle durulmaktadır.

Tezin nc bölümünde, Manzoni'nin yazın sanatındaki tarihsel konulu eserlere gösterdiği önem, yazarın Aydınlanmacı öğretiden gelen sanatçı kimliği ile Romantizm akımının biçimlendirdiği görüşlerin ışığında incelenecektir. Manzoni'nin tarih anlayışıyla bütünleştirdiği etik-dinsel temalar ve tevekkül kavramının trajedilerinden itibaren başıyapıtındaki yansımalar örneklerle aktarılacaktır.

Alessandro Manzoni'nin eserlerinde doğrudan etkisi olan din ve tarih anlayışının zaman içinde ne Şekilde biçimlendiği ve değişerek gelişen bu biçimlerin yazarın eserlerine ne Şekilde yansıdığı üzerinde durulacaktır. Yazarın tarihsel olaylara bakışı makaleler, kitaplar, biyografiler gibi araştırmaya yön veren kaynakların yanı sıra, Manzoni'nin biyografisine doğrudan ışık tutan dönemin tarihsel, siyasal ve toplumsal olaylar kapsamında ele alınmaktadır.

Dördüncü bölümünde İtalyan Aydınlanmacılığını ve Romantizmini hazırlayan tarihi olaylardan ve bu dönemlerin belirleyici özelliklerinden yararlanılarak, Alessandro Manzoni'nin iki dönemi birden içine alan süreçteki eserlerinin incelenmesi, bu bağlamda onun edebi kimliğini oluşturan Aydınlanmacı unsurların tarafsız bir kanıyla ortaya konulmasına çalıŐılmaktadır. Bu bölümde, ayrıca, Aydınlanmacı bir aileden gelen Alessandro Manzoni'nin 1805-1810 yıllarında Paris'te tanıştığı aydınların ve edindiği deneyimlerin etkisiyle kaleme aldığı eserlere de ayrıntılı olarak yer verilecektir.

Beşinci bölümde, ele alınan konunun içeriğine bağlı olarak İtalyan Yazın Sanatına yön veren Romantizm akımının İtalya'da ortaya çıkışını hazırlayan durumlara, öncülerine ve söz konusu edebi hareketin yazar tarafından benimseniş biçimine ilişkin temel bilgilere yer verilmektedir. Alessandro Manzoni'nin sanat anlayışında Romantizmin etkileri incelerken, yazarın romantik kimliğini etkileyen kişilere, olaylara ve yaşama bakışında önemli yer tutan tarihsel olayların eserlerine ne denli yansıdığına dikkat çekilmektedir. Bu yansıma, özellikle yazarın başyapıtında yer alan kişi, yer ve olaylar döngüsünün İtalyan Aydınlanmacılığı ve Romantizm anlayışı çerçevesinde yazar tarafından hassasiyetle ele alındığını göstermektedir.

Altıncı bölüm ise Ulusal Birlik'te dilin önemine yönelik Alessandro Manzoni'nin görüşlerine ve bu yolda giriştiği mücadelecilik yaklaşımına ayrılmıştır. Yazar, hemen her bölgesinde farklı bir İtalyancanın konuşulduğu İtalyan toplumu için ortak bir dilin olması gerekliliğini savunurken, bu ortak dilin de Floransa İtalyancası olması gerektiği görüşünü vurgulamaktadır. Bir ulusta Birlik olmanın öncelikli olarak ortak dil konuşmayı gerektirdiğine ilişkin görüşleri bu bölümde ayrıntılı olarak aktarılmaya çalışılacaktır.

Alessandro Manzoni – Paris, 1806

I. ALESSANDRO MANZONI'NİN YAŞAMI

Bir yazarın yaşam öyküsünün nesnel bir yaklaşımla ele alınması karşısında ilk akla gelen, yazarın yaşamını etkileyen önemli kişilere ve olaylara, sanat anlayışına ve eserlerine yönelik genel bir kanı uyandırmak istenildiği biçiminde yorumlanabilir. Oysa, İtalyan Aydınlanmacılığı ve Romantizmi gibi birbirinden çok farklı iki ayrı dönemi tek yaşamda birleştiren Alessandro Manzoni'nin 7 Mart 1785'den 22 Mayıs 1873 tarihine uzanan seksen sekiz yıllık yaşam öyküsünü incelemek, yazarın eserlerine yansıyan kişiliğini ve formasyonunu yakından tanımak açısından son derece gereklidir. Yazarın yaşam öyküsü aynı zamanda ilgili dönemin tarihsel olaylarına da ışık tutacak nitelikte bir çalışmadır. Manzoni'nin özel yaşamını, ailesi, yakınları, dostları, eşleri ve çocuklarıyla olan ilişkilerini; yaşadığı mutlulukları, hüznüleri, trajedileri bilmek, yazar Manzoni'nin zaman zaman yön değiştiren yaşam felsefesini anlamak bakımından önemlidir. Alessandro Manzoni'nin insan ve yazar kimliğinin sınırlarını çizmek ise yazarın yaşamını derinden etkileyen olayların eserlerine ne şekilde yansıdığını daha yakından görmeye yardımcı olmaktadır.

İtalya'daki Aydınlanma döneminin iki büyük ismi olan Pietro Verri ve Cesare Beccaria'ya kan bağıyla bağlı olan Alessandro Manzoni'nin edebi kişiliğinde Aydınlanmacılığın önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Edebi kimliğinin, 1805-1810 yılları arasında Paris'teki entelektüellerin arasında tanıtanılmaz, akılcı ve gerçekçi yaklaşımlarla biçimlenmeye başladığı bilinmektedir. O yıllarda tanıdığı ve her zaman dostluğuna değer verdiği Claude Fauriel'in, Manzoni'nin gerek özel gerek edebi yaşamında önemli bir yeri olduğu ve yazarın bir çok eserini Fransızca'ya tercüme ettiği bilinmektedir.

Alessandro Manzoni'nin yaşamına ve dolaylı olarak sanat anlayışına yön veren bir başka kişi de son derece dindar olan ilk eşi Enrichetta Blondel'dir. Bu evlilikle birlikte yazarın özlediği aile sıcaklığına ve huzurlu bir yuvaya kavuştuğuna tanık olunmaktadır. Yazarın yaşam öyküsü incelendiğinde, bu evliliğin tanrıtanımaz Manzoni'nin ruhunda kapandığı sanılan din sorunsalını yeniden alevlendirdiği ve derin düşüncelerin gölgesinde uzun süre sessiz kalan yazarın sert bir dönemecten geçerek yeniden Hıristiyan olduğu bilinmektedir. Yazar Manzoni'nin dini görüşüne sadece Tanrı sevgisi ve tevekkül anlayışı hakimdir.

Yenilikçi bir hareket olarak tüm Avrupa'yı sarsan Romantizm hareketini yazar Manzoni'nin toplumsal gerçekleri ve gereksinimleri sanatçı kimliğinin çok daha önünde tutan bir anlayışla benimsediği bilinmektedir. Kaleme aldığı trajedilerinde tarihsel konulara, şiirlerinde dinsel temalara yer veren Manzoni'nin başyapıtı "Nişanlılar"da halkı ilgilendiren konulara değinmesi, eserine soylu sınıftan değil halkın içinden kahramanlar seçmesi Alessandro Manzoni'nin ne denli akılcı, gerçekçi ve eşitlikçi bir romantik olduğunu vurgulamaktadır.

Tarihin zamana karşı açılan en parlak savaş olduğu görüşünü savunan yazar Manzoni, toplumsal gerçekleri görmek için geçmişten ders çıkarmak gerektiği inancını savunmaktadır. Bu düşüncenin ışığında, Aydınlanmacıların savunduğu tarih karşıtı anlayışın karşısına vatanseverlik ve halkçılık ilkesiyle yaklaşırken, romantik kimliğini de açıkça ortaya koymaktadır. Yazara göre tarih, düşünülenin aksine, insanlığı köreltmek yerine halkın gelecekte yolunu aydınlatacak önemli olaylar dizisi olarak kabul edilmelidir.

Aydınlanmacı mirasın akılcılık ve eşitlik anlayışını Romantizmin yenilikçi düşünceleriyle bütünleştiren yazar Manzoni'nin başyapıtı "Nişanlılar"da aristokrat

kimliğinden tamamen uzaklaştığına tanık olunur. Yazarın tarihi roman kurgusuyla üç kez yeni baştan kaleme aldığı ve bir halk romanı olan “Nişanlılar”ın, gerek Alessandro Manzoni’nin gerekse aile bireylerinin yaşamından izler taşıdığı gözlenmektedir. Bu nedenle başyapıtının da söz konusu biyografik çalışma için başlı başına bir kaynak oluşturabileceği sonucuna varılmaktadır.

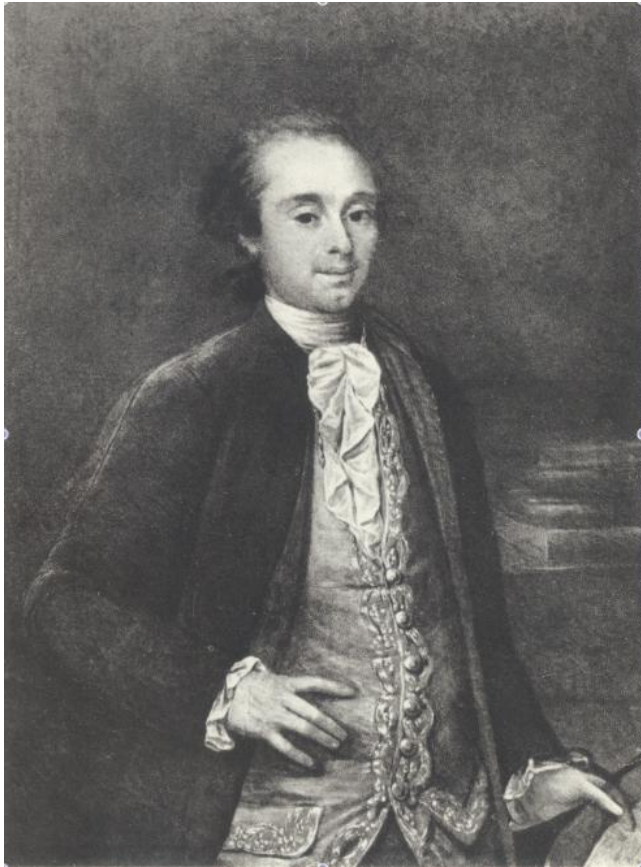
Yazarın yaşam öyküsüne yer veren kaynakların sayıca fazla olduğu görülmektedir. Bununla beraber, yapılan incelemeler sırasında, farklı kaynaklarda benzer olayların içerik bakımından aynı olmasına rağmen, ne yazık ki yer, tarih ve kimi zaman da kişi adları bakımından farklılıklar göstermesi şaşırtıcı olduğu kadar araştıran kişiyi düşündürmektedir. Yaşam öyküsünü incelerken karşılaşılan ikilemleri ortadan kaldırmak, söz konusu araştırmaya kesin kanıtlarla sağlam bir zemin oluşturmak üzere bir zamandizine yer verilmesi uygun görülmüştür.

Zamandizinde yer alan tarihler, yazarın yıllara göre sanat yaşamında değişim ve gelişim gösteren eğilimlerini, karşılaştığı kişileri, yaşadığı yerleri, olayları ve bu süreçte kaleme aldığı eserleri vurgulamaktadır. Yazarın yaşam öyküsü ve kronolojik olaylar serisi, yazarın seksen sekiz yıllık öznel tarihinin yazınsal açıdan önemini ve neticesinde İtalyan Edebiyatına kazandırdığı bir değer olarak Alessandro Manzoni’yi en yalın, en doğru biçimiyle tanıtmayı ve anlatmayı amaçlamaktadır.

Alessandro Manzoni ve annesi Giulia Beccaria

Pietro Manzoni

Giovanni Verri

I.1. ALESSANDRO MANZONI'NİN YAŞAMI: BİR ZAMANDIZIN

1785 Alessandro Manzoni 7 Mart günü San Dominiano sokağı 20 numaralı evde Giulia Beccaria, Pietro Manzoni ile evli iken dünyaya geldi. Gerçek babası Giuseppe Verri'dir.

1791 Eğitim yaşamına Merate'de bulunan Somaschi Rahiplerinin kontrolündeki Din okulunda başladı.

1792 Annesi Giulia Beccaria, oğlu Alessandro'yu eşi Pietro Manzoni'ye bırakarak evliliğini yasal olarak sonlandırdı.

1801 Merate'deki Somaschi rahiplerinin yanında başlayan eğitim yaşamını sırasıyla Brianza'da, sonra Lugano'da ve son olarak da Milano'daki Barnabiti Rahiplerinin yanında tamamladı. Vincenzo Cuoco ve Francesco Lornocano ile tanıştı. İlk şiiri "Il trionfo della libertà"yı kaleme aldı.

1804 Vincenzo Monti ve Ugo Foscolo ile yakın dostluk kurdu ve Neo klasik esinlenmelerin yer aldığı şiirler ve soneler kaleme aldı.

1805 Annesi Giulia Beccaria'nın hayat arkadaşı Carlo Imbonati'nin ölümünden sonra annesiyle Paris'te yaşamaya başladı ve Imbonati'nin aydınlanmacı çevre mirasına sahip çıkarak onu ölümünden sonra yakından tanıma fırsatı buldu. "In morte di Carlo Imbonati" adlı hayalî bir söyleşiye yer verdiği eserini yazdı.

1807 Babası Pietro Manzoni öldü.

1808 Şubat ayında İsviçreli, koyu Kalvenist bir aileden gelen Enrichetta Blondel ile Milano'da evlendi ve Aralık ayında dokuz çocuğunun ilki olan kızı Giulia dünyaya geldi. Aynı yılın yazında Paris'e taşındılar.

1809 Neo-klasik esinlenmenin etkisiyle "Urania" adlı şiirini yazdı.

1810 Paris'te Jansenist Rahip Degola ile tanıştı ve yakın dostluğu tanırtanımaz Manzoni'nin yeniden dini sorgulamasına yol açarken, eşi Enrichetta bu dini sohbetlerin neticesinde 22 Mayıs günü törenle Katolik olma yolunda yemin etti.

Aynı yılın 2 Nisan tarihinde Napolyon'un Maria Luisa d'Austria ile Paris'teki evlilik kutlamaları sırasında yaşanan arbedede Manzoni ilk kez Tanrı'ya yöneldi. Bu olay onun yeniden vaftiz edildiği şeklinde yorumlandı. Aynı yılın kışında Manzoni'ler Milano'ya taşındı.

1812 On iki ayrı bölümden oluşmasını planladığı "Inni sacri"yi kaleme almaya başladı.

1815 "Inni sacri"nin ilk dört bölümünü tamamladı.

1816 İlk trajedi eseri olan "Il Conte di Carmagnola"nın taslağını oluşturdu ve "Osservazioni sulla morale cattolica" adlı eseri üzerine başlattığı çalışmalar yüzünden trajediye ara verdi.

1819 Manzoni ailesi yeniden Paris'e döndü. "Il Conte di Carmagnola" trajedisini tamamladı. Ancak onu bir yıl sonra (1820) yayınlatabildi.

1820 "La lettera a M. Chauvet"yi yazdı. Eser ancak üç sene sonra Paris'te yayınlandı. İkinci trajedisi olan "Adelchi"yi yazmaya başladı. Bu eseri de 1822 yılında yayınlandı.

1821 1848 yılına kadar yayınlanmayı bekleyen eseri "Marzo 1821" ile Napolyon'un ölümü üzerine "Il cinque maggio" adlı eserini kaleme aldı. Aynı yıl içinde "Nişanlılar" adını alacak olan ilk romanının taslağı üzerinde çalışmaya başladı.

1823 Bu eser 1823 yılında "Fermo e Lucia" adıyla yayınlandı. "Lettera sul romanticismo a Cesare D'Azeglio" adlı mektup niteliğindeki eserini kaleme

- aldı. Bu eser yirmi sene sonra yayınlandı.
- 1827** “Nişanlılar”ı yeniden kaleme aldı. Eserin dili üzerinde çalışmalar yapmak üzere ailesiyle birlikte Floransa’ya gitti.
- 1828** Ulusal Dil Bütünlüğü üzerine çalışmalarını başlattı ve İtalya’daki yöresel dillerin çokluğu nedeniyle ulusal dilin temiz ve anlaşılır olması yolunda çaba verdi.
- 1833** Eşi Enrichetta Blondel öldü.
- 1834** Massimo d’Azeglio ile evlenen kızı Giulia öldü.
- 1837** Alessandro Manzoni, Teresa Borri Stampa ile ikinci evliliğini gerçekleştirdi.
- 1840** Dili üzerine yoğun çalışmalar ve düzeltmeler yaptığı başyapıtı “Nişanlılar”ı günümüze ulaşan son haliyle yayınlandı.
- 1847** Ulusal Din Sorunsalını tartıştığı “Lettera al Sig. Cavaliere Consigliere Giacinto Carena, Sulla lingua italiana” adlı eserini kaleme aldı.
- 1850** Yirmi iki yıl önce taslağı üzerinde çalıştığı “Del romanzo storico” adlı deneme eserini tamamladı.
- 1855** “Osservazioni sulla morale cattolica” adlı eseri ikinci baskısını yaptı.
- 1860** “La rivoluzione francese del 1789 e la rivoluzione italiana del 1859” adlı deneme eserinin taslağı üzerinde çalışmaya başladı.
- 1861** İkinci eşi Teresa Borri Stampa öldü.
- 1862** Ülkede Dil Bütünlüğünü sağlanması için hükümet tarafından kurulan komisyona başkan seçildi.
- 1873** 22 Mayıs günü Milano’da Morone sokağındaki evinde hayata gözlerini yumdu.

Ernesta Bisi'nin yorumuyla, 1825 yılındaki Manzoni ailesi

Disegno del

Quadro di Famiglia

3629

63
A-3

di casa Manzoni. Diss. della Sig. Rossi.

Incominciando a sinistra in alto,
 Furichetta Blondel moglie d' Alessandro Manzoni
 Poi Alessandro Manzoni d'anni 39 circa.
 Poi la madre d' Alessandro (Beccaria Giulia)
 Figli d' Aless.^o d'anni ~~33~~
 In 2^a linea incominciando ancora a sinistra
 Cristina Manzoni; poi
 Pietro Manzoni; poi
 Giulia Manzoni (1ma moglie di Massimo d'Azeglio)
 In 3^a linea, sempre incominciando a sinistra,
 Vittoria Manzoni
 Clara morta a circa 2 anni.
 Enrico Manzoni.
 Sofia Manzoni.

BIBLIOTECA
MILANO
NAZ. BRAIDENSE

BRERA
86/5

Colori &c
 Furichetta - Capelli rossi - occhi chiari
 Alessandro - Capelli castano scuro - occhi verdi.
 Giulia M. B. - Capelli ed occhi rossi - color. roseo
 Cristina - occhi neri - capelli neri. color. bianchiss. e rosa.
 Pietro - Capelli rossi - occhi chiari.
 Giulia - Capelli rosso cupo - occhi carulei.
 Vittoria - Capelli rosso cupo - occhi carulei.
 Enrico - Capelli neri - occhi neri.
 Sofia - Capelli rossi - occhi chiari.

Manzoni Ailesi, 1825

I.2. MANZONI'NİN YAPITLARINDA ÖZYAŞAMSAL ÖĞELER

7 Mart 1785 yılında Milano'da dünyaya gelen Alessandro Manzoni'nin babası aristokrat kökenli, varlıklı bir aileden gelen muhafazakar görüşlü Pietro Manzoni'dir. Annesi Giulia Beccaria ise Aydınlanmacılık çağının önemli kişilerinden Cesare Beccaria'nın kızıdır. 20 Eylül 1782 yılında karşılıklı sevgiden yoksun ve mutsuz başlayan evlilikleri sırasında dünyaya gelen tek çocukları Alessandro Manzoni'dir. Bu evliliğin gerçekleşmesi konusunda Cesare Beccaria tarafından baskı görmesine rağmen Giulia Beccaria'nın evliliği süresince babasının yakın dostu olan Verri'lerle görüşmeyi sürdürdüğü ve Alessandro Manzoni'nin gerçek babasının yine Aydınlanmacılığın önemli savunucularından Verri'lerin en küçük kardeşleri, Giovanni Verri olduğu bilinmektedir. Bu gerçek, yazarın Pietro Manzoni'den kaynaklanan aristokrat mirası reddetme nedenini ve, beraberinde, yazarın ilk gençlik yıllarından itibaren kişiliğini biçimlendiren ve sanatçı kimliğini derinden etkileyen Aydınlanmacı mirasın kendisine kan yoluyla geçmiş olabileceğine ilişkin önemli bir kanıtı ve sağlam bir dayanağı oluşturmaktadır. Aksini doğrulayacak delillerin yetersizliği karşısında Giovanni Verri'nin, Alessandro Manzoni'nin gerçek babası olduğunu doğrulayan bir başka tanık da Giuseppe Gorani tarafından Giovanni Verri'ye yazılan bir mektuptur. 16 Ocak 1808 tarihli mektubunda Gorani, kısa bir süre sonra (6 Şubat 1808) Alessandro Manzoni'nin Enrichetta Blondel ile evleneceği konusunda yakın dostu Giovanni Verri'yi bilgilendirmektedir.

“Bayan Giulia Manzoni kendisinin ve sizin olan oğlunuzu, ülkemizde sahip olduğu mülklerinin kirasından ve ipek ve tahıl ticaretiyle zengin olan Blondel

di Vevey adlı kişinin kızı ile evlendirecektir. Bu kız çocuğunun henüz on altı yaşında ve oldukça güzel olduğu söylenmektedir. Eğitimini Cenevre’de tamamlamıştır. Milanolu soylu hanımların, zengin bir şövalyenin mülk sahibi bir tüccarın kızıyla evleneceğini ve, onlar için daha da kötüsü, bu kızın koyu dindar bir aileden geldiğini duyduklarında neler söyleyeceklerini tahmin edersiniz. Bu nikah bir kaç gün içinde gerçekleşecektir”.¹

Alessandro Manzoni ve Enrichetta Blondel, düğün resimleri

¹ Boneschi, Marta, *Quel che il cuore sapeva: Giulia Beccaria, I Verri, I Manzoni*, Oscar Storia Mondadori, Milano, 2005, s. 173.

İki farklı dünya görüşünü savunan Giulia ve Pietro'nun aile baskısıyla gerçekleşen ve şiddetli geçimsizliklere sahne olan evlilikleri, Giulia Beccaria'nın 23 Şubat 1792 yılında ayrılık kararı alarak eşini ve oğlunu terk etmesi ile son bulur. Onun bu kararı, aynı zamanda oğlu Alessandro Manzoni'yi yasal babası Pietro Manzoni'nin oğlu için çizeceği kadere, yenilikçi düşüncelere bütünüyle karşı çıkan bir eğitim anlayışına terk etmesi demektir. Anne-baba sevgisinden yoksun büyüyen Alessandro Manzoni'nin çocukluk yıllarını, on beş yaşına kadar koyu Katolik eğitimi veren farklı din okullarında sürdürdüğü bilinmektedir.

İlk gençlik yıllarına kadar yoksun kaldığı bir yuvanın sıcaklığını, anne babanın bir arada olduğu ve birbirlerini sevgi ve saygıyla kucakladığı güven dolu bir ailenin özlemine, yazarın kendi ailesi ve çocuklarıyla yaşama geçirmesi, çocuklarının ve eşlerinin peş peşe gelen hastalıkları, ölümleri ve acılarına rağmen aile birliğine ve bireyleri ile olan bağlılığına son nefesine kadar sahip çıkması, Alessandro Manzoni'nin yaşamında dikkatle izlenmesi gereken önemli bir husustur.

Uzun bir süre sonra kaleme alacağı başyapıtı “Nişanlılar”daki kahramanlarını da öksüz ya da yetim kişilerden seçmesi, onların yaşam mücadelesindeki yalnızlıkları, aile oluşturmakta ve aile birliğini korumakta gösterdikleri hassasiyetleri dikkat çekicidir. Bu noktada roman kahramanlarının yazar ile Tanrı'nın kendisine çizdiği yaşam çizgisinde zaman zaman buluştuklarını ve ortak bir kaderi paylaştıklarını doğrulayan sahneler, Manzoni'nin kendi yaşam öyküsünü başyapıtı “Nişanlılar”a aktardığını doğrulayan son derece çarpıcı örneklerdir. Alessandro Manzoni'nin bu öznel yaklaşımı bir anlamda tarihsel romanın kurgusunda yer alan psikolojik unsurlar olarak önem taşımaktadır. Bu açıklamaların ışığında, başyapıtın ilerleyen sayfalarında Manzoni'nin kimi zaman Renzo, kimi zaman Lucia, kimi

zaman kimliğini okurdan gizleyen Adsız ya da Rahip Cristoforo olarak belirmesine ilişkin her türlü şüphenin giderildiği düşünülmektedir. Bununla beraber, söz konusu benzeşmeler ya da çağrışımlar dini açıdan ele alındığında, Alessandro Manzoni'nin tevekkül bilinciyle biçimlenen dindar kimliğini rahip Cristoforo'nun ya da rahip Felice'nin doğrudan yansıttığına ilişkin ortak görüşlerin de imkansız olduğu kesin bir dille ifade edilmelidir.²

Din eğitimiyle geçen çocukluk yıllarının ardından Paris'te başlayan yeni yaşamında bir süreliğine tanrıtanımazlığı seçen yazarın Enrichetta Blondel ile evlenmesinin ardından yeniden ve bu kez daha farklı bir anlayışla içselleştirdiği ve bir tür yaşam felsefesi olarak geri döndüğü Katolik dini, onun için toplum yaşamını düzenleyen ahlaksal değerler ile insan ruhuna huzur ve dinginlik veren tevekkül anlayışında buluşmaktadır. Yobazlıktan ya da göstermecî uygulamalardan uzak, imanlı bir dindar olduğu, Tanrı'nın her buyruğuna, her isteğine inançla boyun eğdiği, Tanrı'dan gelen zorluklara ve acılara isyan etmeden, sabır ve tevekkülle katlandığı, her zaman teslimiyet içinde olduğu görülmektedir. Bu gerçek, Alessandro Manzoni'nin 1800 ile 1801 yılları arasında tamamladığı eğitim yaşamı boyunca Katolik okullarında kendisine dayatılan din kavramını ve dünya görüşünü on beş yaşından itibaren akılcı bir yaklaşımla ve Aydınlanmacı bir görüşle aynı potada bütünleştirdiğinin en açık göstergesidir.

Okul yıllarından sadece bir süreliğine gittiği Lugano'daki Sant'Antonio manastırında öğretmeni rahip Soave'nin insani yaklaşımlarını anımsadığı ve anılarına aktardığı bilinmektedir. Yine o yıllarda Vergilius'un şiirleriyle tanıştığı,

---

² Adabağ, Necdet, *Hümanizm ve Laiklik Açısından İtalyan Edebiyatı*, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 2012, s. 72.

ondan son derece etkilendiği; Vittorio Alfieri ve Giuseppe Parini'den esinlendiği, ilk Şiirlerini Vincenzo Monti'yi örnek alarak yazdığı ve hatta kendisine okuttuğu bilinmektedir. Yine aynı dönemde tanıştığı ve Manzoni'de derin izler bırakan bir başka kişi, gúney İtalyalı bir aydın olan Vincenzo Cuoco'dur. Fransız Devriminin izinden bir grup aydınla birlikte Napoli'de Jakoben hareketine benzer bir devrim gerçekleştirmeye çalışmış olan Cuoco, dúŐtúđu baŐarısızlıđı ve halkın çektiklerini bir deneme yazısında kaleme almıştır. Bu noktada Vincenzo Cuoco, Alessandro Manzoni'nin dönemin tarihsel olaylarını yakından görmesine ve toplumsal kaygının bir dúŐünce biçiminde ilk kez zihninde belirmesine neden olur. Bu dönemde incelediği eserlerin, etkilendiği kişi ve olayların Alessandro Manzoni'de yeni ufukların doğmasına yol açtığı bilinmektedir. Yazar ileride kaleme alacağı romanının konusunu oluşturacak olan halkı ve yaşadıklarını bu sayede anlamaya yönelik bir çaba içine girecektir. Toplum konusunda gerçekleŐtirdiđi inceleme ve araştırmalar neticesinde, yazarın Napoli Devriminin baŐarısız olma nedenlerini İtalyan toplumunun özelliğini ve kimliğini yeterince tanımamakla iliŐkilendirecek kadar derinleŐtirdiđine tanık olunur.

İtalyan edebiyatının büyük ınarlarından Alessandro Manzoni'nin sağduyulu bir yazar olarak filizlenmeye başladığını işaret eden bu yılların, yazarın yaşam öyküsünde önemli bir yer tuttuğu açıkça görölmektedir. Alessandro Manzoni'nin 1805 yılına kadar yasal babası Pietro Manzoni'nin Como gölü kıyısındaki Caleotto villasında onunla birlikte yaşadığı ve neredeyse babasının ölümüne kadar birbirlerine karşı soğuk ve duygusuz bir iliŐki içinde oldukları bilinmektedir.

1805 yılında Alessandro Manzoni'nin, annesinin Paris'te on yıldır birlikte yaşadığı Carlo Imbonati'den bir mektup aldığı ve bu mektupla Manzoni'yi Paris'e

davet ettiği bilinmektedir. Bir sohbet ortamında karşılaştığı eski dostu Vincenzo Monti'den Alessandro Manzoni hakkında duyduğu olumlu görüşler neticesinde onu tanımaya karar vermiş olmasından başka, Imbonati'yi bu daveti yapmaya iten bir başka neden de kendisinin giderek kötüye giden sağlık durumudur. Yaşama veda edeceği günün yaklaşmakta olduğu bilinciyle, Imbonati'nin sevdiği kadını, Giulia Beccaria'yı bu dünyada yalnız bırakmaya gnl razı gelmemektedir. Alessandro Manzoni'nin mektubu alarak Paris yolculuğuna hazırlandığı Mart ayında Carlo Imbonati'nin yaşama veda ettiği ve Manzoni'nin Paris'e, annesinin yanına aynı yılın Haziran ayında ulaştığı bilinmektedir.

Paris'te yaklaşık on yıl boyunca birlikte yaşadığı Carlo Imbonati sayesinde Giulia Beccaria'nın Aydınlanmacı vrelerin önemli kişileriyle yakın ilişkiler ve sıkı dostluklar kurduğu ve bu dostlukların, Carlo Imbonati tarafından -ölümünden sonra- Alessandro Manzoni'ye miras bırakıldığı açıkça görülmektedir. Aydınlanma döneminin Fransa'sında tarihi yazar, dilbilimci, çevirmen ve eleştirmen olarak önemli bir yer tutan Claude Fauriel (1772-1844) bu dostların başında gelmektedir. Onunla uzun yıllar süren mektuplaşmaları bugün Manzoni'yi ve dneminini aydınlatan en önemli kanıt belgeler olarak kabul ve değer görmektedir. Alessandro Manzoni dönemin aydınları, yazarları, tarihçileri ve edebiyatçılarından Benjamin Constant, François Guizot, Pierre Jean Georges Cabanis, Chateaubriand, Madame de Stal gibi önemli şahsiyetleri Sophie De Condorcet'nin Paris'teki evinde verdiği davetlerde tanıma fırsatı bulmuştur. Condorcet ile olan duygusal bağı sayesinde entelektüel vrelerde tanınır olan bir başka kişi de Claude Fauriel'dir. Giulia Beccaria'nın eski dostu olan Fauriel ile Alessandro Manzoni'nin tanışmaları da yine böyle bir ortamda, annesinin nezaretinde gerçekleşir.

Sophie de Condorcet

Claude Fauriel

Yüzünü hiç görmediği halde genç yazarın Carlo Imbonati'den son derece olumlu etkilendiği bilinmektedir. Onu tanıma arzusu, Imbonati'nin eski dostlarıyla katıldığı sohbet ortamlarında hakkında edindiği görüş ve izlenimlerin derinleşmesine ve yazarda giderek büyük bir hayranlığa dönüşmesine neden olur. Kendisi gibi bir tanrıtanımaç olan Carlo Imbonati'yi bir tür rol model olarak benimsediği gözlerden kaçmamaktadır. Bu özel ilgi ve hayranlığın neticesinde, Manzoni'nin 1806 yılında Paris'te kaleme aldığı ve annesine ithaf ettiği "In morte di Carlo Imbonati" adlı eserinde yazar, ölümünden sonra bir gün karşısında beliriveren Imbonati ile uzun uzadıya yaptığı bir sohbeti anlatır. İçerik bakımından son derece doğal ve samimi duygular taşıyan ve serbest ölçüyle kaleme alınan bu eser yaşam, ölüm, sanat ve ölümden sonra geride kalanlar üzerinedir. Ne var ki, 15 yaşında coşkulu bir dille özgürlük üzerine kaleme aldığı "Il trionfo della libertà" adlı manzum eserinde Fransız Devrimi karşısında duyduğu coşku ve heyecana kapılarak yücelttiği Napolyon'u bir süre sonra yanlış yönetim anlayışı yüzünden ağır bir dille eleştirmesi ve Fransız Devrimini tamamen olumsuz bir hareket olarak değerlendirmesi gibi,

Imbonati'yi de aynı şekilde önce annesinin sevdiği saygıdeğer bir adam olarak sanata bakışını, kişiliğini ve Aydınlanmacı kimliğini eserinde yüceltmış ve ardından da - yeniden Katolik olmasıyla değişen yaşam felsefesi ve din anlayışının etkisiyle- onu annesinin birlikte yaşadığı evlilik dışı ilişkinin suç ortağı olarak görmüş ve öfkesini dışa vurmuştur. Bu durum iki farklı eserin yazar tarafından aynı kadere terk edildiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bununla beraber "In morte di Carlo Imbonati" adlı eseri bir yıl sonra Ugo Foscolo tarafından yayınlanan "I sepolcri" ile karşılaştırılır ve sanatsal açıdan son derece değerli bir eser olarak eleştirmenlerin onayını ve beğenisini kazanır.

Alessandro Manzoni'nin, yazar Manzoni kimliğini açıkça ortaya koyduğu ve İtalyan Yazın sanatına adını altın harflerle yazdırdığı eserlerinin onun yeniden Katolik olmasından sonraki döneme rastladığı görüşü sanat eleştirmenlerinin ortak kanısıdır. Nitekim kendisi de, 1809 yılında kaleme aldığı "Urania"yı yakın dostu Fauriel'e bir mektup eşliğinde gönderirken, ona şöyle der: "Belki de bundan sonra yazacaklarım teknik açıdan çok daha kötü olacaktır, ama bir daha asla bu türde eserler yazmayacağım".³ "Urania", mitolojik unsurlar içermesi bakımından Neo-Klasik olarak değerlendirilen ve yazarın estetik olarak aristokrat çizgide bulduğu başka bir manzum eseridir. Kaynağını antik Yunan ve Roma kültürüne bağlı mitolojik unsurlardan alan bu yazınsal akımın kısa süreliğine de olsa Manzoni'yi etkilemiş olduğu görülmektedir. Ugo Foscolo'nun "Le Grazie" adlı eseriyle karşılaştırılmasına ve dönemin aydınları tarafından yoğun ilgi ve beğeni ile karşılanmasına rağmen Manzoni, "Urania"da duyguların o derece içten ve derin olmadığını, estetik açıdan kusursuz gibi görünse de ruhunun derinliklerinden

---

³ Allodoli, E., Buti, G., *Storia della letteratura italiana*, Edizioni Sandron, Firenze, 1967, s. 460.

yükselmediğini açık bir dille itiraf etmektedir. Yazar, benliğini saran gerçek duyguların hâlâ derinlerde bir yerde saklı kaldığını, “Urania” ile onları yüzeye çıkarmayı başaramadığını vurgular. Gerçekte söylemek istediği, zihnini meşgul eden toplum kimliği sorunsalına ve özellikle o dönemde ruhunu kasıp kavurmaya başlayan “Gerçeklik” arayışına ilişkin öznel duyarlılıktan, kısacası yararlılık olgusundan eserin yoksun olduğudur. Duyduğu rahatsızlık sonucu, bir daha bu türde dizeler yazmayacağına ilişkin Fauriel’e verdiği sözü tutar.

O yıllarda Fransa’da aralarında Fauriel’in de bulunduğu Condorcet ve Cabanet gibi bir grup ideolog, fikir adamı ile tanışır. Bu buluşmalardan yaşamını ve yazar kimliği son derece olumlu etkilenir. İlk kez Fransız Devrimi sırasında Antoine Destutt de Tracy tarafından kullanılan “ideoloji” sözcüğü, 1796 yılında toplumun da benimsemesiyle kullanılmaya başlanmıştır.⁴ Bu durumda siyaset, hukuk, tarih, din, bilim, etik ve estetik gibi düşünce bütününe ideolojileriyle hizmet edenlerin yanında olmak Alessandro Manzoni’nin tarih konusuna yönelmesini sağlar. Bu buluşmalar ve sohbetler sırasında, tarihin süreklilik içinde değişen ve gelişen bir süreç olarak en geniş bakış açısıyla değerlendirilmesi; artıları ve eksileriyle bireyler, insan toplulukları ve dünya ülkeleri üzerindeki etkilerine yönelik tartışmalar, Manzoni’nin tarih anlayışına yeni bir boyut kazandırır.

Yaşamında çok daha büyük değişikliklere zemin hazırlayan bir başka olay da Enrichetta Blondel ile tanışmasıdır. 1808 yılında evlendiği ilk eşi Enrichetta sayesinde tanrıtanımaz kimliğini terk ederek yeniden Katolik olmayı seçmesi, Manzoni’nin dünya görüşünün ve yazar kimliğinin bambaşka bir mecraya taşındığının açık bir göstergesidir. Bu dönemden sonra kaleme aldığı eserleri bir

---

⁴ <http://tr.wikipedia.org/wiki/İdeoloji>.

yandan sanatında parlak bir dönemin başladığını işaret ederken, diğer yandan yazarın ruhunda arayışını sürdürdüğü yaşamın gerçeğine adım adım yaklaştığını vurgulamaktadır. Bundan böyle kaleme alacağı şiirlerinde yararlılık olgusu üzerinde duracaktır, çünkü ona göre şiirin yararlılığı tinsel değerlerden kaynaklanmaktadır. Bu noktada “*Sonsuz* ve *sonlu* kavramları üzerine kurulu insan yaşamını irdelemek ve bu çıkmazda insana ışık tutmak şiirin başlıca görevidir.”⁵ Bununla birlikte, Alessandro Manzoni’nin uzun zamandır arayışını sürdürdüğü ve Aydınlanmacı düşüncede yanıtını bulamadığı çok kapsamlı *gerçek* sorunsalı, nihayet Hıristiyanlığın temel ilkelerinde çözüme kavuşmuş olur. Ona göre din, uzun yıllar boyunca savaşlar ve devrimler yüzünden acı çekmiş bir toplumun, huzura ve sevgiye yeniden kavuşmak için içselleştirmesi gereken kutsal bir görev taşımaktadır ve bir tür öz yaşamsal unsur olarak eserlerinde kendini gösterir.

Böylece 1812 ile 1822 yılları arasında kaleme aldığı “*Inni sacri*”, Alessandro Manzoni’nin edebi yaşamında yeni bir anlayış ve bakış açısının doğuşunu ve beraberinde yazarın olgunluk döneminin başladığını işaret etmektedir. O zamana değin hiç kimsenin yazın sanatıyla ilişkilendirmediği Paskalya, Noel, İsa’nın Dirilişi ve Göğe Yükselişi gibi halk geleneğinde kutlanan dini bayram temalarına yer veren “*Inni sacri*”, İtalyan yazın sanatı için başlı başına yenilikçi bir tür olarak kabul edilmiştir.

Aristokrat kimliğinden sıyrılmak ve kökeninden tamamen uzaklaşmak bir anlamda Manzoni’yi halka yakınlaştırmıştır. Yazara göre, Neo-Klasik yazarların ve şairlerin mitolojik öğelere yer verdikleri aristokrat metinlerini ve elit içerikli şiirlerini

---

⁵ Adabağ, Necdet, “İtalyan Coşumculuğu”, İtalyan Filolojisi, Ankara, A.Ü. D.T.C.F. Yay., 1984, sayı 14, s. 69-84.

halkın anlaması beklenemezdi. Oysa dini bayramlar gibi özel günleri kutlamak toplum geleneğinin bir parçasıydı ve bu konuda yazılmış şiirleri okumak da elbette onların hoşuna gidecekti. On iki tane olması gerekirken, Kilisenin kutladığı beş dini bayram olan “La resurrezione”, “Il nome di Maria”, “Il natale”, “La passione”, “La pentecoste” ile sınırlı kalan “Inni sacri”de yazar, içselleştirdiği dini duygulara yer vermektedir.

Il cinque maggio adlı şiirinin de dinsel temalar içerdiği söylenebilir. Bu eserinde Manzoni yenilgiler, haksızlıklar ve acılar yüzünden yıkıma uğrayan insanoğlunun Tanrı tarafından gönderildiğini ve güçlü bir imparator gibi içinde bulunduğu durumdan çok daha yüce olmayı hak ettiğini ve yaşamının sonunda Tanrı'nın sonsuz şefkatinde huzur bulunduğunu anlatmaktadır. Karşısına en aşağılık tutkuların ve en yüce duyguların ortaya çıktığı bu insanoğlunun “Yorgun külleri”⁶ tarafından hakarete, kaba sözlere, gözyaşlarına, nefrete ve sevgiye maruz kalan şair, onun ağzından çıkan her kötü söz için Tanrıya uzun uzun dua eder. Bütün Avrupa dillerine tercüme edilen bu eserin yazılması sırasında Enrichetta Blondel'in eşine piyanosuyla eşlik ettiği, yayınlanmasından kısa bir süre sonra eserin, Goethe'nin eline geçtiği ve şairi oldukça heyecanlandığı bilinmektedir.

Tarihin olumsuzluğunu vahşet ve haksızlık içermesine, üstün gelen ve güçlü olan tarafından yazılmasına bağlayan Manzoni, bu konuya ilk olarak Venedik Cumhuriyeti ile Milano Düklüğü arasındaki çekişmeleri konu edindiği “Il conte di Carmagnola” ve Longobardo tarihini anlattığı “L'Adelchi” trajedilerinde değinmiştir. Manzoni'nin trajedilerini kaleme aldığı günlerde çevresindekilere tarihsel romanın öneminden ve tarih konusundaki yenilikçi yaklaşımlarından sıkça söz etmesi, dikkat

---

⁶ Allodoli, E., Buti, G., *Storia della letteratura italiana*, Edizioni Sandron, Firenze, 1967, s. 461.

çekicidir. Trajedilerinin yanı sıra, ilk kez 1821 yılında yazdığı ve daha çok dini motiflere yer verdiği “Fermo e Lucia” adlı eserini tarihi olaylarla zenginleştirmek üzere bu dönemde (1827) yeniden kaleme alması, yazarın eserini bir tarihi anlatan başyapıtı “Nişanlılar”a dönüştürmek üzere attığı önemli bir adımdır.

Bundan başka, 1848 yılında yayınladığı “Marzo 1821” adlı lirik eserinde Manzoni’nin yine tarih ve vatanseverlik temalarına yer verdiği görülmektedir.

Romantik dönem İtalyan yazınının başyapıtı “Nişanlılar” bir tarihi anlatan halk romanıdır. XVII. yüzyılda İspanyol egemenliğine boyun eğen Lombardia bölgesinin yaşamından bir kesit olarak bölgenin kültürü, görenekleri, inançları ve siyasi durumu yazar tarafından aslına uygun bir tabloda olağanüstü bir incelikte anlatılmaktadır. Toplumun farklı sınıflarından gelen insanların yer aldığı bu romanın başkahramanları sade bir köylü olan Renzo ve nişanlısı Lucia’dır. Aynı bölgede aynı kaderi paylaşan diğer kişiler de İtalyan romancılığında ilk kez Manzoni sayesinde tarihsel bir romanın kahramanları olarak bir araya gelirler. Romanın tarihi kurgusu içinde hakim olan Tanrı inancı ve tevekkül anlayışı, bu halk sınıfının yaşam mücadelesi verirken başına gelen talihsizliklere, yaşadığı haksızlıklara ve zorbalıklara karşı ümidini yitirmeden, tüm acılara ve sıkıntılara katlanmasında büyük bir rol oynar.

Alessandro Manzoni tarihin olumlu bir yanı olmadığını savunurken, onun sadece güç ve adaletsizlik üzerine kurgulandığını ve sonunda da güçlü olan tarafından yazıldığını söyler. Üstelik bu güç savaşı verilirken arada ezilip gidenlerden de hiç söz edilmediğine dikkat çeker. Yazara göre, şiddet uygulamadan ve iki ayrı taraf olmadan da sorunlara çözüm getirmek mümkündür. Çocukluk döneminde kendisini koyu Katolik eğitimi almaya zorlayan babasının baskısından

sonra, Paris’te yaşayan annesinin yer aldığı entelektüeller arasında yazarın kültürel gelişim süreci geçirdiği günlerde bir süreliğine uzaklaştığı ve daha sonra uzun sorgulamalar ile içsel yolculuklar sonunda yeniden, fakat daha farklı bir şekilde benimsediği din olgusunu uzlaşmacı öğeler içeren ahlaksal bir kavram olarak benimser. İşte bu noktada ezilen halka daha da yakınlaşır. Onların kader anlayışları, yoksulluğa, çaresizliğe ve ezilmeye karşı çıkmadan her şeyi Tanrı’nın bir lütfuymuş gibi yürekten kabullenişleri, yazarda belirgin bir hayranlık duygusu yaratır.

Manzoni için bir toplumun kimliği, bir avuç soylunun ya da feodal düzenin buyurduğu biçimde yaşayan aristokratların değil, halkın içinde saklıdır. Romantik dönemde ilk kez bir yazarın roman kahramanlarını soylulardan değil, gerçek halktan seçmesi, Manzoni’nin, aralarında Antonio Gramsci’nin de yer aldığı dönemin önemli edebiyatçıları ve siyasetçileri tarafından ağır bir dille eleştirilmesine yol açar. Romanın gerçek değerlerle örtüşmesi, gerçek halk yaşamını tüm çıplaklığıyla anlatması ve onu tanımayan aristokratlara tanıtmayı amaçlaması, yazarın bu yönde üstlendiği misyonu açıkça ortaya koymaktadır.

Yazar ilk kez 1821-1823 yıllarında kaleme aldığı başyapıtını 1840’dan bugüne gelen son şekline getirebilmek için tam üç kez yeni baştan yazmak zorunda kalmıştır. Roman dilinin anlaşılır olması Alessandro Manzoni için önemlidir. Ona göre dil, bir ulusu tanımlayan en önemli unsurdur. Yöresel dillerin çok çeşitli olduğu İtalya’da o dönemde okuryazar oranının da hayli düşük olması nedeniyle yazar romanının ilk biçimi olan “Fermo ve Lucia”yı daha anlaşılır ve saf bir dille yeniden kaleme almak üzere 1827’de ailesiyle birlikte Floransa’nın yolunu tutar. Kendi deyimiyle, eserini Arno nehrinin sularında yıkaması gerekmektedir. İtalya’da ortak konuşulan dilin Floransa İtalyancası olması gerektiğine inanan yazar, kendisi de orada dil üzerine

çalışmalar yapar ve konuyu ciddi boyutlara taşıyarak, milli dil meselesi kapsamında yeni bir tartışma konusu başlatır. Yazarın sade bir dille okurlarına sunduğu bu keyifli öykünün konusu da oldukça bilinen bir konudur: Kavuşamayan nişanlılar.

Yazarın yaşam öyküsü incelendiğinde, küçük yaşta anne ve babasının ayrılığına tanık olan Alessandro Manzoni'nin roman kahramanlarının da benzer kaderi paylaşan insanlardan oluştuğu açıkça görülmektedir. Bu düşünce, bir anlamda yazarın tarihsel romanın olağanüstü kurgusunda yer alan psikolojik unsurlara da yer verdiğinin en açık göstergesidir.

Başkahramanlarından Renzo'nun öksüz olması; Lucia'nın babasız büyümesi; annesi Agnese'nin kimsesizliği; Padre Cristoforo'nun küçük yaşta annesini ve genç yaşta babasını kaybetmesi; Don Abbondio'nun ve emektarı Perpetua'nın ailelerinden hiç söz edilmemesi sadece bir rastlantı olmaz.

Toplumun her sınıfından insanın yer aldığı kahramanları arasında iyiler kadar kötüler de bulunmaktadır. Yazar romanın neredeyse her sayfasında bir iyi ile bir kötüyü karşı karşıya getirir. Gelişen olaylar çerçevesinde zavallı ve fakir olanın güçlü ve zengin tarafından ezildiğini okura göstermek ister. Tarih her zaman güçlü olan, yani kazanan tarafından yazılırken, bu romanda ezber bozulur, güçlülerin zulmüne boyun eğen alçak gönüllü insanların çektikleri zorluklar karşısında Tanrı'nın onlara lütfettiği zafere kavuştuklarını ve zalimlerin de öyle ya da böyle cezalarını çektiğine tanık olunur.

Romana renk katan bir başka unsur da kimliğini açıklamayan bir anlatıcının zaman zaman okura seslenmesidir. XIX. yüzyılın aydın ve bilgili bir kişisi olarak okurun karşısına çıkarak olayları birinci ağızdan anlatması, okura bu kişinin yazarın kendisi olduğunu düşündürür. İlerleyen bölümlerde bu kişi söz konusu kuşkuyu

ortadan kaldırmak üzere anlatım biçimini değiştirerek, “... Bu meseleyi açıklamak bana düşmez, zaten yazar isteseydi bunu tüm açıklığıyla anlatırdı...”, “... Bu noktada ben de size küçük bir açıklama yapayım, yazarın dediği gibi o zamanlar...” gibi söylemleriyle romandaki yorumcu konumunu belirginleştirir. Yoğun anlatımına bir sohbetle ara vermek istercesine okurunu romanının penceresinden tebessümle selamladığı hissi veren bu samimi itirafların yazar tarafından okuru hem bilgilendirmek hem de eğlendirmek üzere kurgulanmış olduğu düşünülmektedir. İtalyan edebiyatının çağdaş yazarlarından Umberto Eco da, “Gülün Adı” adlı romanında aynı anlatım tekniğine yer vermiştir.

Alessandro Manzoni'nin 22 Mayıs 1873 yılında son bulan yaşam öyküsünde en önemli yeri, ailesi ve yakın dostları tutmaktadır. Sevgi, bağlılık, yuva, dostluk ve sadakat sözcükleri onun aile yaşamına ilişkin duygularını en doğru biçimde ifade eder.

Manzoni'nin Milano'dan Paris'e uzanan yolculuğu nihayet anne Giulia Beccaria ile oğlu Alessandro Manzoni'yi bir daha hiç ayrılmamacasına bir araya getirmeyi başarmıştır. Anne oğulun uzun bir ayrılıktan sonra Paris'te başlayan yeni yaşantılarına kısa bir süre sonra eşi Enrichetta Blondel'in de katıldığı bilinmektedir. Alessandro ve Enrichetta'nın mutlu beraberlikleri süresince dünyaya getirdikleri dokuz çocuklarıyla Manzoni ailesinin neşeli bir kalabalığa dönüşmesine tanık olunur. Ne var ki, Milano ile Brusuglio arasında gidip gelen mutlu aile tablosu, eşi Enrichetta Blondel'in ve çocuklarının hastalıkları ve ardından gelen ani ölümleriyle büyük bir kabusu dönüşerek yazarın yüreğinde derin acılara yol açar. Yazarın ölümüne kadar ailesinden geriye kalan çocukları Pietro, Luigi, Enrico ve Vittoria'dır. 1833 yılında kaybettiği eşi Enrichetta'nın ardından ikinci evliliğini 1837'de Teresa

Stampa ile gerçekleştirdiği ve bu evliliğin 1861 yılında Teresa'nın ölümüne kadar sürdüğü bilinmektedir. Teresa, Enrichetta'nın aksine, baskın ve sert bir karaktere sahiptir. Başta Giulia Beccaria olmak üzere, diğer aile bireyleri ile arasındaki çatışma ve gerginliklerin evde huzursuzluk yaşanmasına, dolayısıyla Manzoni'nin psikolojik rahatsızlıklarının tetiklenmesine neden olduğu da yakınları tarafından anlatılmaktadır.

Yaşadığı acılar ve hastalıklar Manzoni'nin yaşamla olan bağını koparmaya yetmez. 29 şubat 1860 yılında İtalyan Krallığının senatörü ilan edilen Alessandro Manzoni, Kral II. Vittorio Emanuele tarafından kültürel hizmetlerinin karşılığı olarak yıllık 12.000 liret maaşa bağlanır.

1873 yılının başlarında San Fedele kilisesinin basamaklarından düşmesi sonucu ağır şekilde yaralanan yazarın sağlık durumunun bu olaydan sonra hızla kötüleştiği bilinir. Ayrıca, geçirdiği kazanın bedeninde ve ruhunda yarattığı ağır travmalar, yazarın zaman zaman hafıza kaybı yaşamasına neden olur.

İtalyan Edebiyatının büyük şairi ve usta roman yazarı Alessandro Manzoni, 22 Mayıs 1873 yılında, seksen sekiz yaşında Milano'daki evinde yaşama veda eder.

Alessandro Manzoni'nin yaşama veda ettiği Morone sokağındaki evi

Çalışma odası

Alessandro Manzoni'nin 1813-1873 yılları arasında Milano'da yaşadığı Morone sokağı n. 1171 adresindeki evi

**Carlo Imbonati'den Giulia Beccaria'ya miras kalan
Brusuglio'daki villa**

**Pietro Manzoni'nin Alessandro Manzoni'ye miras bıraktığı
Lecco'daki Caleotto rezidansı**

Alessandro Manzoni 25 yaşında

Alessandro Manzoni 63 yaşında

Alessandro Manzoni 88 yaşında

Teresa Borri Stampa

II. DİN OLGUSU VE TEVEKKÜL KAVRAMI

Manzoni'nin yaşamında çok önemli bir yeri olan ve öz yaşamsal durum ve olayların etkisiyle yazarda değişim ve gelişim gösteren din olgusunun yansımaları onun Romantizm ruhu taşıyan eserlerinde açıkça görülmektedir.

Aydınlanma çağında dünyaya gelen Manzoni'nin, henüz 5 yaşındayken babasının isteğiyle eğitim yaşamına Lecco yakınlarındaki Merata'da bulunan Katolik Somaschi Rahiplerinin yanında başladığı ve eğitimi benzer okullarda sürdürdüğü bilinmektedir. Kendisine dayatılan din odaklı eğitime rağmen onun Aydınlanmacı bir kültürle yetişmiş olması ve aklın ışığına gücüne güç katan demokrasi, özgürlük ve adalet gibi Aydınlanma çağının temel ilkelerine dayalı bir dünya görüşü benimsemesi yazar Manzoni'ye siyaset, bilim, sanat ve yazındaki her türlü gerici düşünce kalıplarını ve biçimlerini önyargısızca eleştirebilme yetisi sağlamıştır. Bir süreliğine tamamen uzaklaştığı din olgusuna İsviçreli eşi Enrichetta Blondel ile birlikte ve bir anlamda onun sayesinde geri dönen "Hıristiyan Manzoni, Aydınlanma çağının ilkelerine bağlı demokrat ve hümaniter kaldı".⁷

1810 yılında farklı bir algıyla yeniden içselleştirdiği, insan ve toplum sevgisiyle biçimlenen yeni din anlayışına göre, acımasız ve zorba güç sahiplerinin her tür baskısı karşısında ezilen, güçsüz ve yoksul insanların kaderlerine tevekkülle boyun eğmeleri yazar tarafından etik bir değer olarak yüceltilmiş ve bu düşünce başyapıtı "Nişanlılıklar"a sağlam bir temel oluşturmuştur. Manzoni'ye göre, dualarını işitecek bir Tanrının var olduğuna inanmak insanın acılarını ve iç ağrılarını dindiren bir araç, güçlü bir dayanaktır.

---

⁷ Öncel S., *Manzoni'nin Ahlak Anlayışı*, İtalyan Filolojisi, A.Ü. D.T.C.F. Yay., Ankara,1973, sayı 6, s. 66.

Küçük yaşta anne baba ayrılığı yaşayan Alessandro Manzoni'nin babası, aristokrat bir aileden gelen Pietro Manzoni'dir. Annesi Giulia Beccaria ise Aydınlanma çağının önemli şahsiyetlerinden, hukuk adamı Cesare Beccaria'nın kızıdır. Cesare Beccaria, işkence ve ölüm cezası gibi bir takım insanlık dışı uygulamaları benimseyen döneminin yargı sistemini ilk kez açık bir dille eleştiren, ünü Avrupa sınırlarından taşan ve güncelliğini halen koruyan "Suçlar ve Cezalar" adlı eserin yazarıdır. Ne var ki küçük Alessandro'nun eğitim yaşamı annesinin aydın çevresinde değil, aristokrat babasının baskısıyla Somaschi rahiplerinin yanında başlamış ve eğitimde yenilikçi düşüncelere karşı çıkan Barnabiti rahiplerinin yanında, ilk gençlik yıllarına kadar devam etmiştir. Alessandro Manzoni'nin düşünce ayrılıklarının hakim olduğu Aristokrat ve Aydınlanmacı mirasa sahip bir ailede dünyaya gelmiş olması, yazarın bu iki karşıt dünya görüşünden yaşamına ve eserlerine yansıyan Romantik kimliğiyle, ilk gençlik yıllarından itibaren benimsediği Aydınlanmacı yaklaşımlarına ışık tutacaktır.

Son derece mutsuz geçen çocukluk yıllarının ardından, kendisine dayatılan düşünce kalıplarını kırarak, okuldaki öğretmenlerini alaya almaya başladığı ilk gençlik çağlarında, bağımsız entelektüelliğini taşkınlıkla dışa vurduğu birçok şiir ve makale kaleme almıştır. Alessandro Manzoni'nin öğrencilik yıllarında kendi kendine geliştirdiği Aydınlanmacı formasyonunun yansımaları Fransız Devrimine övgüler düzdüğü "Il trionfo della libertà" adlı eseriyle ortaya çıkarken, 1801 yılından itibaren yazarın artık Tanrı sevgisinden uzaklaştığı ve tam anlamıyla bir tanrıtanımaz olduğu da gözlenmektedir. Henüz on altı yaşındayken babasının aristokrat kimliğiyle olan bağlarını koparmayı ve annesinden aldığı Aydınlanmacı mirasa tutunmayı seçen Alessandro Manzoni'nin büyük çatışmalara sahne olan baba evini terk ederek,

yaşamını bundan böyle annesinin yanında sürdürme kararı aldığı ve bu kararının annesi tarafından da memnuniyetle karşılandığı bilinmektedir. 1805 yılından itibaren entelektüel kimliği, annesi ve onun uzun yıllar birlikte yaşadığı Carlo Imbonati'nin yakın çevresindeki Aydınlanmacıların sohbetleriyle beslenecektir. Giulia Beccaria'nın yanında, önce Paris'te ve ardından da Milano'da yaşadığı günlerde, Manzoni'nin annesinin öneri ve desteğiyle sık sık yer almaya başladığı Fransız kültürünün kozmopolit salonlarında Claude Fauriel, Pierre Canabis ve Destutt de Tracy ile tanıştığı ve kısa sürede yakın dost oldukları bilinmektedir. Paris'in Aydınlanma döneminin önemli şahsiyetleri, düşünürleri ve tarihçilerinin yanında sanatçı Manzoni'nin o günlerde sadece Aydınlanmacı formasyonunu tamamladığı düşünülmekteydi. Oysa yazarın din olgusunu da içten içe sorgulamayı sürdürmekte olduğu gerçeği kısa bir süre sonra, 1808 yılında yaşamını birleştireceği Enrichetta Blondel ile yeniden su yüzüne çıkacaktır.

Enrichetta Blondel, İsviçreli koyu Protestan bir aileden gelmektedir. Milano'da kıyılan resmi nikahlarının ardından, dini törenleri de Protestan kilisesinin öngördüğü Kalvinist ritüele göre Blondellerin evinde gerçekleştirilmiştir. Alessandro Manzoni için her hangi bir sakınca arz etmeyen bu durumu skandal sayan Milanolar, soylu bir adamın Protestan bir kadınla evliliğini sert dille eleştirerek tepki gösterirler.

1809-1810 yılları arasında evlerindeki bir sohbet sırasında, Torinolu bir Kontun Katolik dini hakkındaki sözleri Enrichetta Blondel'i derinden etkiler. Genç kadının meraklı soruları karşısında Torinolu Kont onu Jansenist başrahip Degola ile tanıştırır. Blondel ile Degola arasında dini sohbetlerle başlayan bu dostluk, aralarındaki karşılıklı sevgi ve güven sayesinde başrahip Degola'nın zamanla Manzoni ailesinin adeta bir ferdi olmasına yol açar. Başlarda bir araya gelerek

yaptıkları bu dini sohbetler, zamanla bir çeşit din eğitime dönüşür. Blondel ile Degola arasında geçen bu dini sohbetlere katılmak istemekle birlikte, Alessandro Manzoni'nin tamamen çekimser kaldığı gözlenir. Ancak, yazarın ölümünden sonra şahsi eşyaları arasında bulunan bir takım dinsel içerikli yazılar, yazarın tuttuğu bazı notlar ve yanlarına düştüğü yorumlar, onun bu sohbetlere aslında hiç de çekimser kalmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Paris'teki yaşamlarının son dönemlerinde yazar Manzoni'nin dine geri dönüşünü hazırlayan bir başka önemli olay da 2 Nisan 1810 yılında yaşanmıştır. Napolyon'un Maria Luisa d'Austria ile Paris'teki evlilik kutlamaları sırasında yaşanan arbedede herkes kendine sığınacak bir yer ararken, Alessandro Manzoni'nin soluğu bir kilisede aldığı ve eşi Enrichetta'nin yanında olmadığını fark ettiği anda duyduğu korku ve endişe ile belki de yaşamında ilk kez gerçek bir dua ile Tanrı'ya yönelerek karısına sağ salim yeniden kavuşmak için ona yakardığı anlatılır. Bu olay onun San Rocco kilisesinde yeniden vaftiz edildiği şeklinde yorumlanmaktadır. Yazarın yakın dostu, başrahip Zanella, Manzoni'nin yaşamında yeni bir dönemi işaret eden bu önemli olayı, "San Rocco kilisesinden içeri girdiği bir gün yüreğindeki sıkıntıyla dua etmek için çömeldiği yerden, imanlı biri olarak yükseldi,"⁸ diyerek özetlemektedir.

Kalabalığın arasında eşini kaybeden inançlı bir adamın korku, endişe ve yüreğindeki sıkıntıyla Tanrı'nın evinde ve onun huzurunda diz çökmesi ne kadar doğal ise, Manzoni gibi tanrıtanımaz birinin böylesi bir tutum içine girmesi de o derece aykırı görülmektedir. Bu aykırılığın şüphesiz bilincinde olan Manzoni'nin yüreğinde duyduğu sıkıntının, hiç beklemediği bir anda onu kendisiyle yüzleşmeye

---

8 Ginzburg, Natalia, *La famiglia Manzoni*, Einaudi, Torino, 1983, s. 29.

iten bir duygu karmaşasından kaynaklanmış olabileceği de düşünülebilir. Yıllar önce Tanrı'ya kapattığı kapıyı yeniden aralamasını takip eden o günlerde yazarın yoğun krizler ve derin sarsıntılar geçirmesi, yaşadığı ikilemin açık bir göstergesidir. Hiç bir zaman kuvvetli bir inanca sahip olmadığını, hatta kendisini Tanrı'ya yakın bile hissetmediğini söyleyen Manzoni'nin içindeki bu savaşın bir an önce son bulması kaçınılmazdır. Ne var ki o günlerde bu savaşı kimin kazanacağını kendisi de bilmemektedir.

Bu savaş sonunda tanrıtanımaz Alessandro Manzoni, Protestan eşi Enrichetta Blondel Manzoni, ve özgürlüğüne düşkün Giulia Beccaria, kararlı bir biçimde ve tam bir bağlılıkla Katolik dinine geçer. Bağlılıkları tamdır, ancak farklı derinlik ve yoğunluktadır. Benimsedikleri Katolik inanç sistemini her birinin kendi tarzları ve gereksinimleri doğrultusunda yaşamlarına aktardıkları ve böylece sessiz çatışmalarının yerini ruhsal dinginliğe bıraktığı söylenir. Enrichetta'nın -zorlukla da olsa- Protestan geçmişinden koptuğu ve başrahip Degola'nın huzurunda Katolik kilisesine bağlılığını bildiren yemin töreninin ardından ailesinin öfke dolu tepkisiyle karşılaştığı bilinmektedir. Benzer bir yemin töreninin Alessandro ve annesi Giulia için düzenlenmediği, onların Katolikliği benimseme süreçlerinin bir tür iç hesaplaşma yüzünden daha ağır ve temkinli adımlarla uzun bir yol izleyerek yaşadığı sanılmaktadır. Manzoni ve eşi bu yenilikçi harekete bir yenisini ekleyerek, hep birlikte Paris'ten Milano'ya taşınmaya ve yaşamlarını orada sürdürmeye karar verirler. Ayrıca, Manzoni çiftinin nikah törenleri Katolik inancına uygun bir ritüelle yeniden kutsanır.

Milano'daki yaşamlarının vaz geçilmez kişisi, Paris'ten ayrıldıkları sırada Jansenist başrahip Degola'nın Manzoni'ye görüşmelerini tavsiye ettiği, yakın dostu

rahip Tosi'dir. Başrahibin Tosi'ye bir mektup yazdığı ve bu mektupta Manzoni'ye kendisinin başlattığı din eğitimi sürdürmesi için ondan yardım istediği bilinmektedir. Uzun yıllar süren bu dostluk ve dini eğitimler sayesinde edindiği metanet gücünün ve beraberinde güçlendirdiği tevekkül anlayışının Alessandro Manzoni'nin ailesinde yaşadığı trajedilerin ve peş peşe gelen ölümlerin dayanılmaz acısını göğüslemekte önemli bir yeri olduğu, çocuklarının ve eşlerinin mezar taşlarına yazdığı sabır ve kabulleniş yüklü ifadelerde dışa vurulduğu görülmektedir.

Alessandro Manzoni'nin Katolikliğe yaklaşımı, ya da bir anlamda onunla yeniden buluşması, tarihsel olayların akışında kaybolup giden ahlak kurallarına sıkı sıkıya bağlı ve toplumsal ortak dayanışma için kalıcı güveni sağlayacak bir yasaya duyulan gereksinimi vurgular. Yazara göre, geleneksel din anlayışı içinde hakim olan kutsal günahla başlayan kötümserlik yüzünden, insanın kendi özgür iradesiyle kurtuluşa ulaşabileceğine ilişkin inancını yitirdiği anlaşılmaktadır. Derin araştırmalar ve sorgulamalar neticesinde yazar tarafından aşamalı olarak benimsenen ve uygulanan dini felsefenin temelinde insan için doğru olan her şeyin Tanrı ve Kutsal Kitap için de doğru olduğu inancı önemli bir yer tutmaktadır. Uzun süre zihnini kurcalayan ve ruhsal gerilimlerinin kaynağını oluşturan kurtuluşa erişme sorununun çözümü için tevekkül anlayışı yazarın yaşamında yeni bir başlangıçtır. Bununla beraber, Katolik Manzoni ile onun Aydınlanmacı formasyonunun buluştuğu ince çizgide, yazarın içselleştirdiği laik düşüncenin yer aldığı da unutulmamalıdır.

Bu yeni din görüşü Manzoni'nin insan ve sanatçı kimliğini etkileyen düşüncelerini altüst etmediği gibi, yazarın Aydınlanmacı bir yaklaşımla ele aldığı ilahi adalet yasasından bir modern Tanrı anlayışı yarattığı açıkça görülmektedir. Zira, din ve ahlak anlayışı Manzoni için yaşam demektir, sanat demektir.

1820 yılında Fransız yazar Victor Chauvet'in Alessandro Manzoni'ye "Il conte di Carmagnola" hakkında görüşlerini bildiren mektubuna teorik bir yanıt olarak, "Trajedilerde yerde ve zamanda birlik kuralı üzerine, Monsigneur Chaveut'ya Mektup"unda Manzoni, "Ahlaksal kusursuzluk, sanatsal kusursuzluktur,"⁹ der. Manzoni tarafından 1820 yılında Fransızca olarak kaleme alınmış bu teorik mektup, sadece Fauriel tarafından tercüme edilen trajedilerin 1823 tarihli Paris baskısında yayınlanabilmiştir.

Manzoni'nin Katolik dinine geri dönüşünü hızlandıran Jansenist rahipleri Degola ve Tosi ile arasında geçen derin ve uzun soluklu sohbetlerin konusunu oluşturan "İnsan yaşamı", "Yaşamın gerçek amacı" ve "Bilinmeyenler-sırlar" gibi soruların yanıtlarını Aydınlanmacılığın rasyonel dünya görüşü içinde ararken, Hıristiyanlık anlayışında bulduğunu ve dinin bu konuda kendisini motive edici önemli bir unsur olduğunu yakın çevresiyle sıkça paylaştığı bilinmektedir.

Alessandro Manzoni'nin ilk gençlik yıllarından itibaren Aydınlanmacılığın bilime ve akla dayalı temel düşünceleriyle biçimlenen dünya görüşüne göre, toplum yaşamını düzenlemekte eşitliğe, özgürlüğe ve kardeşliğe dayandırılması konusunda hemfikir olmakla birlikte, yazarın bu noktadan itibaren Aydınlanmacılığın materyalist ve tanrıtanımaz görüşlerini yadsıdığı ve Katolik inanç sistemini benimsediği açıkça doğrulanmaktadır. Jansenizm, insanın özgürleşmesinin sadece Tanrı'nın lütfuyla gerçekleşeceği görüşünü benimseyen bir doktrindir. Gerçeği bulmakta Jansenist'lerin ahlaksal tutarlılık ve ahlaksal titizlilik anlayışları, Manzoni'nin Somaschi ya da Barnabiti rahiplerinden öğrendiği gelenekçi Tanrı

---

⁹ Luperini, R., Cataldi, P., Marchiani, L., *La scrittura e l'interpretazione: L'illuminismo e il romanticismo (1748-1861)*, Palumbo Editore, Palermo, 2007, cilt II, s. 778-779.

anlayışından ve din kültüründen çok farklıdır. Manzoni'ye göre, Tanrı'nın lütfu başlı başına özel ve derin bir anlama sahiptir. Yaşamda olup biten her şey sadece Tanrı'nın bir lütfudur ve sadece onun isteğiyle olur. Önemli olan, insanın bu yaşamda nasıl davranması gerektiğini bilmesidir.

Hıristiyanlığın kötümserlik anlayışına göre giderek bozulduğu söylenen insan yaşamını düzenlemek için, Manzoni sadece rasyonel düşüncenin yeterli olabileceğine inanmamaktadır. Yıkılan toplumsal değerlere karşı akılcı yaklaşımlar insan yaşamının düzenleyicisi olabilirler, ancak tek başına insan ruhuna huzur vermeye yetemezler. Manzoni'nin başyapıtını kaleme alırken, trajedilerin hüznü kötümserliğinden uzaklaştığı ve acılı yaşamdan sıyrılmak için ölümün artık bir kurtuluş yolu olmadığı açıkça görülmektedir. Bu düşüncelerin ışığında, yaşamın umutla beslendiği ve imanla sınındığı inancını benimsediği söylenebilir. İyiliğin, kötülüğe karşı kazanılan bir zafer olduğunu ve karşı konulacak bir düşman olmadan da kahraman olunabileceğini vurgulamaktadır. “Nişanlılar”da anlattığı dünya, zalimler ve zavallılar olarak ikiye ayrılmaktadır ve zavallıların zalimlere karşı ayakta durabilme mücadelesi verdiği bu dünyada, kazananlar hep cesaretini yitirmeden zorlukları tevekkülle, Tanrı'nın bir lütfu olarak, kabul eden iyilerdir. Onlar yaşamın onlara sunduğu acılara, yoksulluğa ve hüzne rağmen kaderlerine karşı çıkmadan, kutsal saydıkları yaşamın değerlerine sahip çıkarak ve onları korumak için son nefeslerine kadar mücadele ederler.

Tevekkül, İtalyancada “Provvidenza” olarak ifade edilir ve büyük “p” harfi ile yazılır. Latinedeki karşılığı etimolojik olarak incelendiğinde, ortaya çıkan nesnel ifade, söz konusu durum karşısında, “Değerlendirmeye dayalı olarak (olası sonuçları) önceden görme” şeklinde yorumlanabilir. Kısacası, açıklama olarak, “Tehlikeli

durumları engelleyebilmek üzere öngörebilmek” de denebilir. “Provvidenza” sözcüğünün sınırları içine giren bir başka önemli husus da kişinin kendi kendine ya da başkalarının onun yerine bu korumayı/tedbiri sağlaması gerektiğidir. Bu durumda yardım/destek gibi anlamların da bu ifadenin içinde saklı olduğu gözlenmektedir.

Tevekkül sözcüğüne dini açıdan bakıldığında, insan kaderini akılcı ve olumlu yönde düzenleyen en üstün güç olduğu söylenebilir. İtalyan Edebiyatında tevekkül sözcüğü ile neredeyse eş anlamlı sayılan tek eser, Alessandro Manzoni’nin “Nişanlılar”ıdır. Roman kahramanlarının zorluklar ve çaresizlikler karşısında isyana değil, sadece Tanrı’ya yönelmeleri ve her koşulda teslimiyet içinde olmaları dikkat çekicidir. Alessandro Manzoni’nin anlatmaya çalıştığı şey, insan yaşamında karşılaşılan her durumun tanrısal planın kusursuzluğundan kaynaklandığıdır. Bu nedenle “Nişanlılar”, dönemin edebiyat eleştirmenleri ve yazarları tarafından “Tevekkülün Romanı” olarak tanımlanmıştır.

Manzoni’nin o döneme kadar her fırsatta savunduğu aydınlanmacı bir görüş olarak insan aklına duyduğu inancın, bu noktada yerini tevekkül anlayışına bıraktığı yadsınamayacak kadar açıktır. Ancak ve ancak tevekkül kavramı tek başına insan gerçeğini temelden etkileyecek ve onu daha iyiye götürecektir. Toplumsal eşitsizliklere ve haksızlıklara dikkat çektiği başyapıtında Manzoni, kötülüğün nedenini, çocukluk yıllarında edindiği bağnaz öğretiler yerine tamamen hümanist bir yaklaşımla sorgularken, cevabın Tanrısal planda gizli ve her insan için gizemli bir lütuf olduğu sonucuna ulaşır.

Manzoni’ye göre, Tanrı’nın olayları önceden saptayıp düzenlemesi söz konusu değildir. İnsan, iyi ya da kötü her yaptığı şeyi kendi isteği ve hür iradesiyle yapar. Bu durumda başına gelen olayların sorumlusu da kendisidir. O halde kötülük denilen

şey, başlı başına insanların yaşamını alt üst etmek ya da yolunda giden işlerini bozmak için değil, onlara daha iyisini, daha güzelini sunmak üzere Tanrı tarafından tasarlanarak cereyan ettirilen olaylardır ve tanrısal planın bir parçasıdır.

Sonuç olarak, Alessandro Manzoni için iyi ya da kötü diye bir şey yoktur. Bu görüş, onun tevekkül kavramını belirleyen ana düşünceyi oluşturur.

Jansenist Başrahip Eustachio Degola

Jansenist Rahip Luigi Tosi

III. YAZIN SANATINDA TARİH ANLAYIŞI

Ugo Foscolo'nun kaleminden 1798 yılında yayımlanan "Ulltime lettere di Jacopo Ortis" ve 1806 yılında Vincenzo Cuoco'nun "Platone in Italia" adlı eserlerinden sonra İtalyan romancılığı, İskoçyalı yazar Walter Scott'un kurguladığı bir tür olan tarihsel roman biçimine Alessandro Manzoni ile 1821'de adım atar. Alessandro Manzoni için tarih sadece ünlü kişilerin kahramanlık eylemlerinin anlatısı değildir; insana, topluma ve geçmişte yaşamış olaylara ilişkin gerçeklerin tümünü içermektedir. Manzoni bir toplumun değerlerine ve ideallerine sahip çıkması gerektiğine inanan bir yazardır. Bu düşüncenin kökeni, yazarın 1805-1810 yılları arasında Paris'teki Aydınlanmacı ideologların tarihin anlamı ve önemine yönelik yaptıkları hararetli tartışmalarına tanık olduğu günlere dayanmaktadır.

Baskıcı din eğitimiyle geçen okul yıllarının ardından incelediği eserlerin, etkilendiği kişi ve olayların Alessandro Manzoni'de yeni ufukların doğmasına yol açtığı bilinmektedir. Bu kişilerden biri de Fransız Devriminin izinden giderek bir grup aydınla birlikte Napoli'de Jakoben hareketine benzer bir devrim gerçekleştirmeye çalışan Vincenzo Cuoco'dur. Böyle bir girişimin başarısızlıkla sonuçlanmasının altında yatan nedenler Alessandro Manzoni'yi uzun süre düşündürür. Bu süreç aynı zamanda, yazarın tarihsel olayları ve toplumsal gerçekleri yakından incelemesine neden olur. Yazara göre, Fransa'da başarıyla sonuçlanan devrim hareketinin İtalyan toplumunda aynı başarıyı elde edememiş olması, tamamen ideolojik nedenlere dayanmaktadır. Manzoni bu durumu şöyle açıklamaktadır: "Aydınlanmacı Vincenzo Cuoco, devrim hareketini başlatırken Napoli halkının toplumsal gerçeklerini göz ardı etmiştir. Örnek aldığı Fransız

Devrim hareketini doğrudan uygulamaya çalışmış ve en önemlisi de yaşadığı toplumun yapısını, inançlarını, geleneklerini, tarihi geçmişini, düşünce biçimini anlamaya yönelik bir çaba içine girmemiştir.”¹⁰ Manzoni’ye göre bir toplumu anlamak onun tarihi geçmişini, toplumsal değerlerini, kısacası gerçek kimliğini tanımayı gerektirmektedir.

Bu düşüncelerin ışığında yazar Manzoni’nin Aydınlanmacılık düşüncesinin aksi yönünde ilerleyecek bir tarih anlayışı benimsediğine tanık olunur. Hem aydınlanmacı hem de romantik anlayışa sahip olan yazar Manzoni’nin tarihsel değerlerin önemini vurgulayan eserler kaleme aldığı bilinmektedir. Bu eserlerin başında, “Adelchi” ve “Il conte di Carmagnola” adlı trajedileri gelmektedir. Özellikle 1819 ile 1820 yılları arasında Fransa’da geçirdiği günlerde, yazarın “Adelchi” adlı trajedisinin tarihsel dokusu üzerinde çalışırken, konusunu tarihi olaylardan alan bir roman yazma düşüncesinin filizlendiği bilinmektedir. Onun bu kararı almasını hızlandıran bir başka neden de Walter Scott’un (1771-1832) Fransızca’ya tercümesinden okuduğu romanlarıdır. 1821 yılında Milano’ya döndüğünde yazar Scott’un “Ivanhoe” adlı eserini okuduktan sonra yakın dostu Fauriel’e bir mektup yazarak bu roman hakkındaki görüşlerini paylaştığı bilinmektedir. Fransa’dan beraberinde getirdiği 1600’lere ait toplumsal ve siyasal olayların anlatıldığı Milanolu Giuseppe Ripamonti (1577-1643) tarafından kaleme alınmış “Historia patria” ile Melchiorre Gioia’nın (1767-1829) “Economia e Statistica” adlı belgesel nitelikli eserlerini inceledikten sonra, aynı yılın 24 Nisan günü Brusuglio’daki villasında “Fermo e Lucia” adlı tarihsel romanının ilk taslağını hazırladığı bilinmektedir. Adı

---

¹⁰ Raimondi, Ezio, *Letteratura italiana: L’età romantica e Manzoni*, Edizioni Scolastiche Bruno Mondadori, Pearson Italia, Milano-Torino, 2012, Vol. IV, s. 240.

geçen bu eserlerin romanın geçeceği tarihi döneme ve olaylara ışık tutmaları için yazar tarafından özellikle seçildiği düşünülmektedir.”¹¹ Alessandro Manzoni'nin “Fermo e Lucia” adlı romanını yazma sürecinin 17 Eylül 1823 tarihinde sonlandığı bilinmektedir. Tarihsel anlatımlı romanlarına kahramanlarını İngiliz toplumunun tanınmış kişilerinden seçen ve onlara ortaçağın masalsı mekanlarını sunan Walter Scott'un aksine, Alessandro Manzoni'nin başkahramanları toplumun alt sınıfından gelen ve Antonio Gramsci'nin ifadesiyle, iki “aciz” genç olan Renzo ve Lucia'dır.

Aydınlanmacılara göre insana yönelik acımasızlıkların ve haksızlıkların yaşandığı karanlık bir geçmişi ifade eden tarih anlayışının, yazarın zihninde toplumsal gerçeklere sırt çeviren bir düşünce biçimine dönüştüğü açıkça görülmektedir. Alessandro Manzoni toplumun değerlerine ve ideallerine sahip çıkılması gerektiği inancını savunur.

Tarihsel gerçeklerle kurgunun iç içe geçtiği olayları sade bir dille anlatan başyapıtı “Nişanlılar” ile yazarın bu inancını somutlaştırdığına tanık olunmaktadır. Manzoni'nin 1821-1823 yılları arasında kaleme aldığı “Fermo e Lucia” adlı ilk tarihsel romanı için Manzoni'nin çocukluk yıllarının geçtiği yer olan Lecco'dur. Babası Pietro Manzoni'nin villasında yaşadığı hüzünlü günlerinden tanıdığı Lecco, romandaki gerçeklik olgusunu vurgulamaktadır. Bununla beraber, romanda yer alan bazı kişi ve olayların yine yazarın kendi yaşamından yansımalar olduğu açıkça görülmektedir. Örneğin, romanda ailesinin baskısıyla manastıra kapatılan Geltrude adlı Monzalı rahibe figürünün, Manzoni'nin annesi başta olmak üzere ailesindeki bir çok kadınla kısa bir dönem için de olsa benzer kaderi paylaştığı bilinmektedir.

---

¹¹ Luperini, R., Cataldi, P., Marchiani, L., *La scrittura e l'interpretazione: L'illuminismo e il romanticismo (1748-1861)*, Palumbo Editore, Palermo, 2007, cilt II, s. 831.

Manzoni'nin yayınlamaktan kaçındığı bu ilk eserini sadece yakın dostlarına okutmakla yetindiği bilinmektedir. Yazarın 1840 yılında bugünkü son şekline getirdiği ve “Nişanlılar” adıyla yayınlattığı romanının önsözünde, “Brusuglio'daki bir kilisenin arşivinde eline geçen 1600'lerden kalma bir elyazmasını aslına sadık kalarak kendisinin yeniden kaleme aldığını söylemektedir.”¹² Bu ifadenin, anlatılan öykünün gerçekliği konusunda okuru etkilemek ve gerekli inandırıcılığı sağlamak üzere başvurulan bir yöntem olduğu bilinmektedir. Manzoni eserinde, 1628-1630 yılları arasında İspanyol egemenliği altındaki Lombardia bölgesinde, veba salgını ve kıtlık gibi sorunların yaşandığı toplumsal olayları tüm gerçekliğiyle anlatmaktadır. Yazar Manzoni'nin bu tarihsel romanı belli bir döneme ışık tutmaktadır. Aynı eserini daha sonra, 1823-1827 yılları arasında yakın dostlarının önerisiyle ve bu kez “Nişanlılar” adıyla yeniden kaleme alır. Romanın yayınlanmasından kısa bir süre sonra, içinde yer alan bazı ifadeler bakımından yazarı rahatsız ettiği bilinmektedir: Romanda kullandığı Lombardia bölgesine özgü ifadelerin toplumun geneli için anlaşılmasız olması yazarı kaygılandırmaktadır. Bu durum, Manzoni'nin gelecekte ulusal dil sorununa uzlaşmacı bir yaklaşımla getireceği çözümlerin çıkış noktası olarak kabul edilir. Yazar Manzoni, İtalyancanın temiz bir dil olması gerektiği inancını savunur ve sembolik bir ifadeyle, eseri “Nişanlılar”ı Arno nehrinde arındırmak üzere ailesiyle birlikte Floransa'ya gider. Romanın anlatımındaki akıcılığı bozduğuna inandığı yöresel ifadeleri Floransa İtalyancasına dönüştürürken, ulusal dil sorununa yönelik ilk çalışmalarını da başlatmış olur.

---

¹² Manzoni, Alessandro, *Nişanlılar*, M.E.Bakanı Hasan Ali Yücel'in önsözüyle, (Çeviren: Ragıp Ögel) Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1945, cilt I, s. 3.

Yazar Manzoni'nin tarihe ve tarihsel içerikli eserler vermeye yönelik ilgisinin yaşamının sonuna kadar sürecek bir çabaya dönüşmesi dikkat çekicidir. Bu ilginin ilk izlerine "Adelchi" adlı trajedisinin önsözünde rastlanmaktadır. Yazar, Longobardia tarihi üzerine bir söyleşi niteliği taşıyan anlatımında tarihsel içerikli açıklamalar yapmayı gerekli görmektedir. "Adelchi", Longobard Desiderio ile Adelchi'nin Carlo Magno arasındaki anlaşmazlığı konu edinirken, "Il conte di Carmagnola" ise Milano düklüğü ile Venedik Cumhuriyeti arasındaki savaş anlatılmaktadır. Yazar Manzoni, olayların örgüsünde Longobard düklerinin zalim tavırlarını, halkın endişesini, Pavia'yı düşmana teslim etmek için Svarto ile komplo düzenleyen Giuntigi'nin ihanetini, Desiderio'nun acılarını aktarırken, İtalya'nın yaşadığı esareti hüznü bir çerçevede gözler önüne sermektedir. Dönemin İtalyan tarihiyle benzer özellikler göstermesinden başka "Adelchi" aynı zamanda, tarihin tanımı açısından şairi derin düşüncelere yöneltir. Bu noktada, yazar trajedinin gerçek kahramanları olan Adelchi ve Ermengarda ile tarihin güçlüden yana olduğu gerçeğini de acımasızca vurgulamak ister. Vatansever Manzoni'nin, tarihin dokusunda güçsüzleri hiçe sayarak güçlülerden yana olan tarihçileri açıkça kınadığı "Adelchi'nin önsöz yazısında, "İtalya'yı birleştirmeye değil, aksine, Latin adını tümüyle yok etmeye çalışan Longobardlar karşısında ezilen İtalyan halkının acıklı durumunu görmezlikten gelmelerinden yakınıdır."¹³

Bununla beraber yazar Manzoni'nin ilk trajedisi olan "Il conte di Carmagnolo"yı kaleme alacağı sırada, örnek olarak klasik trajediyi mi, yoksa tarihsel trajediyi mi seçmesi gerektiği konusunda bir ikilem yaşadığı bilinmektedir. Beş

---

¹³ Öncel S., *Manzoni ve Trajedi Örnekleri*, İtalyan Filolojisi, A.Ü. D.T.C.F. Yay., Ankara,1981, sayı 12, s. 99.

perdeden oluşan ve kişi sayısı sınırlı tutulan klasik trajedi anlayışı Aritoteles'in öngördüğü gibi yerde, zamanda ve eylemde üç birlik kuramına uyulmasını gerektirmektedir. Manzoni için bu kural sanatın uygulanmasını kısıtlayıcı niteliktedir.

Romantik çağ sanat anlayışı, kaleme alınan tüm yazın türlerinin salt bir yaratıdan ibaret olmayıp, aynı zamanda tarihsel konularla ilişkilendirilmesi gerektiği görüşünü savunmaktadır. Sadece hayal gücüyle yazılan eserlerin gerçeklik duygusundan uzak ve sanatsal açıdan zayıf olduğunu düşünen Alessandro Manzoni “Lettera sul romanticismo a Cesare D'Azeglio” adlı mektup niteliğindeki eserinde “Şiirin ve genel olarak sanatın gerçek olanı konu, ilgi çekici olanı araç, yararlı olanı ise amaç seçmesini”¹⁴ ve bu nedenle tarihe bağlı kalınması gerektiğini savunur. Böylece yazar Manzoni, “Il conte di Carmagnola” adlı eserinden itibaren tarihsel trajedi modelini seçmeyi uygun görür; çünkü yazara göre, tarih şiiirden bile üstün şiirsel unsurları içinde taşımaktadır. Tarihsel gerçekler de şiir için bir araç niteliğindedir. Şiirinde insan gerçeğini konu edinen bir şair, insana ilişkin en kesin kanıtları yine tarihsel gerçeklikte bulacaktır. Bu düşünceden hareketle Manzoni, eserlerinde yaşadığı dönemin gerçeğini olduğu gibi yansıtmayı başarmış romantik bir yazar olarak tanınmaktadır.

Yazara göre, tarih gerçekleri yansıtmaları bakımından önemlidir ve kaçınılmazdır; ancak tarihin içinde yer alan kötümserlik olgusunun da yazarı rahatsız ettiği açıkça bilinmektedir. Alessandro Manzoni, her zaman kazananların yazdığı bir tarih anlayışına karşı çıkmaktadır. Verilen mücadelede zayıfların, güçsüzlerin

---

¹⁴ Raimondi, Ezio, *Letteratura italiana: L'età romantica e Manzoni*, Edizioni Scolastiche Bruno Mondadori, Pearson Italia, Milano-Torino, 2012, Vol. IV, s. 28.

fakirlerin, kısacası kaybedenlerin adından hiç söz edilmemesi tarihin gerçeklik anlayışına uymamaktadır. Oysa güçlünün üstün geldiği bir mücadelede, karşı tarafta yer alan güçsüzlerden de aynı şekilde söz edilmesi gerekmektedir. Alessandro Manzoni'nin Rönesans'tan beri süregelen ve halkın çabasını hiçe sayarak, büyük ve güçlü kişilerin tarih yazdığını ileri süren aristokrat tarih anlayışını yıkıcı nitelikteki eseri "Nişanlılar"ı kaleme alması, bir anlamda çağın yargılarına başkaldıran bir devrim niteliğindedir. Trajedilerinde tarihsel konulara eğilmesinin bir nedeni de bu türdeki eserlerin Hıristiyanlık anlayışına yaklaşmasında yazara kolaylık sağlayacak olmasıdır. Bu durumu bir biçimde tarihsel yeni trajedi olarak tanımlamak da mümkündür, çünkü

"Alessandro Manzoni'nin eserlerinde gözlemlenen ahlak kavramı, Hıristiyan din duygusuna dayalıdır. Bu aynı ahlak anlayışı onun tiyatro eserlerinde de kendini gösterir: Manzoni, Hıristiyan insana onu yaşamın anlamı ve insan eylemleri üzerinde düşünmeye iten, Tanrının insan eylemlerindeki payının ne olduğunu araştırmaya yöneltten bir ders vermek ister. Ona göre ahlak dersi alınabilecek tek kaynak tarihtir: sadece gerçekten yaşanmış olan, gerçeklik damgası taşıyan şeyler insana yaşam dersi verebilir. Yaşamlarından bir din ve ahlak dersi çıkarabilecek kişilerin arayışı içinde yazar tarihe yönelir. Duygu ve tutkuları uyarmayı, güçlendirmeyi amaçlayan Alfieri'nin aksine Manzoni onları hafifletip yatıştırmayı, öfkeleri yumuşatıp avutucu duygulara dönüştürmeyi benimser."¹⁵

---

¹⁵ Öncel S., *Manzoni ve Trajedi Örnekleri*, İtalyan Filolojisi, A.Ü. D.T.C.F. Yay., Ankara,1981, sayı12, s. 103.

Tiyatroya din ögesinin sokulması, Manzoni'nin getirdiği bir yeniliktir. Dikkatini gerçeğe, yararlıya ve akla yönelten romantik düşüncenin eğilimleri, Manzoni'ye göre, akla dayalı ahlak anlayışının edebiyatla mükemmel birleşmesidir, çünkü bu değerler Hıristiyan toplumunun ve bireylerinin ahlaksal değerleriyle örtüşmektedir. Yazarın bu düşüncesi doğrudan etik-dinsel bir ilkeyle bağdaşmaktadır. İyiliğin kötülüğe karşı verdiği mücadeleyi anlatan “Nişanlılar” tarihsel bir romandır. Yazara göre, insanın yaşadığı talihsizlikleri inanç bütünlüğü içinde kabullenmesi ve tevekkülle hareket etmesi olayların doğal sürecini engellemeyeceği gibi, olumsuzlukları da olumlu kılacaktır. Manzoni, başına gelen felaketler karşısında insanın Tanrı'ya güvenmekten başka yapabileceği bir şey olmadığını savunur. Üstelik bu durum insanın daha iyi bir yaşam sürmesine olanak sağlayacaktır. Tevekkül anlayışı ve mutlak Tanrı inancı, romanın aciz kahramanlarını huzura kavuşturacak bir araç niteliğindedir. İtalyan edebiyatının bu büyük eserini Türkçe'ye kazandıran Prof. Dr. Necdet Adabağ onu kısaca şöyle özetlemektedir:

“Renzo küçük bir kent soylusudur. Lucia ile evlenmek ister. Ancak yörenin egemen kişisi don Rodrigo Lucia'ya göz koymuştur, bu birleşmeyi engellemek istemektedir. Nikahı kıyacak olan köyün papazı don Abbondio'yu tehdit ettirir. Böylece Renzo ve Lucia köyden uzaklaşmak zorunda kalırlar. Ancak evlenmeleri henüz olanaklı değildir. Olaylar örgüsü “iyiliği” simgeleyen çiftin etrafında döner. Sarsılmaz bir bütünlük içinde romanın süreci kimi zaman gülmece etkinliğiyle vurgulanan ve bir toplumsal katmanın savaşımını yüceltmeye dönük olaylarla renklenir. Kurnazca tezgahlanmış nikah töreni

başarısızlıkla sonuçlanmış olmasına karşın don Abbondio'ya, dolayısıyla don Rodrigo'ya karşı sınıfsal onurun kendini kabul ettirmeye yönelik çabasının bir işaretidir.”¹⁶

Roman iyiliğin üstün gelmesiyle son bulur. Renzo ve Lucia sabırla verdikleri mücadelenin sonunda evlenirler ve hak ettikleri mutlu yaşama başlarlar. İlk kez bir yazarın roman kahramanlarını soylulardan değil, saf bir köylü kızı olan Lucia Mondella ile fakir bir ipek işçisi Renzo Tramaglino gibi gerçek halktan seçmesi, romanda halkın yaşadığı zorluklara, baskılara ve mücadeleye ilişkin gerçeklere yer vermesi, halkı tanımayan aristokratlara halkı tanıtmak gibi yazarın ayrıca üstlendiği bir başka misyon olarak dikkat çekicidir. Manzoni, bir toplumun gerçek kimliğini o toplumda yaşayan soyluların ya da aristokratların değil, halkın ortaya koyduğu inancını romanında açıkça yansıtmaktadır. Ne var ki bu yenilikçi hareket, Manzoni'nin dönemin önemli edebiyatçıları ve siyasetçileri tarafından ağır bir dille eleştirilmesine neden olur.

Alessandro Manzoni'nin kaleminden çıkan bir başka tarihsel roman da “La storia della colonna infame”dir. Nişanlılar'ın ikinci baskısıyla birlikte yayınlanan bu eserde yazar Manzoni, dönemin adaletsiz adalet anlayışı ile batıl inançların üstünlüğü karşısında zayıf düşen yargı sisteminin sahte ve tutarsız suçlamalarını gözler önüne sermektedir.¹⁷

---

¹⁶ Adabağ, Necdet, “İtalyan Coşumculuğu”, İtalyan Filolojisi, Ankara, A.Ü. D.T.C.F. Yay., 1984, sayı 14, s. 76.

¹⁷ Allodoli, E., Buti, G., *Storia della letteratura italiana*, Edizioni Sandron, Firenze, 1967, s. 472.

IV. YAZAR KİMLİĞİNDE AYDINLANMACI İZLER

Avrupa’da 1688 İngiliz Devrimi’nden 1789 Fransız Devrimi’ne kadar uzanan zaman dilimine Aydınlanma Çağı ve bu dönemin düşünürlerine ve sanatçılara da Aydınlanmacılar adı verilmektedir. 1700’lerin ikinci yarısında kültürel bir hareket olarak özellikle Fransa’da gelişen Aydınlanmacılığın temelinde, insan aklına duyulan güven yer almaktadır. Günümüz Avrupa’sında geçerliliğini koruyan tüm burjuvazi sistemlerinin liberal ve demokrat tutumunun Fransız Devrimine dayandığı ve bu tarihi olayın, aydınlanmacı kültürün temel düşüncesinde belirleyici bir unsur olduğu bilinmektedir. “Aklın ışığına inanan ve bu yolda insanları bilinçlendirmeyi hedefleyen Aydınlanmacıların toprak sahiplerinin, aristokratların ve ruhban sınıfının elinde tuttuğu ayrıcalıklara; dönemin ekonomik, toplumsal ve siyasi yaşamını yöneten akıl dışı tutumlara ve cehalete dayalı toplumsal önyargılara karşı çıktıklarına tanık olunur.”¹⁸ Bu mücadelede güvendikleri tek silahları ise akıldır. Dönemin bilim insanlarından Newton ve Locke, aklın bilgiye ve gerçeğe ulaşmasını deneyler ve gözlemlerle ilişkilendirirler. Oysa, aydınlanmanın akıl kavramına yüklediği anlam, düşünebilen her bir birey için tek ve bir olduğudur.

Aydınlanma, her ne kadar kendi içinde soylu düşünürleri barındırmış olsa da, burjuvazinin bir sınıf olarak giriştiği özgürleşme hareketinin etkisiyle gelişen farklı ideolojilerin ortaya çıktığı tarihsel bir dönem olarak kabul edilmektedir. Bu görüş ayrılıklarının ve düşünce düzlemindeki çelişkilerin, çağın değişik alanlarında yansıdığına tanık olunur. Aydınlanmacılık anlayışı, insanı sınırlayan her türlü önyargıya ve boş inanca karşı çıkarak, insanın bu dünyada hak ettiği mutlu ve bilinçli

---

¹⁸ Ağaogulları, Mehmet Ali, *Batı’da Siyasal Düşünceler*, İletişim yay. İstanbul, 2011, s. 517.

bir yaşama kavuşması için atılan önemli bir adımdır. Yüzyıllardır hüküm süren mutsuzluğun otorite konumundaki kurumların etik anlayışından kaynaklandığı belirtilmektedirler. Bu çağa özgü kuramları basitleştirerek gündelik yaşama indirgemek bu noktada halkı bilinçlendirmek, yeni toplum düzeni için atılan önemli bir adımdır. Bununla beraber, Aydınlanma düşüncesinin kuramsal belgelerle değil deneme, roman, hikaye, tiyatro eseri gibi edebi araçlarla, tarihsel ya da ansiklopedik çalışmalarla dile getirildiği görülmektedir.

Dönemin filozofları, düşünürleri ve aydınlarına göre, yüzyıllardır dogmaların, geleneklerin ve önyargıların karanlığına hapsedilen insanlığın aydınlığa kavuşması ancak aklın ışınmasıyla mümkün olacaktır. Hıristiyanlığın kötümserlik inancına göre, insan doğası kutsal günahla bozulmuştur. Buna karşılık, Ortaçağdan bu yana kilisenin ve din görevlilerinin toplumsal düzeni sağlamak için takındıkları bağınaz tavırları ve baskıcı uygulamaları yüzünden insan aklı karanlığa terk edilmiştir. Aklın yeniden ışınması için eğitimin kaçınılmaz olduğu gerçeğinden hareket eden aydınlanmacılar, din ve Tanrı merkezli öğretiyi ortadan kaldırmayı, yerine laikliğe ve evrenselliğe dayalı bir eğitim anlayışı getirmeyi amaçlamaktadırlar.

Montesquieu, Voltaire, Diderot ve Jean Jacques Rousseau gibi Aydınlanma Çağının önemli filozoflarından Descartes'e göre, "insanın iç dünyası aklının denetiminde olmalıdır ve insan ruhunun iki temel ihtiyacı vardır; bunlar, bilgi ve gerçekliktir. Kesin olarak bilinmeyen hiç bir şey 'gerçek' olarak kabul edilemez. Şüphe ise gerçeğe ulaşmada düşünme yeteneğinin ve aklın aracıdır. İnsan aklının kabul etmediği veya edemeyeceği hiç bir şeyin değeri yoktur. Zira duygular

yanıltıcıdır. Descartes felsefesini ‘düşünüyorum, o halde varım’ ifadesiyle tanımlamaktadır.”¹⁹

Manzoni’ye göre ise akıl, Tanrı’nın insana sunduğu en büyük hazinedir. Bununla beraber, insanı üstün kılan bir başka şey de sahip olduğu yürek ve içinde barındırdığı vicdandır. Akıl, insana daha iyi bir yaşam sürdürmesini garanti edebilir, fakat kutsal günahın kurbanı olmuş birine huzuru vaat edemez. Manzoni, insan ruhunu huzura kavuşturmakta aklın tek başına yeterli olmayacağını ileri sürmektedir. Bu noktada, yazarın akla duyduğu güveni, öznel din anlayışındaki tevekkülle bütünleştirdiği ve bu sayede insanın daha iyi bir yaşama kavuşacağına inandığı bilinmektedir. Toplumda baştan sona akla ve mantığa dayalı bir düzenin hakimiyeti Manzoni’nin dünya görüşüyle örtüşmemektedir.

Alessandro Manzoni’nin 1805 yılından itibaren Paris’teki aydınlanmacıların arasında filizlenmeye başlayan sanatçı kişiliğinde Fransız Devrimi’nin Özgürlük, Eşitlik ve Kardeşlik ilkelerini esas alır. Bu düşüncelerin ışığında, din anlayışını sorgulaması ve neticesinde de dini reddetmesi dikkat çekicidir. Aydınlanmacılığın etkisiyle benimsediği tanrıtanımaz kimliği Manzoni için sonsuza dek sürecek bir yaşam biçimi gibi görünse de, yazarın 1808 yılında Enrichetta Blondel ile evlenmesinin ardından yeniden Katolik inanç sistemini seçmesiyle son bulur. Bu çelişkili durum, yazarın ruhunda çözümlenmeyi bekleyen içsel bir sorgulamanın uzun süreden beri var olduğunu ortaya koymaktadır. Rasyonel dünya görüşü içinde yaşama ve yaşamın gerçeklerine ilişkin sorularına Hıristiyanlığın Jansenist inanışında yanıt bulması da ayrıca dikkat çekicidir. Jansenizm, dini, çıkarları doğrultusunda kullanan kilise görevlilerine karşı çıkan, daha demokratik bir

---

¹⁹ Prof. Dr. Çetişli, İsmail, *Edebi Akımlar*, Akçağ yay., 11. Baskı, Ankara, 2010, s. 59.

anlayıştır. Bu noktada altı çizilmesi gereken önemli bir konu da, “Alessandro Manzoni’nin Aydınlanmacı öğretilerden uzaklaşıp kendini Katolik inancına çok daha yakın hissettiği zamanlarda bile laik olmaktan uzak kalmamış ve hep aklını öne koymuş bir yazar”²⁰ olduğudur.

Orta Çağ’a özgü akıl dışı inanışlara karşı Rönesans’ın getirdiği akılcılık, doğacılık, laiklik ve bireycilik gibi değerlerin Aydınlanma Çağında sağlam bir zemine oturtulduğu gözlenir. Bilgi ve eğitim, dini baskılarla körleşen halkın gerçekleri yeniden görmesini sağlayacaktır. Bilime ve deneyciliğe dayalı eğitim anlayışını benimseyen Aydınlanmacı kültürün, bu dönemde kiliselerdeki baskıcı ve bağnaz eğitime karşı sesini yükseltmesi dikkat çekicidir. Toplumsal sancıları hafifletmek ve halkın uyanışını sağlamak üzere entelektüellerin eserleri aracılığıyla halka mesajlar vermesi, toplumun bilinçlendirilmesi konusunda atılan önemli bir adımdır.

Alessandro Manzoni’nin baskıcı din eğitimiyle geçen okulları sırasında Vittorio Alfieri ve Giuseppe Parini’den esinlendiği ve ilk şiirlerini Vincenzo Monti’yi örnek alarak yazdığı bilinmektedir. Yazarın incelediği eserlerin, etkilendiği kişi ve olayların Alessandro Manzoni’de yeni ufukların doğmasına yol açtığı bilinmektedir. Fransız Devriminin izinden giderek bir grup aydınla birlikte Napoli’de Jakoben hareketine benzer bir devrim gerçekleştirmeye çalışan Vincenzo Cuoco ile yine bu dönemde tanışmıştır. Cuoco, Manzoni’nin zihninde, tarihsel olayları yakından görmesini ve toplumsal kaygının bir düşünce biçiminde zihninde yer almasını sağlamıştır. Kısacası bu dönem, Alessandro Manzoni’nin ileride kaleme

---

²⁰ Adabağ, Necdet, *Hümanizm ve Laiklik Açısından İtalyan Edebiyatı*, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 2012, s. 74.

alacağı romanının konusunu oluşturacak halkı ve yaşadıklarını anlamaya yönelik çaba içine girdiği tarihsel bir dönemdir. Bu bakış açısı sayesinde yazar Manzoni için, tarihin önemi gelecekte Aydınlanmacılık anlayışının aksi yönünde ilerleyecektir.

Bu iki dönem arasındaki karşıtlıklar, özellikle iki ayrı döneme bir yaşamda tanıklık eden entelektüeller için ayrı bir mücadele ve bir tür ikilem anlamına gelmektedir. Bu özel durumu kısaca özetlemek gerekirse, Romantiklerin 1800'lerin kültür mirasına karşı çıktığı ve ana hatları önceden belirlenmiş uzun zamana ve geniş alana yayılmış kültürel bir çekişmeyi sürdürmek zorunda kaldıkları bilinmektedir. Bununla beraber söz konusu çekişmelerin sonucunda adını Realizm ve Pozitivizmden alacak iki ayrı kültür hareketinin doğuşuna tanık olunacaktır.²¹

Aydınlanmacılara göre tarih, insana yönelik acımasızlıkların ve haksızlıkların yaşandığı karanlık bir geçmişi ifade eder. Bu düşüncede, tarihin karanlığından kurtulmanın insanın geliştireceğine ve aydınlanacağına duyulan güven yer almaktadır. Aydınlanmacı düşünce, insanın aklını ve bilimi kullanarak sürekli ileriye gitmesini savunurken, geçmişe bakmasının yararsızlığını savunur. Alessandro Manzoni bir toplumun değerlerine ve ideallerine sahip çıkması gerektiğine inanmaktadır. Bu düşüncenin kökeni, yazarın 1805-1810 yılları arasında Paris'teki ideologların tarihin anlamı ve önemine yönelik yaptıkları hararetli tartışmalara dayanmaktadır. Değişen zamanın ardından yazar Manzoni'nin hem aydınlanmacı hem de romantik anlayışa sahip olduğu ve tarihsel değerlerin önemini vurgulayan eserler kaleme aldığı bilinmektedir. Manzoni'ye göre, insanın gelişmesi ve aydınlanması uğruna, kısacası, toplumun yararına yapılan her şey doğru ve güzeldir. Sanatın da bu amaçla yapılması

---

²¹ Galletti, Alfredo, *Alessandro Manzoni: Il pensatore e Il poeta*, Società Editrice "UNITAS", Milano, 1927, Vol. I, s. 4.

ve bu öğretiyi yayması Aydınlanma Çağının temel ilkeleri arasındadır. Özgürlükçü düşüncenin ve sanatın yüceltiildiği Romantizm gibi bir çağda kendisini dinine bağlı bir romantik olarak tanımlayan Alessandro Manzoni'nin sanat yaşamının sonuna kadar aydınlanmacılığın yararlılık ilkesine bağlı kaldığına tanık olunur.

Edebiyata derin sevgi ve ilgi duyan Marco Coen adlı bir gencin 1832 yılında Alessandro Manzoni'ye yazdığı bir mektupta, finansal alanda kariyer yapmasını isteyen ailesinin baskısına karşı yazarlık tutkusunu nasıl sürdürebileceği konusundaki sorusuna Manzoni'nin yanıtı düşündürücü olduğu kadar Aydınlanmacı tutumunu da açıkça ortaya koymaktadır: “İki meslekten hangisi toplumun yararına daha çok hizmet edecektir? Bankacılardan mı yoksa şairlerden mi yoksun kalmış bir toplum daha büyük zarar görecektir?”²² der.

Manzoni'ye göre topluma yararlı olmayan edebi çalışmaların sürdürülmesi anlamsız bir çabadan ibarettir. Toplum içinde akla dayalı bir düzenin oluşturulması için insanların iletişim yoluyla bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Alessandro Manzoni'nin feodal rejim konusunda topluma mesajlar verdiği başyapıtı “Nişanlılar”da ulusal değerlere ve edebiyatın eğitici gücüne inanan aydınlanmacı tutum açıkça görülmektedir.

Avrupa'nın geneline bakıldığında, 1700'lerin ikinci yarısında İtalya'daki toplumsal, siyasi ve kültürel hareketlerin geniş çapta değiştiğine tanık olunur. Fransa'da gelişen yeni ideolojilerin tüm Avrupa'ya taşınması neticesinde, İtalya'da da toplum düzenindeki özgürleşmeden yana köklü değişimlerin yaşanması dikkat çekicidir. 1700'lerin ilk yarısında dingin edebiyat tartışmalarının yaşandığı “Arcadia” döneminin ardından, Alplerin ötesinden İtalya'ya yayılan bu hareketin

---

²² Raimondi, Ezio, *Letteratura italiana: L'età romantica e Manzoni*, Edizioni Scolastiche Bruno Mondadori, Pearson Italia, Milano-Torino, 2012, Vol. IV, s. 237.

etkisi, özellikle yenilikçiliğe açık olan Milano ve Napoli kentlerini birer kültür merkezi konumuna getirir. Bu kentlerde iklimin hızla değişmesi Lombardo-Veneto yönetici sınıfına hizmet eden bir grup aydınının hazırda bulunmasıyla açıklanabilir. Yeni dalga düşünce hareketinin etkisiyle aydınlanmacılığa yönelik despot tutumların sergilendiği bir başka kent olan Napoli’de ise durum bundan farklı değildir. Milano’da olduğu gibi, Napoli Krallığında, Cenova’da ve Floransa’da aydınlanmacı düşünceleri yaymak üzere burjuva kökenli aydınların yönetici sınıfında yer almaları için büyük bir çaba harcanır. Ekonomi, din, siyaset, sanat, bilim, edebiyat ve hukuk alanında karşılaşılan sorunlara, soyut düşüncelerin yerine yararlılık, gerçekçilik, akılcılık ve materyalist bakış açısıyla somut çözümler üretildiği gözlenir. Yeni kültürün merkezi kabul edilen Milano ve Napoli’de, aydınlanmacılığın temel ilkelerinde aykırılığa kaçılmadığı, ölçülü bir yaklaşımın hakim olduğu da dikkat çekicidir.

Bu dönemde yeni kültür hareketi olarak Milano’da ortaya çıkan “Caffè”, İtalyan Aydınlanmacılığının sesini Avrupa’da duyurmayı başarır. Bir kültür dergisi olan “Caffè”, Alessandro Verri, Mario Pagano, Ferdinando Galiani, Francesco Algorotti, Luigi Stefano Franci, Giuseppe Visconti di Saliceto gibi aydınların da yer aldığı Lombardia bölgesinin önde gelen aydınlanmacılarından Pietro Verri ve Cesare Beccaria önderliğinde 1764 yılında yayınlanmaya başlar. On günde bir yayınlanan bu dergi, sade anlatımıyla meraklı okurların sorularına yanıt buldukları, hiç yayınlanmış eserleri okudukları bir çalışma olarak kısa sürede dikkatleri üzerine çekmeyi başarır. Siyasi konulara yer veren uzun öykülerin, hukuki makalelerin, toplumsal sancıları yansıtan metinlerin okunduğu huzurlu, sakin bir kahveci dükkanı gibidir. Cenovalı, Floransalı, Lombardialı ya da Parisli, Luganolu, Könlü yazarların

burada eserleri aracılığıyla Milano kentinde buluşması, Aydınlanmacılığın bir başka ilkesi olan (kozmpolitizm) evrendeşçiliğin açık bir göstergesidir. İnsanın özgürlüğünü sınırlayan hiç bir şey kalmamıştır. Zihnindeki sanal çitlerden kurtulmasına çalışılan insanın, yaşadığı kara parçasının sınırları da böylece yerinden sökülmetedir. İnsanoğlu, tek bir topluma, kente, ulusa ait değildir; Aydınlanmacılığın evrendeşlik kavramıyla artık o, bir dünya vatandaşıdır.

“Caffè” ile birlikte aynı yıl yayınlanan ve bütün Avrupa’da yankı uyandıran “Suçlar ve Cezalar” adlı eser, İtalyan Aydınlanmacılığının yegane başyapıtı sayılmaktadır. Cesare Beccaria bu eserinde hapisanelerdeki işkenceleri ve ölüm cezalarını hukuk alanında işlenen bir insanlık suçu olarak mercek altına yatırır. Eserinde hukukun daha çok 18. yüzyılda başvurduğu ölüm cezaları konusundaki insanlık dışı tutuma dikkat çeken Beccaria, Aydınlanmacılığın öngördüğü biçimde akılcı bir yaklaşımla insanlığı aydınlatırken, bu hukuksuz yargılama biçiminin tarihe gömülmesi gerektiğini savunur.

Alessandro Manzoni’nin doğduğu günden itibaren bir kont olan babası Pietro Manzoni’nin evinde aldığı formasyonun kelimenin -olumlu olmamakla birlikte- tam anlamıyla aşırı derecede soyluluğa dayandırıldığını ve çocukluk yaşından itibaren de kendisinin Parini’nin tanımladığı “küçük bey” modeline birebir aday olduğunu söylemek mümkündür. Altı yaşında din okullarında başlayan eğitim hayatı Alessandro Manzoni’yi bu tür eğilimlerden uzaklaştırmıştır. 1791-1796 yılları arasında Merate’deki Somaschi rahiplerinin yanında başlayan ve 1796-1798 Lugano’da süren ve 1798-1800 yılları arasında Barnabiti rahiplerinin yönetiminde

bulunan Milano'daki Collegio Longone'de aldığı eğitimlerin dayattığı din merkezli dünya anlayışını da “küçük bey” modelini de kısa zamanda terk eder.²³

Yazar Alessandro Manzoni'nin sanatçı kimliğinde öne çıkan Aydınlanmacı mirasın kan bağıyla ailesinden kendisine aktarıldığının da açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Eseriyle büyük ses getiren ve hukuk alanında çığır açan Cesare Beccaria, Alessandro Manzoni'nin annesi tarafından dedesidir. Ayrıca, Aydınlanmacılığın önemli savunucularından Verri'lerin Beccaria'larla aile dostu oldukları, Pietro Verri ile Cesare Beccaria'nın hukuk alanında önemli çalışmalara imza attıkları da bilinmektedir. Bu noktada hatırlatılması gereken bir başka gerçek de, Verri'lerin en küçük kardeşi Giovanni Verri'nin Alessandro Manzoni'nin öz babası olduğudur.

Alessandro Manzoni'nin bütünüyle aydınlanmacı bir yazar olduğunu söylemek olanaksızdır. Bununla beraber, eserlerinde ve kişiliğinde aydınlanmacı izlerin önemli derecede yer tuttuğu da yadsınamaz bir gerçektir. Yazarın ilk gençlik yıllarından itibaren Aydınlanmacılığın akla dayalı temel düşünceleriyle biçimlenen dünya görüşünü benimsediği, buna karşılık Aydınlanmacılığın materyalist ve tanrıtanımaz din anlayışına karşı çıktığı bilinmektedir. Tanrıtanımaz kimliğini terk ederken yanından hiç ayırmadığı akılcılık ve gerçekçilik kavramlarının ışığında din olgusuna yeni bir boyut, yeni bir bakış açısı getirdiği açıkça görülmektedir. Yazar için din, insanın ruhunda huzur bulmasını sağlayan bir yoldur. İnsanın bireysel, toplumsal ve aile yaşamını düzenleyen bir araçtır. Ailenin birliğine, bireylerin huzuruna ve mutluluğuna inanan yazar Manzoni'nin yaşamının sonuna kadar bu inanca sahip çıktığı ve çizgisinden ödün vermediğine tanık olunmaktadır.

---

²³ Galletti, Alfredo, *Alessandro Manzoni: Il pensatore e Il poeta*, Società Editrice “UNITAS”, Milano, 1927, Vol. I, s. 5.

Aydınlanma çağındaki aile yaşamına ilişkin hatırlanması gereken bir konu da soylu ailelerde bir gelenek biçimini alan “cicisbeismo” sanatıdır. Soylu ve nazik beyefendilerin hizmetkar “şövalye” sıfatıyla evli hanımlara kur yapmaları o dönemde sıkça rastlanan bir durumdur. Ayrıca bir soylu hanımın kocası da bir başka soylu hanım için aynı şekilde şövalyelik hizmetini üstelenebilmektedir. Giuseppe Parini’nin, hizmetkar şövalye konumundaki aristokrat bir gencin gülünç hallerini konu edindiği “Giorno” adlı eseriyle bu geleneği alaya aldığı bilinmektedir. Bir soylu hanımın bütün gününü birlikte geçirdiği, tiyatroya, alışverişe, oyunlara birlikte gittiği, yemeklerde yanına oturmasına izin verdiği Şövalye konumundaki bu hizmetkarının zamanla sevgilisi hatta kocası konumuna geçmesi de söz konusudur. O dönemde aile içi huzursuzlukların, eşler arasında kıskançlıkların ve ayrılıkların sıkça yaşandığına tanık olunur. Alessandro Manzoni’den bir kaç kuşak önceki Beccaria ailesinde de bu durumun yaşandığı bilinmektedir. Yakın dost olmalarına rağmen, Beccaria’larla Verri’leri kimi zaman karşı karşıya getiren nedenlerden biri olduğunu, o günlerde henüz dört yaşına girmiş olan Giulia Beccaria anılarında şöyle anlatmaktadır:

“Dedemin büyük saygı duyduğu, babamın sevgili dostu ve halam Maddalena Beccaria Isimbardi’ye her fırsatta yakın duran bu önemli adamı (Pietro Verri) evimizde sıkça görmekteyim. Her soylu kadının bir soylu erkekle evlendiğini ve bir başka soylu erkeğin de kendisine hizmetkar şövalye olarak eşlik ettiğini sonradan öğrendim. İşte bu hizmetkar şövalye her koşulda bu soylu

hanıma günlük işlerine yardımcı oluyor; üstelik sevgisini ve ilgisini de ondan hiç eksik etmiyor.”²⁴

Lombardia’daki aydınlanma hareketine hizmet eden kardeşlerden Pietro ve Alessandro Verri’nin en küçük kardeşleri Giovanni Verri de Giulia Beccari’nın Pietro Manzoni ile olan evliliğinden önce başlayan şövalyelik hizmetini -her iki ailenin karşı çıkmasına aldırmadan- eşinden ayrılıncaya kadar sürdürmüştür. Bundan başka Yazar Vittorio Alfieri de anılarında Markiz Gabriella Faletti’ye iki yıl boyunca hizmetkâr şövalyelik yaptığını açıklamaktadır. Avrupa’nın geneline bakıldığında benzer öykülerin özellikle İtalya’da yaşanmış olması dikkat çekicidir. Bundan daha uzak bir geçmişe uzanan ve bir Ortaçağ geleneği olarak bilinen bir başka gelenek de, aristokrat ailelerin aylık ücret karşılığında yeni doğan bebeklerini evlerinde ya da evin tamamen dışındaki bir köyde ona annelik edecek bir bakıcıya emanet etmeleridir. Annelerin bu geleneği Ortaçağdan bu yana sürdürmelerinin nedeni, yeni doğan bir bebek yüzünden güzelliklerini kaybetmekten kaçınmaları; sosyal yaşamlarının fazlasıyla yoğun olması; ya da daha iyimser bir düşünceyle, çocuklarının kentten uzak, temiz havada büyümelerini istedikleridir, denilmektedir. Çocuğun bütün bakımı için evde bir bakıcı tercih eden soylu ailenin bu konuda oldukça titiz davrandığı gözlenmektedir. Çocuğun anne ve babası tarafından saç, diş, göz, kan ve süt kontrolünden geçirilen bakıcı kadına bulaşıcı bir hastalık taşıma riskine karşı testler yaptırıldığı; evin içinde aileyi utandıracak bir skandala neden olmaması için de yaşantısına ahlaki sınırlamalar getirildiği bilinmektedir. Çocuğun evin dışında bir bakıcı süt anneye verilmesi ise doğduktan bir iki hafta içinde

---

²⁴ Boneschi, Marta, *Quel che il cuore sapeva: Giulia Beccaria, i Verri, i Manzoni*, Oscar Storia Mondadori, Milano, 2005, s. 38.

ailesinden uzaklaşması anlamına gelmektedir. Alessandro Manzoni'nin de çocukluğunda benzer kaderi yaşadığı bilinmektedir:

“Alessandro Manzoni, babası Pietro Manzoni ile annesi Giulia Beccaria'nın mutsuz evliliklerinin üçüncü yılında dünyaya gelmiştir. Uyuşmazlıkların dayanılmaz bir hal aldığı o günlerde, annesi evi terk edince, babası da henüz bir kaç haftalık bebeği, Lecco yakınlarındaki Malgrate'de bulunan bir bakıcıya teslim eder. Annesi Giulia ise oğlunu uzun aralıklarla ziyaret eder. Kalabalık birkaç ailenin iç içe yaşadığı bu evde, Manzoni'nin okul çağına kadar kaldığı ve bakıcı anneye sevgiyle bağlandığı anlatılmaktadır. Milano'ya babasının evine döndükten sonra bile bu aileyi ziyaret etmeyi sürdürdüğü, bakıcı annesinin yanında mevsimler boyu kaldığı bilinmektedir.”²⁵

Oysa böyle çocukların büyük bir kısmının cahil bakıcıların elinde bakımsızlıktan, sevgisizlikten ya da açlıktan öldüğü veya sakat kaldığı bilinmektedir. Araştırmacı yazar Marta Boneschi, Giulia Beccaria'nın yaşam öyküsü çerçevesinde, Pietro Verri'nin doğumuyla birlikte durumu şöyle aktarmaktadır:

“... Barbara ve Gabriele Verri, birçok aristokrat ailenin yaptığı gibi, yeni doğan çocukları Pietro'yu ayda beş liralık karşılığı bakımını üstlensin diye cahil, köylü bir kadının eline emanet etmek istemezler. Bu zavallı kadınlar kendi çocuklarına bakamazken, başkasının yeni doğmuş bebeğinin bakımını

---

²⁵ Ginzburg, Natalia, *La famiglia Manzoni*, Einaudi, Torino, 1983, s. 8-9.

nasıl ve hangi şartlarda üstlenebilirlerdi? Bir defa bebekleri öyle sıkı sıkı kundaklıyorlardı ki, zavallıklar kundağın içindeki bir mumya gibi nefes almayı başarabilseler bile, sakat kalmaktan kurtulamıyorlardı. Bu varlıklı ailelerin çocuklarını isteyerek ya da bir zorunluluk gereği terk ettikleri bu zavallı ortamlarda kendilerinin bir gün bile geçirmeleri olanaksızdı. Oysa çocukları ortalama beş ya da altı yaşına kadar bu bakıcıların yanında, onlardan biri gibi zor şartlar altında hayatta kalmaya çalışıyorlardı. Gelecekte ciddi hastalıklar ve sakatlıklar gibi fiziksel rahatsızlıkları olmasa bile, en iyimser tahminle psikolojik sorunlarla boğuşacakları bir gerçektir.”²⁶

Ne şekilde ortaya çıktığı bilinmeyen “Cicisbeismo” geleneği gibi çocukların bakıcıya terk edilmesi de 19. yüzyılda aynı şekilde unutulur. Her şeye rağmen Alessandro Manzoni ile Enrichetta Blondel’in kurdukları ailede huzurlu ve mutlu bir yaşamın hakim olduğu bilinmektedir. Hastalıklar ve ölümler gibi beklenmedik talihsizlikler dışında, aile birliğini bozacak herhangi bir huzursuzluğun yaşanmadığına tanık olunur. Ayrıca Manzoni’lerin hiçbir çocuğunu köylerdeki cahil dadılara emanet etmedikleri, her birinin bakımını ve eğitimini evlenecekleri yaşa gelinceye kadar sevgiyle üstlendikleri bilinmektedir. Bu huzur ve sevgi ortamını sağlayan unsuru, Manzoni ailesindeki bireylerin Tanrı inancında aramak mümkün olsa da Alessandro Manzoni’nin hoşgörülü ve aydın kişiliği ile ilişkilendirmek daha doğru olacaktır.

---

²⁶ Boneschi, Marta, *Quel che il cuore sapeva: Giulia Beccaria, I Verri, I Manzoni*, Oscar Storia Mondadori, Milano, 2005, s.43.

V. ROMANTİZMİN MANZONI ÜZERİNDE ETKİLERİ

Romantik sözcüğünün ilk olarak İngiltere’de ortaya çıktığı bilinmektedir. İngilizcedeki “romantic” sıfatı XVII. yüzyıldan itibaren daha çok fantezileri, gerçek üstü kurguları ve benzersiz macera duygusunu konu edinen kahramanlık edebiyatını -genellikle olumsuz anlamda- tanımlamak üzere kullanılmıştır. XVIII. yüzyıla gelindiğinde, romantik sözcüğünün giderek daha olumlu bir anlam kazandığı dikkat çeker. “İçerik bakımından zenginleşen ‘romantik’ teriminin hayali beldeleri, ıssız yerleri, tarihi ya da gizemli doğa olaylarını ve insanın duyarlılığını derinden etkileyen durumları ima etmek için kullanıldığı anlaşılmaktadır. Romantizmle birlikte tarihî romanların önem kazanmasının nedenini, söz konusu kaçış arzusunda aramak gerekir.”²⁷

İngilizce “romantic” sıfatı Fransızcaya ilk önceleri “romanesque” olarak tercüme edilmiş ve Fransızcadaki “romantique” terimiyle bağdaştırılarak heyecanlanma, duygusallaşma, hassasiyet ve melankoli gibi her insanın doğasında yer alan farklı duyguları açıklamakta kullanılmıştır. XVII. yüzyılın sonlarında Almancadaki “romantisch” sıfatı ve soyut “Romantik” kavramı ile bazı Alman yazarların klasik anlayışa karşı çıkan şiirsel, sanatsal etkinlikleri ve duygusal huzursuzlukları ifade ettikleri açıkça görülmektedir. Sonuç olarak, Avrupa’da egemen olan felsefi ve kültürel ilerlemenin sınırlarını çizen soyut ‘Romantizm’ kavramının tarihsel bağlamda XVIII. yüzyılın sonu ile XIX. yüzyılın başlarında doğduğu netlik kazanmaktadır.

---

²⁷ Prof. Dr. Çetişli, İsmail, *Edebi Akımlar*, Akçağ yay., 11. Baskı, Ankara, 2010, s. 74.

Romantizm hareketinin ilk olarak İngiltere’de ortaya çıktığı, ardından Almanya’da, İtalya’da, daha sonra da Fransa’da farklı çehrelerle kendini gösterdiği bilinmektedir. İtalya’da ilk kez 1816 yılında Madame de Staël tarafından kaleme alınan ve Romantizme davet niteliği taşıyan bir makale, özellikle Lombardialı aydınların hem ilgisini hem de tepkisini çeker. “Almanya’da ise Romantizm, 1798 yılında antik çağ sanat anlayışının biçim ve düşünce kalıplarına karşı duran “Sturm und Drang” (Fırtına ve Saldırı) adını verdikleri ruhsal yenilenmeyi amaçlayan bir başkaldırı hareketi olarak ortaya çıkar.”²⁸ Bir grup genç edebiyatçının kurduğu “Athenäum” adlı dergide romantik kültürün teorik ve eleştirel temel kavramlarına bakılarak özgürlük, imgeleme ve insani duygular gibi unsurların büyük bir ciddiyetle ele alındığına tanık olunurken, aynı yıl İngiltere’de yayınlanan “Lyrical Ballads” adlı şiir derlemesi de İngiliz Romantizminin Avrupa’daki bildirgesi olarak kabul edilir. İtalya’dan bir kaç yıl sonra Fransa’da ortaya çıkan Romantizm hareketinin ise ilk kez Alphonse de Lamartine’in ve Victor Hugo’nun şiirlerinde kendini gösterdiği bilinmektedir.

“Madam de Staël’in bildirge niteliği taşıyan “Sulla maniera e l’utilità delle traduzioni” adlı makalesinin Milano’da, “Biblioteca italiana” adlı kültür dergisinde yayınlanması, İtalya’da hararetli tartışmalara ve aynı zamanda bir uyanışa yol açar.”²⁹ Entelektüel kimliği ile tanınan Madam de Staël yazısında Milanolu aydınları, yazarları ve şairleri gözlerini açmaya ve İtalya’nın ötesinde yaşanan edebi yenilikleri görmeye ve anlamaya davet eder. Uzun süreden beri değişmeyen kuralların ve dar kalıpların içine sıkışarak tekdüze eserler vermeyi sürdüren İtalyan yazarlardan

---

²⁸ Di Tota, Francesco Paolo, *Temi di letteratura, Dalle origini ai nostri giorni*, Editrice Ferraro, Napoli, 1986, s. 217.

²⁹ Raimondi, Ezio, *Letteratura italiana: L’età romantica e Manzoni*, Edizioni Scolastiche Bruno Mondadori, Pearson Italia, Milano-Torino, 2012, Vol. IV, s. 42.

yabancı sanatçıların şiirlerini, romanlarını, tiyatro eserlerini okumalarını, İtalyancaya tercüme etmelerini ister. Onun bu çağrısı entelektüellerin arasında kutuplaşmaların oluşmasına ve hararetli tartışmaların yaşanmasına neden olur. Yazarlar ve şairler arasında kısa sürede çığ gibi büyüyen bu öfke ve tepkilere sonunda akademisyenler de ağır eleştirileriyle katılırlar. Sanat eserlerinde uzun yıllardan beri antik Roma kültürüne ve Klasisizmin kutsal kurallarına sıkı sıkıya bağlılık duyan bir ulusun bu yenilikçi anlayışa gösterdiği tepkinin, milliyetçilik duygularının da temelinden sarsılacağı endişesinden kaynaklandığı açıkça görülmektedir. Oysa Madam de Staël “Sulla maniera e l’utilità delle traduzioni” adlı makalesinde yenilikçi sanat anlayışının İtalyan yazarlarına taklit edecekleri yeni bir model oluşturmasını değil, bakış açılarını geliştirecek, yaratıcılıklarını içerik ve biçim bakımından zenginleştirecek önemli bir adım olmasını dilediğinden söz etmektedir. Eserleri Almancaya tercüme edilen Shakespeare’in, Schiller’in ülkesinde sahnelenmesine dikkat çekerek, “Kişisel olarak, halkın uzun süreden beri memnuniyetle dinlediği ve artık iyice eskidiğini düşündüğü mitoloji masallarının yerine, İtalyan şairlerinin kendi vatandaşlarına yenilik sunmaları ve bu amaçla son zamanlarda yazılan İngilizce ya da Almanca şiirleri İtalyancaya tercüme etmeleri gerektiği görüşündeyim,”³⁰ der. Madame de Staël’in önerisinde son derece yapıcı ve samimi olduğu gözlenmektedir. Farklı coğrafyalardan ve kültürlerden gelmelerine rağmen aynı ülkenin vatandaşları gibi Shakespeare’in ve Schiller’in birbirlerinin eserlerini kendi ülkelerinde tanıtılmalarından yola çıkan Madame de Staël, benzer durumun coğrafi olarak birbirine yakın duran İtalyan ve Fransız sanatçıları arasında da mümkün olabileceğine dikkat çekmektedir.

---

³⁰ Raimondi, Ezio, *Letteratura italiana: L’età romantica e Manzoni*, Edizioni Scolastiche Bruno Mondadori, Pearson Italia, Milano-Torino, 2012, Vol. IV, s. 164.

Klasisizmi savunanların karşısında yenilikçiliğe açık olan ve söz konusu makaleden kendilerine olumlu mesajlar çıkaran bazı entelektüellerin varlığı da dikkat çekicidir. Sanata yenilikçi bakış açısı getiren Romantizmin İtalya’da doğmasına ve kendine özgü esaslar çerçevesinde gelişmesine hizmet eden aydınların arasına Milanolu Alessandro Manzoni’nin de katıldığı bilinmektedir.

Bu hareket, İtalya’da “İtalyan Romantizmi” ya da aralarında sıkı dostluk bulunan destekçilerinin çoğunlukla Lombardialı olmaları nedeniyle “Lombardia Romantizmi” olarak anılır. Lodovico di Breme, Pietro Borsieri, Silvio Pellico, Giovanni Berchet, Cesare d’Azeglio gibi, Lombardialıların ve Lombardialı olmayan bir grup aydınının İtalya’da yeni bir edebiyat yaratmak, Romantizm düşüncesini yorumlamak ve yaymak üzere bir dergi çıkarmaya karar vermeleri, bu yolda atılan önemli bir adım sayılmaktadır. “Il conciliatore” adlı derginin 1818 yılında yayınlanmaya başladığı ve Avusturya hakimiyetinin sansürüyle karşılaşması sonucu bir yıl içinde yazın yaşamına son verildiği bilinmektedir. Dergiye destek veren aydınların Restorasyon yanlısı olmaları göz önüne alındığında, yönetimin verdiği bu kapatma kararı karşısında şaşırarak yersizdir.

Bununla beraber, Romantizm hareketinin XIX. yüzyılda dönemin kültürünü doğrudan etkilediğine ve bütün İtalya’ya yayıldığına tanık olunur. Bu durum, İtalyan romantiklerinin aristokrat kültürünü, antik çağın konularını ve mitolojik unsurları bir kenara bırakarak, toplumun belli bir kesimine değil, geneline hitap edecek konularda ve anlaşılır bir dille eserler vermeye başlamasının doğal sonucu olarak açıklanabilir.

Bir halkın geleneksel ve toplumsal inançlarını, adetlerini ve düşünce kalıplarını konu edinen bir edebiyatın kabul görmemesi olanaksızdır. Neredeyse tamamı Hıristiyan dinine mensup olan bir halkın edebi eserlerden beklentileri doğrultusunda

yazarların ve şairlerin kutsal temaları işleyen şiirleri ve dini mesajlar içeren metinleri konu edinmesi de kaçınılmazdır. Manzoni yakın dostu Fauriel'e yazdığı bir mektubunda şöyle der: "Seçilecek konunun aydın kişilere dönük olması gerektiği kadar okur kitlesinin büyük çoğunluğunu ilgilendirecek ve onun merak ettiği konulardan oluşması da gerekmektedir."³¹

Alessandro Manzoni'nin "Inni sacri" adlı eserini o günlerde kaleme alma düşüncesi, yazarın içselleştirdiği dini duygularıyla İtalyan Romantizmini bağdaştırdığının açık bir göstergesidir. Yenilikçi bir tür olarak kabul edilen "Inni sacri", aynı zamanda Alessandro Manzoni'nin edebi yaşamındaki değişimi işaret etmektedir. Mitolojik unsurlara yer veren aristokrat metinleri anlamakta zorlanan bir toplumun, sade bir anlatımla kaleme alınan dini bayram temalarının işlendiği bu şiirleri okuması, onlar için memnuniyet vericidir. Diğer yandan, bir dönem aristokrat edebiyatına hizmet etmiş Alessandro Manzoni gibi bir yazarın bu tarz eserler vermeye başlaması, Klasisizm yanlıları tarafından aykırılık olarak yorumlanmış ve yazarın eleştirilmesine yol açmıştır. Ancak Manzoni için burada önemli olan halkın beğenisi ve takdiridir, çünkü ona göre kültürel değerlerine ve geleneklerine sahip çıkmayı bilen bir toplum kendisine yakın olanı tercih edecektir. Manzoni'ye göre, sanatçının halka dönük olması ve şiirinde geniş kitlelere hitap etmesi doğal olarak sanata duyulan ilginin de artmasına yol açacaktır. Bu noktada Romantizm hareketine başlarda tepki gösteren İtalyan halkının ona giderek ısındığına tanık olunur.

Alessandro Manzoni'nin insan ruhuna dokunan dinsel ilahileri, o zamana değin edebi eserlerde konu edilmemiş olması bakımından yenilikçiliğin bir işareti olarak

---

³¹ Adabağ, Necdet, "İtalyan Coşumculuğu", İtalyan Filolojisi, Ankara, A.Ü. D.T.C.F. Yay., 1984, sayı 14, s. 76.

kabul edilir. Manzoni, “Inni sacri”de yer alan “Il nome di Maria” adlı kutsal ilahisinde şöyle seslenmektedir:

“İçimizdeki adın Tanrı Anası'nın adıdır.

Selamlıyoruz seni Ey yüce kadın!

Hangi ölümlü ad denktir adına

ya da gelebilir hemen ardından

Selam sana, yüce kadın!

Hangi kendini bilmez çağ

susmaz o sevgili adın yankılandığında.

Hangi çağda oğul babadan öğrenmedi ki adını

Hangi dağlar, hangi sular

duymadı çağrıldığını adının? Eski dünyada

değil yalnızca tapınakların

Cenovalının önsezisiyle bulguladığı topraklar da

analık ediyor sana tapanlara.”³²

İnsanın duygularına ve ruhuna seslenen İtalyan Romantizminde, Almanya'daki romantik edebiyatta sıkça rastlananın aksine, mistisizm gibi insanın aklını karıştıracak ya da halkta olumsuz duygular yaratacak derin hayal kırıklıkları, şuursuz davranışlar, ruhsal buhranlar, intiharla sonlanan aşklar ve çekilen derin vicdan azapları gibi konulardan tamamen uzak durulduğu gözlenmektedir. Bir başka önemli

---

³² Adabağ, Necdet, Hümanizm ve Laiklik Açısından İtalyan Edebiyatı, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 2012, s. 85.

nokta da Romantizmin ruhunda var olmasına rağmen, İtalyancada verilen bu akımı yansıtan eserlerde Hıristiyan dininin temel prensiplerine aykırı gelebilecek mesajlardan kaçınılmasıdır. Oysa, Avrupa'nın geneline bakıldığında, eserlerde melankoli, hüznün, kötümserlik gibi konuların hakim olduğu gözlenmektedir.

“Romantik edebiyatın bir başka niteliği olarak karşımıza çıkan “kaçış teması”, romantik sanatçının boşlukta çırpınan, ne istediğini bilmeyen, bazen kendinden kaçmaya çalışan; bazen kendinde bütün evreni eritmeye çabalayan bir ruhun sefaleti olarak açıklanabilecek asrın hastalığına yakalanmasının en açık göstergesidir. Öyle ki zaman zaman ölüm ve intihar, biricik kurtuluş yolu olarak görülür.”³³

Yabancı eserlerde yer verilen ölüm teması, Manzoni'de ilahî adaletin karşı konulmaz bir parçası olarak okurun karşısına çıkar. Ölüm sadece Tanrı'dan gelir ve katlanılması gereken bir durumdur. Manzoni'nin eserlerinde rastlandığı biçimiyle teslimiyet ve tevekkül, Tanrı'nın zorluklar karşısındaki insana sunduğu en güçlü silahtır. Tevekkül anlayışı, insanı içine düştüğü her tür ruhsal buhrandan, hayal kırıklığından, vicdan azabından uzak tutar; canına kıymak ise Tanrı'ya karşı gelmekten başka bir şey değildir. Aklın hakimiyetine ve sanatçıya rehberlik etmesine hoşgörüyle bakmayan Romantizm, insanın sadece duygularıyla hareket etmesini savunurken, Manzoni'nin roman kahramanlarının Tanrı'nın onlara sunduğu akıl ve gerçekten yana hareket ettiklerine tanık olunur. Bu noktada, Alessandro Manzoni'nin Romantizm anlayışında, teori ile pratik arasındaki tüm karşıtlıkların uzlaştığı gerçeği açıkça gözlenmektedir. Manzoni'nin kahramanları için haksızlıklar karşısında öfke ve nefret gibi duygulara kapılmak, Tanrı'ya karşı gelmekle eş değerdedir. Başyapıtı “Nişanlılar”ın ana temasını oluşturan bu düşüncelerin ışığında, dindar Manzoni'nin

---

³³ Prof. Dr. Çetişli, İsmail, *Edebi Akımlar*, Akçağ yay., 11. Baskı, Ankara, 2010, s. 74.

Romantizmle örtüşen pek çok yanından söz edilebileceği gibi, onun gerçekçilik ve akılcılıktan ayrılmayan bir Aydınlanmacı olduğunun da vurgulanması gerekmektedir.

Edebiyatı, sanatı, felsefeyi, siyasi ve bilimsel düşünceyi derinden etkileyen Romantizm akımı, gerçekte son derece karmaşık bir olgudur. Duygunun ve düşüncenin köklü değişim süreci içinde Avrupa’da toplumsal yeni davranış ve yeni yaşam biçimlerinin doğmasına neden olmuştur. Farklı coğrafyalarda farklı zamanlarda ortaya çıkmasının ötesinde, Romantizmin ışığında eser veren bir sanatçının bir başka çağdaşından ayrı bir edebi anlayış ve tutum sergilemesi, Romantizmin aynı ülkede farklı çehreler göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Bu durum, İtalyan Romantizminin en büyük şairi Leopardi ile en büyük roman yazarı Manzoni’nin romantik yaklaşımlarının karşılaştırılmasıyla örneklendirilebilir. Romantik hareketi nesnel bakış açısıyla ele almaları ve öznel sanat anlayışıyla yorumlamaları Manzoni ve Leopardi’yi biçimsel olarak ortak bir çizgide buluşturuyor gibi görünse de, “Klasik olmaktan ve onlar gibi düş dünyasında yaşamaktan hoşlanan Giacomo Leopardi’nin tersine, Alessandro Manzoni aydınlanmacı olmaktan çok dinine bağlı bir romantiktir.”³⁴

Leopardi'nin Pietro Giordani ile arasında gelişen sıkı dostluk sayesinde yeni bir siyaset anlayışını benimsediğine ve Restorasyon yanlısı bir tutum içine girdiğine tanık olunur. Bu dostluğun şairde kültürel ve sosyal deneyimleri daha yakından yaşamak üzere Recanati’nin kapalı dünyasından uzaklaşmaya yönelik bir istek uyandırdığı da bilinmektedir. Ancak yaşadığı ciddi sağlık sorunları şairin bu arzusunu gerçekleştirmesine izin vermez. Giacomo Leopardi bu dönemde Avrupalı romantiklerin şiirlerini okur ve Romantizmi şiir açısından inceleyen “Discorso di un

---

³⁴ Adabağ, Necdet, *Hümanizm ve Laiklik Açısından İtalyan Edebiyatı*, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 2012, s. 84.

italiano sulla poesia romantica” adlı bir eser kaleme alır. Bu eserin dönemin tartışmalarına yeni bir boyut kazandırdığı bilinmektedir. Büyük İtalyan şairi Leopardi romantik şiir üzerine yaptığı bu söyleminde, mısralara romantik ruhla dökülen klasisizmi savunmaktadır. Bununla beraber, ruhtan yoksun, tekdüze çizgisinden uzaklaşmayan Neo-klasik şiire de karşı durduğunu söylemektedir. Leopardi’ye göre, romantik şiirin de konu bakımından kısırdöngüye kapılması halinde, bir gün aynı tehlikeyle karşı karşıya kalabilmesi söz konusudur:

“Mısralarına taşıdığı konuları ve duygu yüklü ifadeleri bakımından Romantizmin lirik edebiyatına son derece yakın duran büyük İtalyan şairi Giacomo Leopardi kendisini her zaman bir “antiromantik” olarak tanımlamıştır. Oysa Romantizmin açık bir savunucusu olan yazar Alessandro Manzoni, “Sul romanticismo” adı altında Cesare d’Azeglio’ya yazdığı bir mektupta, İngiltere’deki ve Almanya’daki eserlerde fazlasıyla önemli olan ve büyük yer tutan Romantizmin gizemcilik, akıldışılık, gerçeküstücülük gibi duygularına karşı durduğunu, Aydınlanmacılığın gerçekçilik, akılcılık gibi ideallerine bağlı kalmayı sürdüren bir “romantik” olduğunu ifade eder ve mektubunda ona şöyle söyler: “Romantizmin getirdiği yapıcı öneriler hakkında, bana göre tüm özel duyguların indirgenebildiği genel bir ilkenin söz konusu olduğunu açıkça ifade etmekle yetineceğim.”³⁵

1816 ile 1818 yılları arasında Klasisizm ve Romantizm yanlılarını karşı karşıya getiren ve aralarında Borsieri, Berchet ve Leopardi’nin de yer aldığı edebiyatçılar

---

³⁵ Raimondi, Ezio, *Letteratura italiana: L’età romantica e Manzoni*, Edizioni Scolastiche Bruno Mondadori, Pearson Italia, Milano-Torino, 2012, Vol. IV, s. 28.

arasında ateşli tartışmaların yaşandığı bilinmektedir. 22 Eylül 1823 tarihinde Cesare d'Azeglio'ya Brusuglio'dan yolladığı bir mektupta Manzoni, çağdaşlarının yanında Romantizm hareketine katılmasının bir çeşit modaya ayak uydurmak gibi sıradan bir çaba olmadığını açıklamaktadır. “Manzoni, üzerinden çok zaman geçmiş ve tartışmaların çoktan kapanmış olmasına rağmen, edebiyat ve din hakkındaki şahsi görüşlerinin ışığında, Klasikçilerin savundukları antik çağın mitolojik unsurlara yer verdiği eserleri taklit etmeyi sürdürenleri eleştirdiğini söyler. Bu konuda Romantiklerle aynı görüşte olduğunu açıkça ifade eder. Dindar yazar kimliğiyle Klasisizm yanlılarının aslında Pagan dininin sürekliliğini amaçladıklarını ve putperestliği savunduklarını ileri sürer.”³⁶

Manzoni'ye göre, romantikleri haklı çıkaran bir başka durum da onların gerçek olanı konu, ilgi çekici olanı araç, yararlı olanı ise amaç seçen bir edebiyatı başlatmış olmalarıdır. Dikkatini gerçeğe, yararlıya ve akla yönelten bu yeni edebiyat okulunun eğilimleri, Manzoni'ye göre, akla dayalı ahlak anlayışının edebiyatla mükemmel birleşmesidir, çünkü bu değerler Hıristiyan toplumunun ve bireylerinin ahlaksal değerleriyle örtüşmektedir. Nitekim ondan önce hiç bir yazar Lucia Mondella gibi saf bir köylü kızını ve Renzo Tramaglino gibi fakir bir ipek işçisini romanına başkahraman olarak seçme cesaretini gösterememiştir.

Manzoni'ye göre, konusunu gerçekten alan bir romanın kahramanları da gerçeğin ta kendisini yansıtmalıdır. Aydınlanmacılığın yadsıdığı, insanlık için yararlı ve olumlu hiç bir yanı olmadığı ileri sürülen tarih anlayışına Manzoni'nin tamamen karşı çıktığı bilinmektedir. Yazara göre, tarih sadece doğruları yansıtır; bu durumda gerçeklerin yaşanmış geçmişin içinde saklanmaması gerektiğidir. Başyapıtı

---

³⁶ Luperini, R., Cataldi, P., Marchiani, L., *La scrittura e l'interpretazione: L'illuminismo e il romanticismo (1748-1861)*, Palumbo Editore, Palermo, 2007, cilt II, s. 782.

“Nişanlılar”da yazarın yüzünü gerçek olaylara ve gerçek kahramanlara çevirmesi, içselleştirdiği dini ve etik düşüncelerin ışığında topluma yararlı mesajlar vermeyi amaçlaması bakımından son derece yenilikçi bir harekettir.

“Doğal olarak “Nişanlılar”ın özünde yukarıda sözü edilen eğilim vardır. Romantizme yaklaşan yanlarından biri de tipik romantik karamsarlığıyla iyi ile kötü, ideal ile gerçek arasındaki kavganın tanığı olmuş olmasıdır.”³⁷

İtalyan edebiyatının önemli isimlerinden Alessandro Manzoni'nin Paris'te tanıştığı edebiyatçıların, tarih araştırmacılarının, bilim insanlarının ve özellikle de sonradan yakın dostu olan Fauriel'in aydınlattığı yolda benimsediğı Aydınlanmacı kimliğinden 1808 yılında Enrichetta Blondel ile evlendikten sonra uzaklaştığına tanık olunur. 1810 yılında eşinin etkisiyle Katolik dinine geri dönüşü ise, yazarı Romantizme yaklaştıran bir adım sayılmaktadır. Ailesinde yaşanan acı olaylar Manzoni'nin Milano ve Brusuglio arasında içine dönük bir yaşam sürdürmesine neden olurken, yazarın 1872 yılına kadar yaratıcılık bakımından yoğun bir dönem geçirdiğı gözlenmektedir. İtalyan Romantizminin en önemli temsilcisi olan Alessandro Manzoni'nin, Aydınlanmacılığın gerçeklik ve akılcılık ilkelerine bağı romantik bir yazar olduğı; şiirlerinde ise özgürlük, demokrasi, yurtseverlik ve beraberinde derin bir dinsellik yansıttığı açıkça görülmektedir.

---

³⁷ Adabağ, Necdet, *Hümanizm ve Laiklik Açısından İtalyan Edebiyatı*, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 2012, s. 85.

VI. ULUSAL BİRLİK'TE DİLİN ÖNEMİ

Yazar Manzoni'ye göre, her bölgesinde farklı bir İtalyanca konuşulan İtalyan toplumu için ortak bir dilin olmaması büyük bir eksiklik. Bu sorun ilk olarak yazarın edebiyata henüz yöneldiği sırada, Neo-klasik eserleri okurken dikkatini çekmiştir. Alessandro Manzoni'nin 1840 yılına kadar sürekli yazdığı Claude Fauriel'e 9 Şubat 1806 tarihinde ilk yazdığı ve yegane İtalyanca yararlı olan mektubunda, ulusal açıdan dil sorunsalına yönelik karamsar düşüncelerini "Parçalara ayrılmış İtalya'da, genel olarak cehalet ve tembellik yüzünden konuşma dili ile yazı dili arasında büyük bir uçurum bulunması bizim en büyük şanssızlığımızdır,"³⁸ şeklinde ifade ettiği görülmektedir. Yazara göre, İtalyan toplumu için bu durum, neredeyse ölü bir dile sahip olmakla eş değerdedir.

Toplumsal sınıf ayrılıklarından kaynaklanan kültürel farklılıkların ötesinde, yöresel dillerin çeşitliliği yüzünden kaleme alınan eserlerde toplumun geneli için anlaşılır ortak bir dilin olmaması yazar için son derece üzücü bir durumdur. Bununla beraber, Alessandro Manzoni'nin başyapıtı "Nişanlılar"ın taslağı niteliğindeki 1821-1823 tarihli "Fermo e Lucia" adlı eserin ilk versiyonunda da Lombardia bölgesine özgü ifadeler ile Latince, Fransızca sözcükler yer almaktadır. Bu durumdan rahatsız olan yazarın, 1827 yılının Temmuz ayında bütün ailesini, evinde çalışan beş hizmetçiyi de yanına alarak toplam on üç kişi ile birlikte Floransa'nın yolunu tuttuğu, kendi ifadesiyle, eserini "Arno nehrinin sularında yıkamaya" gittiği bilinmektedir. Toscana bölgesinin başşehrinde büyük bir ilgiyle karşılanan Manzoni ve ailesi, Grandük Leopoldo II tarafından saraya davet edilir. Yazarın Floransa

---

38 Ghidetti, E., *Progetto, storia e destino di un libro per tutti – I promessi sposi*, Feltrinelli Editore, Milano, 2010, s. V.

kentine duyduğu hayranlığın ve bağlılığın o günlere dayandığı söylenmektedir. Kısa bir süre sonra “İtalyancayı, bütünüyle bağlandığı bu kentte öğrenmeye başladığını söyleyecektir.”³⁹ 1830 yılında sadece İtalyanca çalışmak üzere gittiği Floransa’dan yakın dostu Fauriel’e yazdığı bir mektubunda, “İtalya’nın ortak dili, konuşulan Floransa İtalyancası olmalıdır,”⁴⁰ diye söz eder. Floransa’da tanıştığı ve yazarın gerçek bir Floransalı olarak tanımladığı Emilia Luti’yi torunu Alessandra D’Azeglio’ya öğretmenlik yapması için Milano’daki evine davet ettiği bilinmektedir. Böylece kendisi de İtalyanca derslerine devam edebilecektir. “Nişanlılar”ı 1840 yılındaki baskısına hazırlarken, eserin anlatım dili üzerindeki düzeltme çalışmalarında, Emilia Luti yazara editörlük hizmeti sunar. “Nişanlılar”ın resimli baskısı çıktığında, yazar Manzoni’nin de eserinin bir kopyasını Emilia Luti’ye “Saygıdeğer genç hanım Emilia Luti’nin, Arno nehrinde kendisi tarafından yıkanmış olan ve yazarın bütün sevgisiyle sunmakta olduğu bu paçavraları kabul etmesi dileğiyle,”⁴¹ sözlerini taşıyan ithaf yazısıyla imzaladığı bilinmektedir. “Nişanlılar”ın bu baskısında Toscana yazı dilinin hakim olduğu gözden kaçmamaktadır. Yazarın sözcükleri seçerken, Crusca’nın sözlüğünden ve Francesco Cherubini’nin İtalyanca sözlüğünden, Fransızca-İtalyanca sözlüklerden ve her döneme imzasını atan Tosacanalı yazarların eserlerinden yararlandığı bilinmektedir. Floransa yolculuğu ve Emilia Luti’nin yardımları Manzoni’nin Floransa’daki aristokrasinin, kültür düzeyi yüksek olan halkın konuştuğu İtalyancayı ve beraberinde halkın kullandığı espri yüklü ifadeleri, dilin müzikalitesini ve yumuşaklığını öğrenmesini sağlar. Manzoni

---

39 Ginzburg, Natalia, *La famiglia Manzoni*, Einaudi, Torino, 1983, s. 171.

40 Raimondi, Ezio, *Letteratura italiana: L’età romantica e Manzoni*, Edizioni Scolastiche Bruno Mondadori, Pearson Italia, Milano-Torino, 2012, Vol. IV, s. 262.

41 Legnani, E. S., *Madamigella “Emilia Luti” collaboratrice del Manzoni*, Società Editrice Intern., Milano, 1936, s. 1.

artık konuşma dili ile yazı dili arasındaki farkı yok etmeyi istemektedir. Bu durumu sıradan bir mesele gibi görmediğini, aksine İtalyan halkının geleceğini ilgilendiren bu son derece önemli görevi bir vatansever olarak üstlendiğini her fırsatta tekrarlamaktadır. Kısacası, İtalyan halkının ortak dilinin konuşulan Floransa İtalyancası olması gerektiği görüşünü savunur. Bu durum aynı zamanda, vatansever bir yazarın toplum anlayışına göre, ulusal birlik açısından dilin önemini vurgulamaktadır.

Alessandro Manzoni'nin hedefi, kültür düzeyi yüksek olmayan, fakat edebiyata içtenlikle ilgi duyan insanlara ulaşmaktır. Nitekim yazar Manzoni böyle bir toplum için roman yazmıştır. Ne var ki, bu roman edebi türü bakımından İtalyan aydınları tarafından eksik ve yetersiz bulunmuştur. Bu olumsuz görüş, Manzoni'nin eserini üç kez kaleme almaktaki çabasını anlamayan entelektüellerin önyargısını açıkça ortaya koymaktadır. Eseri için yepyeni bir dil yaratmak üzere yola çıkan yazarın, ulusal ortak bir dil oluşturmak üzere giriştiği çaba açıkça görülmektedir. Dilbilimsel çalışmaları neticesinde hiç kuşkusuz büyük başarı kazanan Manzoni'nin, yazı dili ile konuşma dili arasındaki tutarsızlığı ortadan kaldırmayı hedeflediği açıkça görülmektedir. Başyapıtı “Nişanlılar”ın dili ve içeriği bakımından ulusal-halkçı edebiyat anlayışı sergilediğine ve bu sayede yazarın geniş kitlelere ulaşmayı başardığına tanık olunmaktadır. Yazarın bu başarısı, aynı zamanda, ulusal kimliğini ortaya koyacak bir dile sahip olmayan ulusların varlığından da söz edilemeyeceği gerçeğini değiştirme yolunda attığı önemli bir adımdır.

Alessandro Manzoni'nin 1846 senesinde Giacinto Carena'ya yazdığı “Sulla lingua italiana” konulu mektubunda, “Edebi eserlerde kullanılan dilin toplumun her kesiminde anlaşılır, ortak bir dil olması gerektiğini ve ancak bu sayede bir ulusun

gerçek kimliğine kavuşabileceğini savunduğuna tanık olunmaktadır”⁴². Bundan başka yazarın 1871 yılında “Lettera al marchese Casanova” adlı bir yazısında yine aynı konuya yer verdiği görülmektedir. Manzoni’nin dil sorunu üzerine yaklaşık on yıl boyunca sessizce çalıştığı ve ardından, 1868 yılında, “Dell’unità della lingua italiana e dei mezzi di diffonderla” adını verdiği bir eser kaleme almaya başlamış, fakat bu eserini bir türlü kitaba dönüştürememiştir:

“Manzoni’nin dil konusundaki kişisel görüşlerini içeren bu elyazması notların Ruggiero Bonghi tarafından 6 cilt halinde derlenerek 1891 yılında yayımlandığı bilinmektedir. Manzoni’nin tam olarak hangi yıllar arasında yazmaya koyulduğu ya da yaşamının hangi dönemlerinde bu konu üzerine daha yoğun biçimde eğildiğine ilişkin kesin bir tarih vermek zordur. Elyazmalarından anlaşıldığı kadarıyla, yazarın hayatının hemen her döneminde bu meseleye zihnini yorduğu, özellikle de 1820-1821 yılları arasında tarihsel bir roman kaleme aldığı sırada, bu durumun yazar için daha kişisel bir sorun haline dönüştüğü anlaşılmaktadır.”⁴³

Özellikle Milano, Napoli, Venedik lehçeleri gibi pek çok yöresel dilin konuşulduğu İtalya’da canlı, modern, seçkin ulusal bir dilin yaratılmasının nasıl mümkün olabileceği üzerine düşünen Manzoni’nin “Dell’unità della lingua” adlı çalışması sayesinde, İtalyan dilinin yenilenmesi ve modernleştirilmesi esasına dayalı bir araştırmaya giriştiği anlaşılmaktadır. Uzun süreli ve derin düşüncelerin ışığında

---

⁴² Rienzo, De Giorgio, *Breve storia della letteratura italiana*, RCS Bompiani, Milano, 2006, s. 182.

⁴³ Sansone, M., *Letteratura italiana: I maggiori*, Dott. Carlo Marzorati Editore, Milano, 1956, vol. II., s. 981.

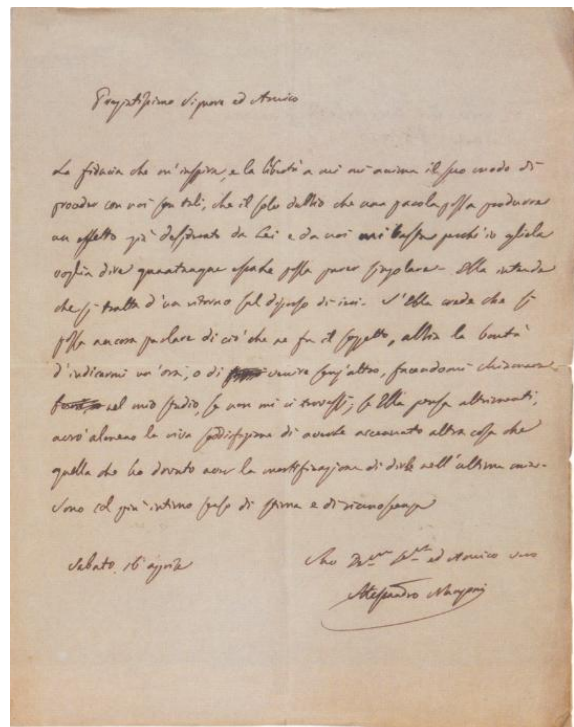
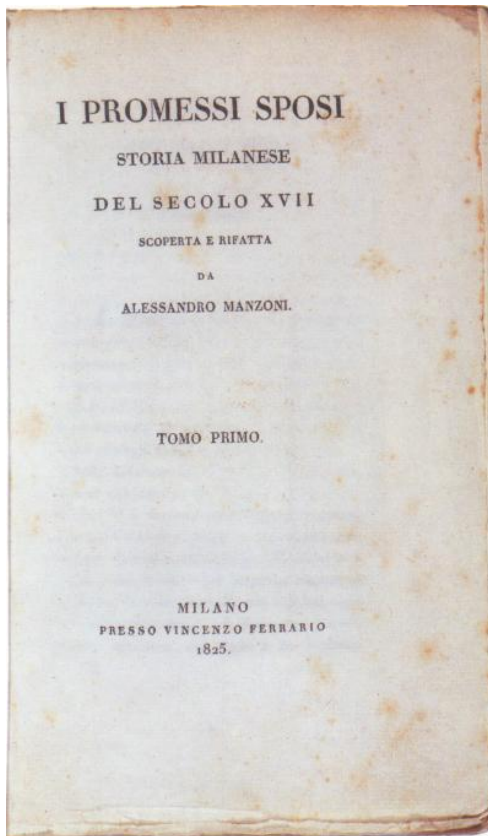
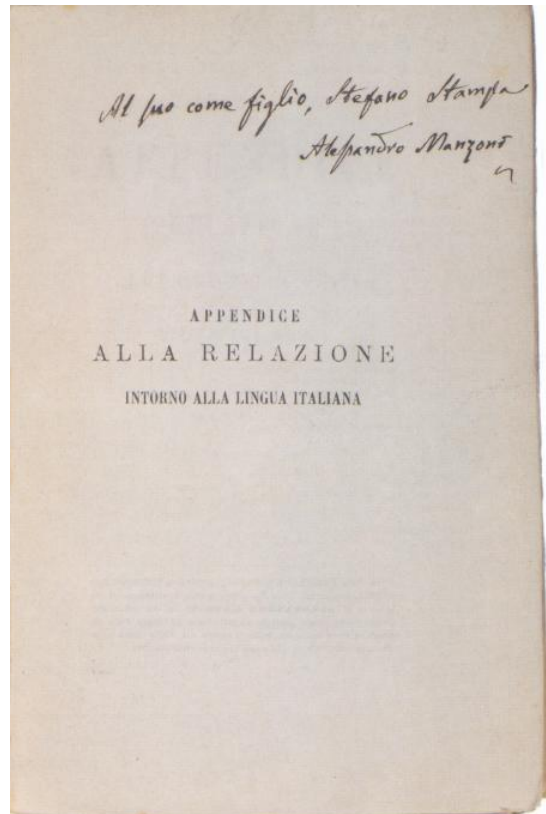
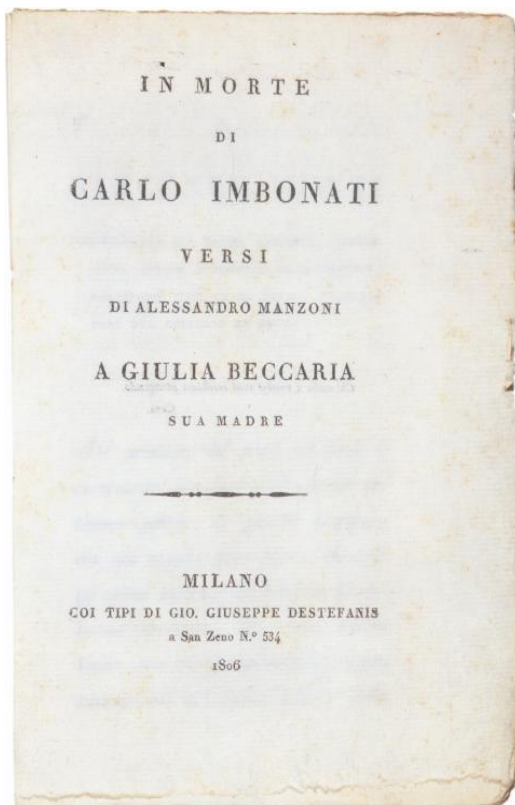
Manzoni, bir dili modernleştirmenin kitapların ya da geleneklerin öngördüğü biçimde değil, halkın kullandığı dili düzenlemek ve geliştirmekle mümkün olacağını söylemektedir. Dilin ulusal tek bir dil haline dönüştürülmesi ise, İtalya’da konuşulan ortak bir dil bulunmadığı ve yegane ortak dilin de yazı dili olduğu için, özel bir dilin seçilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu dil edebiyatın beşiği, İtalyancanın doğduğu Floransa’da konuşulan İtalyancadan başkası olamazdı. Manzoni’nin, İtalya’nın ulusal bir dile kavuşturulması konusundaki ısrarcı tutumunun altında, İtalya’da ulusal birliğin gerçekleştirilmesine yönelik kararlı düşünceleri yer almaktadır. Alessandro Manzoni’ye göre, dilde birlik yaratmakla İtalyan ruhunu bütünleştirmek yolunda önemli bir adım atılmış olacaktır. Teoride son derece akılcı bir yaklaşım gibi görünse de, yazarın iyi niyetli ve vatansever yaklaşımlarının sonuç getirmediği bilinmektedir.

İtalya’da bulunan Sardinya ve Piemonte Krallığı, Milano Düklüğü, Venedik Cumhuriyeti, Toscana Grandüklüğü, Napoli ve Sicilya Krallığı gibi birbirinden bağımsız devletlerin Siyasi Birlik adı altında birleşmesine Giuseppe Mazzini ve Giuseppe Garibaldi öncülük ederken, Sardinya Kralı Vittorio Emanuele II.’nin de bu birleşme hareketini destekleyenler arasında yer aldığı bilinmektedir. Uzun süren girişimler neticesinde İtalyan Ulusal Birliğinin 1871 yılında sonuçlandığı görülmektedir. Ayrıca 2 Haziran 1946 yılında İtalya’da Cumhuriyetin ilan edilmesiyle krallık ve dukalık gibi hanedanlıklara son verilirken, 1948 yılında ilk İtalyan anayasası da yürürlüğe girer.

İtalyan halkının ulusal bir dile kavuşması, yazar Manzoni’nin öngördüğü teorik düşüncelerden çok, pratik yöntemlerin etkisiyle gerçekleştiği sonucuna varılmaktadır. Dilde birliğin sağlanması, bilinçli bir çalışma eşliğinde halka dayatılarak değil, tamamen doğal yollarla gelişen bir süreçtir. Ortak özellikler taşıyan

bir İtalyancanın konuşulmasını hızlandıran nedenleri bir dizi tarihsel olayla ilişkilendirmek mümkündür. Bu noktada, askerlik hizmetinin zorunlu hale getirilmesi; ortak çalışma alanlarının paylaşılması; radyo ve televizyon gibi kitlesel iletişim araçlarının toplum yaşamında yerini alması gibi, gerçekçi nedenleri sıralamak mümkündür. Özellikle İkinci Dünya savaşından sonra ülkenin geneline yayılan ekonomik kriz sonucunda Amerika'nın sağladığı Marshall yardımı, kuzey İtalya'nın ekonomik ve toplumsal açıdan gelişmesine destek olur. İtalya'nın her bölgesinden iş bulmak üzere evlerini terk eden İtalyanların kuzey İtalya'ya doğru gerçekleştirdikleri büyük göç dalgası, konuşulan İtalyancanın biçimlenmesinde toplumsal bir hareket olarak değerlendirilir.

Sonuç olarak, İtalyan halkının ortak dili Manzoni'nin düşlediği gibi konuşulan Floransa İtalyancasından değil, kuzey İtalya'nın yöresel dil özelliklerinden esinlenerek biçimlenmiştir. Üstelik bu durum son derece kozmopolit bir ortamda, uzlaşmacı bir yaklaşımla ve tamamen ekonomik nedenlere bağlı olarak gerçekleşmiştir.

Massimo D'Azeglio'ya yazdığı bir mektup

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu tez kapsamında, Alessandro Manzoni'nin edebi kimliğindeki Aydınlanmacılık anlayışı ile Romantizm hareketinin yazar üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken yazarın yaşam öyküsü araştırılmış, edebi kimliğine ve yazarlık sürecine katkı sağlayan kişilerle Manzoni'nin arasında geçen yazışmalar, dönemin siyasal ve toplumsal olaylarına ışık tutması bakımından dikkate alınmıştır.

Aydınlanma çağında aristokrat bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Alessandro Manzoni'nin Aydınlanmacılık anlayışıyla başlayan ve Romantizmin yenilikçi yaklaşımlarıyla gelişen edebi kişiliği, yazarın eserleriyle örneklendirilerek aktarılmıştır. Aydınlanmacılığın gerçekçilik ve akılcılık ilkelerine bağlı kalan ve Romantizmin toplumsal etik anlayışını yansıtan başyapıtı "Nişanlılar", içeriği ve dili bakımından yazar Manzoni'nin İtalyan edebiyatındaki yerini taçlandırmaktadır. Aydınlanmacılığın tarih anlayışına karşı çıkan Manzoni, toplumsal gerçekleri tarihsel bir roman üzerinden anlatmayı seçmiş ve romanını geniş kitlelere ulaştırmak için üzerinde uzun yıllar çalışmıştır.

Ailesinde yaşanan beklenmedik ölümler ve ardı arkası kesilmeyen trajedilerle geçen seksen sekiz yıllık yaşam öyküsü incelendiğinde, yazarın dayanma gücünü tanrı sevgisinde ve tevekkül anlayışında bulduğu sonucuna varılmıştır. Gençlik yıllarında, özellikle Parisli entelektüellerin arasında Aydınlanmacılığın etkisiyle benimsediği materyalist anlayıştan uzaklaşması ve Tanrı ile yeniden buluşması, 1808 yılında Enrichetta Blondel ile evlenmesi sonucunda gerçekleşmiştir. Tevekkül düşüncesi bir anlamda, yazarın gelecek yaşamında eksik olmayan acı dolu günleri için yaslanabileceği bir güç oluşturmuştur.

Aydınlanmacılık mirasına kan bağıyla sahip olan Alessandro Manzoni, “Suçlar ve Cezalar” adlı eseriyle hukuk alanında çığır açan Cesare Beccaria’nın torunudur. Ayrıca, Lombardiadaki aydınlanma hareketine hizmet eden Pietro ve Alessandro Verri kardeşlerin en küçüğü Giovanni Verri de Alessandro Manzoni’nin gerçek babasıdır. Annesi Giulia Beccaria, Giovanni Verri ile genç yaşında başlayan beraberliğini, ailesinin baskısı sonucu Pietro Manzoni ile evlendikten sonra da sürdürmüştür. Aydınlanma çağındaki soylu aile yaşamına ilişkin bir gelenek biçimini alan “cicisbeismo”, yani soylu ve nazik beyefendilerin hizmetkar şövalye sıfatıyla evli hanımlara kur yapma sanatı o dönemde sıkça rastlanan bir durumdur. Bu anlayışa göre, soylu hanımın kocası da bir başka soylu hanım için aynı şekilde şövalyelik hizmetini üstelenebilmektedir. Çarpık aile yaşantısına ve beraberinde aile içi huzursuzluklara yol açan, üstelik ne şekilde ortaya çıktığı bilinmeyen “Cicisbeismo” geleneği 19. yüzyılın ortalarında silinip giderken geleneksel aile birliği açısından geride kötü izler bırakmıştır.

Aile yaşamında bağlılığa ve sevgiye önem veren Alessandro Manzoni’nin Enrichetta Blondel ile kurduğu aile yaşamında bu tür huzursuzluklar yaşanmaz. Aynı döneme özgü bir başka durum da yeni doğan bebeklerin bakımının evin dışındaki köylü bir kadının himayesine verilmesidir. Henüz çok küçük bir bebekken Alessandro Manzoni de annesi Giulia Beccaria’nın evini terk ettiği günlerde, babası Pietro Manzoni tarafından Lecco yakınlarındaki bir çiftlikte yaşayan bakıcıya emanet edilmiş ve okul yaşına kadar bu kalabalık ailenin yanında, onlarla birlikte yaşamıştır. Giulia Beccaria, o günlere ilişkin anılarından söz ederken, oğlunu uzun aralıklarla yılda bir ya da iki kez ziyaret ettiğini söylemektedir. Yapılan araştırmalar sırasında, yazarın mektuplarında çocukluk günlerine dair her hangi bir söylemine

rastlanmamıştır. Aile sevgisinden uzakta, yabancı bir ailenin yanında geçen yaşam süreci, Manzoni'nin pek çok çağdaşıyla paylaştığı ortak kader olarak görülmektedir. Bu sürecin devamında, geleceğin pek çok tanınmış yazar ve şairi gibi, Manzoni de Barnabiti rahipler okuluna devam etmiştir. Çocukluğunun soğuk ve sevgisiz günlerine ait izlerin sakin yaradılışlı Manzoni'nin psikolojisini olumsuz yönde etkilediği ve yazarın ilerleyen yaşamında zaman zaman geçirdiği sinirsel atakların başlıca nedeni olduğu düşünülmektedir.

Bunlar, hiç kuşkusuz toplumsal açıdan yenilikçilik sayılan Aydınlanma dönemindeki soylu ailelerin çocukları üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler olarak kabul edilmelidir. Oysa Aydınlanma çağı, Ortaçağa özgü gizemcilik, akıldışılık, gerçeküstücülük gibi her türlü gerici düşünceyi silmeyi, insan aklını gölgeleyen din ve kilise baskısını ortadan kaldırmayı amaçlamıştır. Aydınlanmacılığın bilime ve akla dayalı temel düşünceleriyle biçimlenen dünya görüşüne göre, toplum yaşamının eşitliğe, özgürlüğe ve kardeşliğe dayandırılması esastır. Yenilikçi bir anlayışla insanı ve gereksinimlerini öne çıkarmış, bağınazlık ve gericilikten uzaklaşan modern dünya görüşünü benimsemiştir. Bununla beraber, Aydınlanma hareketinin başlattığı modernleşme sürecini belki de toplumsal anlamda aşırılığa ve beraberinde çarpıklaşmaya vardırabileceğini hiç hesaba katmamış olduğu düşünülmektedir.

1805-1810 yılları arasında annesinin birlikte yaşadığı Carlo Imbonati'nin daveti üzerine Paris'e giden Manzoni, orada yenilikçi düşünceyle tanışmıştır. Paris'in Aydınlanmacıları arasında geçen sohbetlerde, yazar Manzoni de aynı idealleri savunmuş ve bu noktadan itibaren Aydınlanmacılığın materyalist ve tanrıtanımaz anlayışını benimseyen bir kimliğe bürünmüştür. Babası Pietro Manzoni'nin baskısıyla Katolik inanç sistemine bağlı eğitim yıllarının ardından

gelen bu materyalist tutum, yazarın yaşamındaki keskin dönemeçlerden biri olarak kabul edilmelidir. Aynı yıllarda Fransız devrimine duyduğu sempatiyi tüm açıklığıyla aktardığı “Il trionfo della libert ” adlı eserinde Napolyon’a övgüler düzer. Bu noktada yazarın artık Tanrı sevgisinden uzaklaştığı ve tam anlamıyla bir tanrıtanımaz olduğu da gözlenmektedir.

1808 yılında evlendiği Enrichetta Blondel, yazarın yaşamında yeni bir dönemecin yaklaşmakta olduğunu işaret etmektedir. Koyu Kalvinist bir aileden gelen ve bu inanca göre yetiştirilen Enrichetta Blondel, Paris’te tanıştığı Jansenist rahiplerin dini sohbetlerinden etkilenerek Katolik dininin Jansenist doktrinine göre yeniden vaftiz edilir. Bu olay Alessandro Manzoni ile annesi Giulia Beccaria için Katolikliğin kapılarını yeniden aralar ve kısa bir süre sonra onlar da aynı dini d şunceyi benimserler. Bu durum insan ve sanatçı Manzoni’nin yaşamındaki köklü bir değişimdir. Bir dönem tanrıtanımazlığı seçmiş olmasına rağmen yazarın din olgusunu hiç bir zaman zihninden bütünüyle söküp atmadığı gerçeğini de ortaya koymaktadır. Ancak bu değişim yazarın d şunce gücünü altüst etmediği gibi, benimsediği tevekkül anlayışı sayesinde yaşama dair umutlarının yeşermesine, toplumsal gerçekleri daha geniş bir bakış açısıyla algılamasına yol açmıştır. Alessandro Manzoni, yanıtını Aydınlanmacı d şuncede bulamadığı yaşamın anlamına ilişkin sorularını Hıristiyanlığın temel ilkeleriyle çözüme kavuşturmuştur. Bu noktada belirtilmesi gereken önemli bir konu da Jansenizm’in aslında yazar Manzoni’ye dayatılan din anlayışından farklı olduğudur. Dinin, din görevlilerinin elinde alet edilmesine karşı çıkan Jansenizm, daha demokratik bir kilise yaşamını öngörmektedir. Ayrıca dindar Manzoni’nin Aydınlanmacılığın akılcılık ve gerçekçilik ilkelerine yaşamının sonuna kadar bağlı kaldığı ve yazarın Tanrı

sevgisinin bu idealleri engelleyecek türde bir baskı oluşturmadığı da bilinmelidir. Yazar Manzoni'nin laik düşünceyle dinsel düşünceyi uzlaşmacı bir düzlemde buluşturma düşüncesini benimseyen jansenistlere yaklaşması da bu yüzdendir.

Manzoni'nin din anlayışındaki ana temanın Tanrı sevgisine ve tevekkül anlayışına dayandığı bir gerçektir. Yazara göre, kötümserlik düşüncesinin hakim olduğu geleneksel din anlayışı, insanın kendi özgür iradesiyle kurtuluşa ulaşabilmesinin olanaksızlığını savunmaktadır. Derin araştırmalar ve sorgulamalar neticesinde yazar tarafından aşamalı olarak benimsenen ve uygulanan dini felsefenin temeli, insan için doğru olan her şeyin Tanrı ve Kutsal Kitap için de doğru olduğu inancına dayanmaktadır. Yazar Manzoni, toplumsal yaşamı düzenleyen ve her insanın Tanrı önünde eşitliğini savunan bir etik anlayış üzerinde ilerlerken, gerçekte dinin özgürlük olduğunu algılamıştır. Alessandro Manzoni'ye göre, insanoğlu Tanrı'nın olayları önceden saptamadığı bir plan içinde yaşar ve bu planda başına gelen olumlu ya da olumsuz durumlarda kendi iradesini, iyi ya da kötü yönde istediği gibi kullanabilecek kadar özgürce hareket edebilir. Tanrı'nın uyuşmazlıklar karşısındaki uygulamaları ise yazara göre, ilahi adalet yasasının bir göstergesidir. Bu yasaya göre, iyi bir insanın iyilikle, kötülük eden kişinin ise mutlaka kötülükle cezalandırılması Tanrısal adaletin bir parçasıdır. İnsanın insana uyguladığı zorluklar, haksızlıklar, eziyetler karşısında ezilen ve güçsüz olan tarafın sabırla beklemesi, başına gelen felaketi tevekkülle kabullenmesi gerekmektedir, çünkü Tanrı acı çeken kullarının sabrını bir gün mutlaka ödüllendirecektir.

Alessandro Manzoni'nin etik anlayışı da aynı esasa, yani modern Tanrı anlayışına dayanmaktadır. Yaşamın amacını Tanrı sevgisiyle ve ona duyduğu imanla açıklayan yazar, toplumsal huzurun bu sayede sağlanabileceğini savunmaktadır.

İnsanın vicdanında doğru saydığı şey, Tanrı'ya ve kutsal kitaba göre de doğrudur. Yaşamlarını etik değerlere göre sürdüren, Tanrının ilahi yasasına karşı çıkmayan bireylerin oluşturduğu bir toplumda huzur ve mutluluk kaçınılmazdır. Adaletsiz olanlar, kendi çıkarlarını gözetenler ise yönetici sınıfı ile kiliselerdeki din görevlileridir. Oysa her sınıftan insanın yer aldığı bir toplumda soylular, zenginler ve güçlüler kadar ezilen fakir, cahil ve sıradan insanlar da eşit haklara sahiptir. Tarihsel gerçekler önünde bu düşüncenin yadsınması yazara göre olanaksızdır. Bu yöndeki duygularını en güzel biçimde dışa vurabilmek üzere Alessandro Manzoni'nin araç olarak trajediyi seçtiği düşünülmektedir. Böylece Hıristiyan toplumunun etik sorunsalına kolayca yaklaşmış olabilecektir. Trajedi eserleri aracılığıyla dinsel ve etik değerleri anımsatmak Manzoni'nin tiyatroya getirdiği bir başka yeniliktir.

Romantik çağ sanat anlayışı, sanat ile tarih arasındaki ilişkinin ortaya konulması yönünde hareket etmiştir ve Manzoni de bu görüşü savunan yazarlardan biridir. Trajedilerinde konu edindiği tarihsel olayları en ince ayrıntısına kadar ele alması da bu yüzdendir. Yazara göre, sadece düş gücünün ürünü olan eserler yaşamın gerçeklerinden uzak, sanat açısından yetersizdir. Bir başka anlamda, ahlak dersi alınabilecek tek kaynak, tarihtir. Tarihte yaşanan haksızlıklar üzerinden örnekler verdiği trajedileri, halkta olumsuz duyguları harekete geçirmek için değil, halkın yaşadığı öfke ve hiddet duygularını yatıştırmak için kaleme almıştır. Yazar Manzoni'nin trajedilerinde gizliden gizliye vermeye çalıştığı mesaj, Tanrı'nın insan eylemlerindeki payının anlaşılması yönündedir.

Alessandro Manzoni aynı zamanda toplumsal gerçekleri göz ardı etmeyen, ulusal değerlere ve ideallere bağlı bir yazardır. Tarihsel olayları ele alırken toplumsal gerçeklerin ışığında sahip olduğu geleneksel bilgilerle yetinmez, sağlam kaynaklar

üzerinden araştırmayı tercih eder. Yazara göre, tarih sadece ünlü kişilerin kahramanlıklarının anlatıldığı eylemler bütünü değildir. Tarihsel dokunun içinde, söz konusu olaylarda kazanan ya da kaybedenin kim olduğuna bakılmaksızın her sınıftan insanın katkı sağladığı gerçeği üzerinde durur. Bu nedenle başyapıtı “Nişanlılar”ın merkezinde yoksullar, zayıflar ve ezilenler vardır. Romanın başkahramanları Renzo ve Lucia, aşağı tabakadan kişilerdir. Kısacası “Nişanlılar”, bir tarihi anlatan halk romanıdır.

Romantik dönem İtalyan edebiyatının başyapıtı sayılan bu eserde XVII. yüzyılda İspanyol egemenliğine boyun eğen Lombardia bölgesinin halk yaşamından bir kesit sunmaktadır. Bu bölge insanının toplumsal, siyasal ve kültürel durumu yazar tarafından okura olağanüstü bir incelikle aktarılmıştır. Alt ve üst olmak üzere toplumun farklı sınıflarından insanları bir araya getiren “Nişanlılar”da, sade bir köylü olan Renzo ve nişanlısı Lucia da İtalyan romancılığında ilk kez Manzoni sayesinde tarihsel bir romanın başkahramanları olarak seslerini duyururlar. Romanın tarihsel kurgusu içinde hakim olan Tanrı inancı ve tevekkül anlayışı, bu halk sınıfının yaşam mücadelesi verirken başına gelen talihsizliklere, yaşadığı haksızlıklara ve zorbalıklara karşı ümidini yitirmeden, tüm acılara ve sıkıntılara katlanmasında büyük bir dayanak oluşturur.

Alessandro Manzoni tarihin olumlu bir yanını olmadığını savunurken, onun sadece güç ve adaletsizlik üzerine kurgulandığını ve sonunda da güçlü olan tarafından yazıldığını söylemektedir. Üstelik bu güç savaşı verilirken arada ezilip gidenlerden de hiç söz edilmediğine dikkat çeker. Yazara göre, şiddet uygulamadan ve iki ayrı taraf olmadan da sorunlara çözüm getirmek mümkündür.

Alessandro Manzoni romanında, yaşam mücadelesi veren insanların kaderini elinde tuttuğunu sanan güç sahibi kişilerin acımasız tutumlarını en yalın biçimde anlatmaya çalışmıştır. Yaşanan haksızlıkları tevekkülle kabullenmeleri, romanın sonunda ezilenlerin Tanrısal plana göre ödüllendirilmesiyle, bir başka deyişle iyiliğin üstün gelmesiyle sonuçlanmaktadır. İki roman kahramanından birinin iyilik diğzerinin ise kötülük yönünde hareket etmesi, Manzoni'nin iyi ile kötü arasındaki çekişmeye dayanan tarih anlayışının romana yansımasıdır.

Başyapıtı “Nişanlılar”da toplumsal eşitsizliklere ve haksızlıklara dikkat çeken Alessandro Manzoni, uzun yıllar kötülük kavramı üzerinde düşünmüştür. Kötülüğün nedenini çocukluk yıllarında edindiği bağnaz öğretiler yerine tamamen hümanist bir yaklaşımla sorgulamıştır. Yazara göre, bu sorunun yanıtı her insan için gizemli bir lütuf sayılan Tanrısal planda saklıdır.

İnsanoğlu tarihsel gerçeklerle çevrelenmiş yaşamında yaptığı iyilik ve kötülüğe göre değerlendirilmektedir. Manzoni'nin romanı “Nişanlılar”da insanların başına gelen acılar, felaketler de insani bir nedene dayanmaktadır. Tanrı'ya duyulan güven ve inanç sayesinde insanın bu sıkıntılarında kurtulması, hiç değilse hafifletmesi ve mutlu bir yaşam sürmesi mümkündür.

Manzoni'nin tevekkül anlayışında esas olan, insan yaşamında karşılaşılan her türlü durumun tanrısal planın kusursuzluğundan kaynaklandığı düşüncesidir. Başa gelen iyilik gibi, kötülük de insanların yaşamını altüst etmek ya da yolunda giden işlerini bozmak için değil, onlara daha iyisini, daha güzelini sunmak üzere Tanrı tarafından tasarlanmış olayların birer halkasıdır. Kısacası, Alessandro Manzoni'ye göre, iyi ya da kötü diye bir şey yoktur. Tanrı'dan gelen her şey insanın iyiliği içindir ve aksi düşünülemez. Roman kahramanlarının zorluklar ve çaresizlikler

karşısında isyana değil, sadece Tanrı'ya yönelmeleri ve her koşulda teslimiyet içinde olmaları Alessandro Manzoni'nin tevekkül anlayışının açık bir göstergesidir. Bu nedenle "Nişanlılar", "Tevekkülün Romanı" olarak tanımlanmıştır.

Manzoni'nin her fırsatta savunduğu aydınlanmacı bir görüş olarak insan aklına duyduğu güvenin yerini, bu noktada, tevekkül anlayışına bıraktığı anlaşılmaktadır. Bununla beraber, Katolik Manzoni ile onun Aydınlanmacı formasyonunun bulunduğu ince çizgide, yazarın içselleştirdiği laik düşüncenin yer aldığı da unutulmamalıdır.

Halkçı bir yazar olan Manzoni'nin İtalyan edebiyatına yaptığı bir başka önemli katkı ise İtalyan toplumu için ortak bir konuşma dilinin oluşturulması yönündedir. Başyapıtı "Nişanlılar"ı geniş bir okuyucu kitlesine ulaştırmayı amaçlaması ve bu amaçla romanının anlatım dili üzerine hassasiyetle eğilmesi, Alessandro Manzoni'nin ulusal-halkçı yazar kimliğinin açık bir göstergesidir. Yazar Manzoni'ye göre, İtalya'nın hemen her bölgesinde farklı bir İtalyancanın konuşuluyor olması, ulusal birlik açısından büyük bir eksikliktir. Bir toplumun ulusal kimliğini ifade edecek ortak bir dilden yoksun olması, yazar için o toplumun yabancı güçlerin hakimiyeti altında bulunması kadar üzücüdür. Bir başka deyişle, İtalya'da genel olarak cehalet ve tembellik yüzünden ihmal edilen dil sorunsalına bir çözüm getirmek kaçınılmazdır. Alessandro Manzoni'nin İtalya'nın ulusal bir dile kavuşturulması yönündeki ısrarcı tutumunu, aynı zamanda yazarın İtalya'nın bu sayede ulusal birliğe kavuşabileceği inancıyla açıklamak mümkündür.

Toplumsal sınıf ayrılıklarından kaynaklanan kültürel farklılıkların ötesinde, yöresel dillerin çeşitliliği yüzünden kaleme alınan eserlerde toplumun geneli için anlaşılır ortak bir dilin olmaması, yazar için bir başka düşündürücü durumdur. Başyapıtı "Nişanlılar"ın taslağı niteliğindeki "Fermo e Lucia" adlı eserin ilk

versiyonunda yer alan Lombardia bölgesine özgü ifadeler ile Latince, Fransızca sözcüklerden rahatsız olan yazar, 1827 yılında eserini “Arno nehrinin sularında yıkamak” üzere Floransa’ya gitmiştir. Bu yolculuğun ardından yazar Manzoni, İtalyancayı bu kentte öğrenmeye başladığını söyler. Ve ilk kez yakın dostu Fauriel’e yazdığı bir mektupta, İtalya’nın ortak dilinin konuşulan Floransa İtalyancası olması gerektiğinden söz eder. “Nişanlılar”ın bundan sonraki baskısında Toscana yazı dilinin hakim olduğu gözden kaçmaz. Alessandro Manzoni’ye göre sırada konuşma dili ile yazı dili arasındaki farkı yok etmek kalmıştır. İtalyan halkının geleceğini yakından ilgilendiren bu önemli görevi bir vatansever olarak üstlendiğini ve İtalyan halkının ortak dilinin konuşulan Floransa İtalyancası olması gerektiği görüşünü her fırsatta tekrarlar. Alessandro Manzoni vatansever bir yazardır ve yazarlık görevini topluma hizmet edecek biçimde gerçekleştirmeyi istemektedir.

Manzoni’nin amacı, kültür düzeyi yüksek olamayan, fakat edebiyata içtenlikle ilgi duyan insanlara ulaşmaktır. Türü bakımından İtalyan aydınları tarafından eksik ve yetersiz bulunmuş olsa da Manzoni, “Nişanlılar”ı böyle bir toplum için kaleme almıştır.

Alessandro Manzoni, edebi eserlerde kullanılan dilin toplumun her kesiminde anlaşılır, ortak bir dil olması gerektiği üzerinde durur. Yazarın temel düşüncesi, ancak bu sayede bir ulusun gerçek kimliğine kavuşabileceği yönündedir. Bundan başka yazarın dil sorunu üzerine yaklaşık on yıl boyunca çalıştığı ve ardından, “Dell’unità della lingua italiana e dei mezzi di diffonderla” adıyla bir eser kaleme almaya başladığı, fakat bu eserini bir türlü kitaba dönüştüremediği bilinmektedir.

Dil konusundaki girişimleri yazar için kişisel bir sorun haline dönüşmüştür. İtalyan dilinin yenilenmesi ve modernleştirilmesi esasına dayalı bir araştırma

başlatır. Uzun süreli ve derin düşüncelerin ışığında Manzoni, bir dili modernleştirmenin halkın kullandığı dili düzenlemek ve geliştirmekle mümkün olacağını söyler. Bununla beraber, İtalya’da konuşulan ortak bir dil bulunmadığından, özel bir dilin seçilmesi gerekmektedir. Yazara göre bu dil, Floransa İtalyancasından başkası olamaz. Teoride son derece akılcı bir yaklaşım gibi görünse de, yazarın dil seçimi ve dilin düzenlenmesi konusundaki iyi niyetli girişimleri beklentisi yönünde sonuçlanmaz.

Aydınlanmacılığın yetiştirdiği, Romantizmin biçimlendirdiği büyük İtalyan yazarı Alessandro Manzoni’nin ölümsüz eseri “Nişanlılar” onun sanatı için verdiği çabayı ortaya koymaktadır. Eserlerinde Katolik dinin kutsal değerlerine verdiği önemi konu edinirken, dindar kimliğiyle değil, laik düşünceyle toplumsal sorunlara yaklaşan aydın bir yazar konumundadır.

Romantizm anlayışında, teori ile pratik arasındaki tüm karşıtlıkları uzlaştırmayı başarmıştır. Aklın hakimiyetine hoşgörüle bakmayan Romantizmde, insanın duyguları öne çıkarken, Manzoni’nin roman kahramanları haksızlıklar karşısında öfke ve nefret gibi duygulara kapılmak yerine, Tanrı’nın onlara sunduğu akıl ve gerçekten yana hareket ederler.

Başyapıtı “Nişanlılar”ın ana temasını oluşturan konular kapsamında, dindar Manzoni’nin Romantizmle örtüşen pek çok yanından söz edilebilir. Hatta, onun için hem “Aydınlanmacı olmaktan çok dinine bağlı bir romantik” hem de “Gerçekçilik ve akılcılıktan ayrılmayan bir Aydınlanmacı” da denebilir.

ÖZET

İtalyan Edebiyatının önemli bir roman yazarı, şairi ve tiyatro yazarı olan Alessandro Manzoni, Aydınlanmacı bir çevrede yetişmiş ve Romantik çağın sanat anlayışını benimsemiştir. Yazar Manzoni, gerek kaleme aldığı eserlerinde gerekse benimsediği dünya görüşünde Aydınlanma çağının eşitlik, özgürlük, kardeşlik ilkelerine ve aydınlanmacılığın gerçekçilik, akılcılık anlayışına yaşamının sonunda dek bağlı kalmıştır. Bununla beraber, Alessandro Manzoni'nin bütünüyle aydınlanmacı bir yazar olduğunu söylemek olanaksızdır.

1805-1810 yılları arasında Paris'teki entelektüellerin arasında filizlenen edebi kimliğinde tanrıtanımaz ve materyalist tavır sergileyen Alessandro Manzoni, Enrichetta Blondel ile evlendikten sonra yeniden Katolikliği benimsemiştir. Yazar için yeni bir dünya görüşü sayılan bu köklü değişim, uzun süren içsel sorgulamalar sonucunda gerçekleşmiştir. Alessandro Manzoni yeni din anlayışında, toplum yaşamını düzenleyen etik değerleri insan ruhuna huzur veren tevekkül anlayışıyla bütünleştirmiştir.

Avrupa'yı etkisi altına alan Romantizm hareketinin ışığında eserlerini kaleme alırken, yazar Manzoni yaşadığı İtalyan toplumunun yapısını, inançlarını, geleneklerini, tarihi geçmişini ve düşünce biçimini dikkate almıştır. Halkçı bir yazar olan Alessandro Manzoni, başyapıtı “Nişanlılar”da, güçlüler karşısında ezilen ve haksızlığa uğrayan halkın yaşadığı zorlukları tevekkülle kabullenişini ve sonunda da Tanrı tarafından ödüllendirilişini anlatmaktadır. Ulusal-halkçı edebiyat anlayışıyla üç kez kaleme aldığı “Nişanlılar”ın dili konusunda, yazar Manzoni özel olarak çalışmıştır. Dil sorunsalını ulusal açıdan ele alan yazar, her bölgesinde farklı

İtalyancanın konuşulduğu İtalyan toplumu için ulusal dilde birliğin önemini vurgulamıştır. Ortak dilin konuşulan Floransa İtalyancası olması, yazar tarafından ortaya atılan yenilikçi bir düşüncedir.

İtalyan Aydınlanmacılığı ve Romantizmi gibi birbirine karşıt duran iki akımı yaşamında ve eserlerinde bütünleştirmeyi başarmış olan Alessandro Manzoni'nin, Aydınlanmacılığın gerçekçilik ve akılcılık ideallerine bağlı kalmış bir "romantik" olduğu sonucuna varılmaktadır.

SUMMARY

Alessandro Manzoni is an important novelist, poet and playwright of Italian Literature and he was raised in an environment of Enlightenment and adopted Romanticism. Manzoni was devoted to equality, freedom and fraternity principles along with the realism and rationalism of the age of Enlightenment until the end of his life both in his written works and his general world view. Nevertheless, it is not possible to say that Alessandro Manzoni is completely a writer of the age of Enlightenment.

Alessandro Manzoni had an atheist and materialist attitude as his literary identity that was blossomed among the intellectuals of Paris between 1805 and 1810. He re-adopted Catholicism after he married Enrichetta Blondel. This radical change that is considered to be a new world view for the writer happened after long internal deliberations. Alessandro Manzoni integrated the ethical values regulating social life with a submission capable of giving peace to the human soul.

While writing his works in the light of Romanticism that influenced Europe, Manzoni took the structure, beliefs, traditions, history, and way of thinking of the Italian society in which he lived into account. Being a populist writer, Alessandro Manzoni narrates the acceptance and submission of the people oppressed and wronged by the strong and, in the end, rewarded by God in his masterpiece “The Betrothed”. Manzoni wrote “The Betrothed” three times with a nationalist-populist perspective and he worked especially on its language. He handled the problem of language with a national perspective and emphasized the importance of unity in language for the Italian society where a different version of Italian language was

spoken in each region. It is an innovative idea of Manzoni that the common language was to be the Italian spoken in Florence.

Alessandro Manzoni managed to integrate Italian Enlightenment and Romanticism, two seemingly opposite movements, in his life and in his work. According to many critics, he is a “romantic” loyal to the realist and rationalist ideals of Enlightenment.

KAYNAKÇA :

1. Adabağ, Necdet, “Yeni Kültür” Üzerine Tartışma, İtalyan Filolojisi, Ankara, A.Ü. D.T.C.F. Yay., 1981, sayı 12, sf. 105-114.
2. Adabağ, Necdet, *Hümanizm ve Laiklik Açısından İtalyan Edebiyatı*, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 2012.
3. Adabağ, Necdet, *İtalyan Coşumculuğu*, İtalyan Filolojisi, Ankara, A.Ü. D.T.C.F. Yay., 1984, sayı 14, sf. 69-84.
4. Ağaoğulları, Mehmet Ali, *Batı’da Siyasal Düşünceler*, İletişim yay. İstanbul, 2011.
5. Allodoli, E., Buti, G., *Storia della letteratura italiana*, Edizioni Sandron, Firenze, 1967.
6. Avv. Preve, Maurizio, *Manzoni rurale*, Edizioni Paoline, Alba (Cuneo), 1943.
7. Boneschi, Marta, *Quel che il cuore sapeva: Giulia Beccaria, I Verri, I Manzoni*, Oscar Storia Mondadori, Milano, 2005.
8. Cappuccio, C., *Poeti e prosatori italiani*, Firenze, 1968.
9. De Robertis, Domenico, *Le primizie del romanzo*, İtalyan Filolojisi, A.Ü. D.T.C.F. yay., Ankara, 1973, sayı 6, sf. 3-27.
10. Di Tota, Francesco Paolo, *Temi di letteratura, dalle origini ai nostri giorni*, Editrice Ferraro, Napoli, 1986.
11. Eco, Umberto, *Genç Bir Romancının İtirafı*, Kırmızı Kedi yay., İstanbul, 2011. (Çeviren: İlknur Özdemir)
12. Eco, Umberto, *Nişanlıların Öyküsü*, Domingo yay., İstanbul, 2012. (Çeviren: Yelda Gürlek)
13. Erkman-Akerson, Fatma, *Edebiyat ve Kuramlar*, İthaki yay., İstanbul, Eylül, 2012, 2. Baskı.
14. Ermumcu, Ziya, *A. Manzoni’nin Vatanseverliği*, İtalyan Filolojisi, A.Ü. D.T.C.F. Yay., Ankara, 1973, sayı 6, sf. 141-144.
15. Galletti, Alfredo, *Alessandro Manzoni: Il pensatore e Il poeta*, Società Editrice “UNITAS”, Milano, 1927, Vol. I-II.
16. Ginzburg, Natalia, *La famiglia Manzoni*, Eunadi, Torino, 1983.

17. Grasso, Vito, *Il Manzoni tra l'Adelchi e il discorso storico*, İtalyan Filolojisi, A.Ü. D.T.C.F. Yay., Ankara, 1973, sayı 6, sf. 127-132.
18. Grasso, Vito, *La funzione moderata della storiografia manzoniana*, İtalyan Filolojisi, A.Ü. D.T.C.F. Yay., Ankara, 1973, sf. 73-90.
19. Kafa – Bükeoğlu, Asuman, *Yazın Sanatı*, Can yay., İstanbul, 2011
20. Luperini, R., Cataldi, P., Marchiani, L., *La scrittura e l'interpretazione: L'illuminismo e il romanticismo (1748-1861)*, Palumbo Editore, Palermo, 2007, Tomo Primo e Tomo Secondo.
21. Maier, Bruno, *Aspetti nel manzonismo nella letteratura romantica della Venezia Giulia – Pasquale Besenghi e Michele Fachinetti*, İtalyan Filolojisi, A.Ü. D.T.C.F. Yay., Ankara, 1973, sayı 6, sf. 29-63.
22. Manzoni, A., *Carmagnola Kontu*, M.E.B. Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1946. (Çeviren: Ragıp Ögel)
23. Manzoni, A., *I promessi sposi*, con la prefazione di Andrea Riccardi, BUR Rizzoli, Milano, 2011.
24. Manzoni, A., *I promessi sposi*, con la prefazione di Enrico Ghidetti, *Progetto, storia e destino di un libro per tutti*, Feltrinelli Editore, Milano, 2010, s. V.
25. Manzoni, A., *I promessi sposi*, pagine scelte e collegate a cura di Mario Oliveri, G. B. Paravia & C., Torino, 1966.
26. Manzoni, Alessandro, *I promessi sposi, Storia milanese del secolo XVII*, con la prefazione di Giuseppe Petronio G. B. Paravia & C., Torino, 1964.
27. Manzoni, Alessandro, *I promessi sposi, Storia milanese del secolo XVII scoperta e rifatta da Alessandro Manzoni*, introduzione e note di Nella Berther, Schede didattiche di Maria Grazia Pasutto, La Scuola Editrice, Brescia, 1967.
28. Manzoni, Alessandro, *I promessi sposi: Progetto, storia e destino di un libro per tutti*, di Enrico Ghidetti, I Classici – Universale Economica Feltrinelli, Milano, 2003.
29. Manzoni, Alessandro, *Le liriche* con introduzione, commento e giudizi dei migliori critici, a cura di Antonio Marenduzzo, Carlo Signorelli Editore, Milano, 1930.
30. Manzoni, Alessandro, *Nişanlılar*, Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2003. (Çeviren: Necdet Adabağ)

31. Manzoni, Alessandro, *Nişanlılar*, M.E.B. Hasan Ali Yücel'in önsözüyle, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1945, I-II-III cilt. (Çeviren: Ragıp Ögel)
32. O'Neil, Tom, *Manzoni, Tomasi Di Lampedusa e Bassani: Affinità elettive?*, İtalyan Filolojisi, A.Ü. D.T.C.F. Yay., Ankara, 1987, sayı 15, sf. 163-181.
33. Öncel S., *Manzoni'nin Ahlak Anlayışı*, İtalyan Filolojisi, A.Ü. D.T.C.F. Yay., Ankara, 1973, sayı 6, sf. 64-71.
34. Öncel, Süheyla, *Manzoni ve Trajedi Örnekleri*, İtalyan Filolojisi, A.Ü. D.T.C.F. Yay., Ankara, 1981, sayı 12. sf. 97-103.
35. Pamuk, Orhan, *Saf ve Düşünceli Romancı*, iletişim yay., İstanbul, 2011.
36. Pazzaglia, M., *Antologia della letteratura italiana*, Bologna, Zanichelli, 1987, vol. III.
37. Petrocchi, Giorgio, *Manzoni e Dante*, Le Monnier, Firenze, 1976 – (Estratto da “Nuove letture dantesche”, vol. III).
38. Prof. Dr. Amaoğlu, Fahir, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Alkım yay., İstanbul, 2010.
39. Prof. Dr. Çetişli, İsmail, *Edebi Akımlar*, Akçağ yay., 11. Baskı, Ankara, 2010.
40. Prof. Dr. Öncel, Süheyla, *İtalyan Edebiyat Tarihi Ders Notları*, A.Ü. D.T.C.F. İtalyan Filolojisi sınıf III-IV, Ankara, 1988-1989.
41. Rabetti, Arturo, *Divagazioni manzoniane*, Edizioni Paoline, Alba (Cuneo), 1940.
42. Raimondi, Ezio, *Letteratura italiana: L'Età Romantica e Manzoni*, Edizioni Scolastiche Bruno Mondadori, Pearson Italia, Milano-Torino, 2012, Vol. IV.
43. Rienzo, De Giorgio, *Breve storia della letteratura italiana*, RCS Bompiani, Milano, 2006.
44. Riva, Jone, *Immagini di casa Manzoni*, Centro Nazionale Studi Manzoni, Milano, 1998.
45. Salinari, Carlo, *Alcune note a “I promessi sposi”*, İtalyan Filolojisi, A.Ü. D.T.C.F. Yay., Ankara, 1981, sayı 6. sf. 53-63.
46. Sansone, Mario, *Storia della letteratura italiana*, Principato Editore, Milano, 1973.
47. Sansone, Mario, *Letteratura italiana: I maggiori*, Dott. Carlo Marzorati Editore, Milano, 1956.
48. Tellini, Gino, *Manzoni*, Salerno Editrice, Roma, 2007.

49. Ulivi, Ferruccio, *Manzoni: L'itinerario dell'uomo e dello scrittore*, Rusconi Libri, Milano, 1984.

50. <http://tr.wikipedia.org/wiki/İdeoloji>